

00

Educație socială

CORINT
LOGISTIC

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII

Irina Chițu
Liviu Drăghici
Isabelle Oprea
Ștefania Petrescu

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 3393 din 28.02.2017,

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor,

116.111 – număr de telefon de asistență pentru copii, în conformitate cu Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

8

Educație socială

CORINT
LOGISTIC

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII**

Irina Chițu
Liviu Drăghici
Isabelle Oprea
Ștefania Petrescu

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2025-2026.

Inspectoratul școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Date despre autori:

IRINA CHIȚU este expert în educație financiară, licențiată în economie și drept, cu o experiență de peste 20 de ani în domeniu. Autoare a cărții „Secretul banilor. Educația financiară pe care nu o înveți la școală”, realizatoare de podcasturi și emisiuni de educație financiară, este implicată activ în formarea unei generații de consumatori educați financiar. Participă constant la conferințe, emisiuni TV, cursuri și proiecte naționale de educație financiară desfășurate alături de instituții financiare, asociații și presa de specialitate.

LIVIU DRĂGHICI este profesor MERITO de Științe Economice la Liceul Tehnologic „Victor Slăvescu” din Ploiești și cadru didactic asociat la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, disciplina Piețe de capital și burse de valori. Este doctorand la Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSAAR) și administrator la Centrul de Educație Financiară. Ține workshopuri de educație financiară pentru adulți și copii și este autor al cărții „Principiile banilor”, apărută la editura Corint.

ISABELLE OPREA este doctorand la Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSAAR), cu o cercetare interdisciplinară care reunește domeniile economie, drept, comunicare, digitalizare, inteligență artificială și incluziune financiară. Licențiată în drept, cu masterate în Drept penal, în Finanțe, bănci și burse de valori și în Comunicare și relații publice. Are o experiență de peste 17 ani în domeniul bancar la nivel internațional.

ȘTEFANIA PETRESCU este profesor titular, cu gradul didactic I, la Colegiul Economic „Virgil Madgearu” din Ploiești, metodist ISJ Prahova pentru Domeniul Economic. Din anul 2000 a făcut parte din echipa de proiect în cadrul Programului KULTURKONTAKT, implementând metode moderne de predare. A participat la elaborarea de Standarde de Pregătire Profesională, curriculum, manuale și auxiliare curriculare. Este responsabil Acreditare Erasmus + VET. Are o bogată activitate de implicare a elevilor în concursuri și proiecte privind cultura și educația financiar contabilă.

Referenți științifici:

Dr. **Dorin Jula**, cercetător științific I, Institutul de Prognoză Economică, Academia Română, profesor universitar, Facultatea de Management financiar, Universitatea Ecologică din București

Dr. **Getuța Camelia Stoica**, profesor gradul 1, Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Ploiești

Redactare: **Carmen Dobre**
Tehnoredactare computerizată: **Roxana Coste**
Design copertă: **Dan Mihalache**
Surse foto: **Shutterstock**
Varianta digitală: **Editsoft & Services**

ISBN 978-630-6679-00-3

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Corint Logistic.

Pentru comenzi și informații, contactați:
GRUPUL EDITORIAL CORINT
Departamentul de Vânzări
Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,
cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20
Depozit
Str. Gării nr. 11, Mogoșoaia, jud. Ilfov
Tel.: 0758.053.416
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazin virtual: www.edituracorint.ro

Cuprins

Competențe generale și specifice	4
Cuvânt-înainte.	5
Ghid de utilizare a manualului	6
La început de drum în educația economico-financiară	8

Unitatea 1: Cetățenia, dimensiunea economică

Lecția 1: Calitatea de consumator de bunuri și servicii	10
Lecția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului.	12
Lecția 3: Producerea de bunuri și servicii.	16
Lecția 4: Producătorul și spiritul antreprenorial. Inițiativa și riscul	19
Recapitulare	22
Evaluare	23

Unitatea 2: Banii și bugetul

Lecția 5: Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus	26
Lecția 6: Bugetul. Venituri personale – cheltuieli personale. Venituri ale familiei – cheltuieli ale familiei	30
Lecția 7: Nevoi și dorințe <i>versus</i> resurse	35
Lecția 8: Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor	38
Lecția 9: Moneda națională a României	41
Lecția 10: Modalități de economisire și de evitare a risipei	44
Lecția 11: Instrumente și mijloace de plată	47
Recapitulare	50
Evaluare	52

Unitatea 3: Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare

Lecția 12: Produse și servicii bancare	54
Lecția 13: Deschiderea/închiderea unui cont bancar.	56
Lecția 14: Mijloace moderne de economisire.	58
Lecția 15: Instrumente de economisire pentru copii	63
Lecția 16: Produse și servicii de asigurare. Alegerea ofertei de asigurare	66
Lecția 17: Avantaje și riscuri ale consumatorilor în raport cu instituțiile bancare și financiare nebancare	71
Recapitulare	74
Evaluare	75

Proiect educațional

Introducere	78
Partea 1: Alegerea temei.	80
Partea a 2-a: Elaborarea fișei de proiect	82
Partea a 3-a: Implementarea proiectului	90
Partea a 4-a: Evaluarea proiectului.	93
Recapitulare finală.	96
Evaluare finală	100
Ghici ghicitoare ce-i! Rezolvarea exercițiului recapitulativ.	102
10 sfaturi financiare	103
Mic dicționar de termeni economico-financiară	104

Competențe generale și competențe specifice

Pornește în aventura descoperirii importanței educației financiare!

Implică-te și, cu siguranță, vei găsi cea mai bună soluție, după ce îți vei forma următoarele competențe:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

- 1.1.** Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare.
- 1.2.** Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile.
- 1.3.** Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

- 2.1.** Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor.
- 2.2.** Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

- 3.1.** Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate.
- 3.2.** Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora

Cuvânt-înainte

*Dragi elevi,
Stimați profesori,*

Luăm contact cu banii încă dinainte de a conștientiza acest lucru. Îi vedem pe părinții noștri folosind bani, îi auzim vorbind despre bani și ne formăm diverse convingeri despre aceștia, încă de la o vârstă fragedă. Apoi începem să primim bani de la părinți, de la bunici sau de la alte persoane și să îi folosim pentru a cumpăra lucruri. Astfel devenim consumatori, fără să avem idee ce înseamnă acest concept. La vârsta școlară mică concepem diverse desene, obiecte sau alte lucrări pe care, uneori, încercăm să le vindem cunoscuților pentru a obține bani. Și astfel ajungem producători, deși termenul în sine ne e încă străin. Unii dintre noi avem pușculițe, luând astfel contact cu ideea de economisire. Despre alegerea unui scop și întocmirea unui buget este posibil să știm câte ceva, dar puțini oameni folosesc o metodă clară în acest sens.

Pentru că trăim într-o lume în care deciziile economico-financiare ne influențează viața de zi cu zi, înțelegerea principiilor de bază ale economiei, ale consumului responsabil și ale gestionării banilor este esențială pentru a deveni cetățeni responsabili și bine pregătiți pentru provocările cu care ne confruntăm.

Acest manual de educație socială, dedicat educației economico-financiare, este conceput pentru a oferi elevilor cunoștințe fundamentale despre economie, bani și relația consumatorului cu instituțiile financiare. Structurat pe domenii esențiale, el urmărește să dezvolte competențe practice și atitudini responsabile față de resursele financiare.

- **Cetățenia și dimensiunea economică.** Vom descoperi ce înseamnă să fii un consumator informat, care sunt drepturile și responsabilitățile acestuia și cum funcționează procesul de producție și antreprenoriatul.

- **Banii și bugetul.** Planificarea financiară este un aspect esențial al vieții. Vom învăța să gestionăm veniturile și cheltuielile, să diferențiem nevoile de dorințe și să adoptăm strategii eficiente de economisire.

- **Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare.** Manualul oferă informații despre produse și servicii bancare, criterii de alegere a unei oferte financiare avantajoase și riscurile asociate diverselor instrumente financiare.

- **Proiectul educațional.** Vom avea ocazia să aplicăm cunoștințele dobândite prin elaborarea și derularea unui proiect educațional, dezvoltându-ne astfel gândirea critică și abilitățile practice.

Prin activități interactive, studii de caz și exemple concrete din viața de zi cu zi, ne-am propus să încurajăm o abordare activă și reflexivă a educației financiare. Am inclus o gamă variată de activități precum lecturi, studii de caz, jocuri de rol, investigații, exerciții, activități individuale și de grup. Fiecare unitate de învățare este bine structurată, oferind conținuturi clar definite, exerciții specifice, o schemă de recapitulare și activități de evaluare. Pe parcursul capitolelor sunt integrate și alte tipuri de activități interactive, cum ar fi lectura de texte, răspunsul la ghicitori, completarea de rebusuri, exerciții și proiecte. Analiza SCOPICA propusă la lecția 5 este o abordare structurată și inovatoare pentru definirea și atingerea unui scop.

Înțelegerea mecanismelor economice și dezvoltarea unei atitudini responsabile față de bani vor contribui la formarea unor adulți independenți și pregătiți să ia decizii financiare corecte.

Vă invităm să explorați acest manual cu deschidere și curiozitate, descoperind astfel un domeniu esențial pentru viitorul fiecăruia dintre noi.

Autorii

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

+

Rezolvă

Privește

Vizionează

Simboluri folosite
în varianta digitală

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

PAGINĂ DE DESCHIDERE A UNITĂȚII

Cetățenia, dimensiunea economică

- ▶ Lecția 1: Calitatea de consumator de bunuri și servicii
- ▶ Lecția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului
- ▶ Lecția 3: Producerea de bunuri și servicii
- ▶ Lecția 4: Producătorul și spiritul antreprenorial. Inițiativa și riscul
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Titlul
unității

Structura
unității
și teme
de studiu

Subtitluri de introducere a secvențelor
de învățare, pentru orientarea receptării

LECȚIE

Titlul
lecției

Lecția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului

Unitatea 1

Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului

În calitate de consumator, ai un rol foarte important în economie. Tu decizi ce produse și servicii să cumperi, iar acest lucru influențează piața și mediul în care companiile își oferă produsele. Este important să înțelegi că, în calitate de consumator, ai atât drepturi, cât și responsabilități. De asemenea, există instituții și organizații care te ajută să te protejezi atunci când este nevoie.

Drepturile tale în calitate de consumator

Atunci când cumperi un produs sau un serviciu, ai dreptul să:

- primești informații corecte și clare despre produsul sau serviciul pe care îl achiziționezi.

De exemplu, trebuie să știi exact ce include un abonament de telefonie sau condițiile unui cont bancar.

- cumperi produse sigure, care nu îți pun sănătatea sau viața în pericol.
- ceri repararea, înlocuirea sau returnarea banilor pentru un produs defect.
- beneficiezi de respect și tratament corect din partea vânzătorilor și furnizorilor de servicii.

De exemplu, dacă îți cumperi un gadget care se strică imediat, ai dreptul să-l returnezi sau să primești altul nou.

Responsabilitățile consumatorului

Deși ai multe drepturi, trebuie să știi că ai și responsabilități. Asta înseamnă că:

- trebuie să fii atent la ceea ce cumperi și să citești etichetele sau contractele. Nu semna niciodată un document fără să-l înțelegi complet!
- trebuie să nu faci risipă de resurse financiare sau de produse. Fiecare leu cheltuit trebuie să fie bine gândit.
- trebuie să compari ofertele înainte de a cumpăra ceva, mai ales dacă este vorba de produse sau servicii scumpe, cum ar fi un telefon sau o bicicletă.

Protecția consumatorului în România

Dacă întâmpini probleme, în calitate de consumator, există instituții care te pot ajuta:

- **Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului (ANPC)**

Este instituția care se ocupă de drepturile tuturor consumatorilor. Dacă tu cumperi un produs defect sau un serviciu care nu respectă contractul, poți depune o reclamație la ANPC.

ANPC verifică firmele și se asigură că respectă regulile, iar consumatorul este protejat. Pentru a înregistra o sesizare la ANPC accesează codul QR.

Pentru informații poți apela Telefonul Consumatorului la numărul 021.9551.

- **Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB)**

Este o organizație care te poate ajuta să rezolvi disputele cu băncile sau alte instituții financiare fără să mergi în instanță.

13

Conținuturi de învățare,
tratate secvențial

Ilustrație de familiarizare cu denumirea oficială a autorităților de stat și interacțiunea cu acestea

Secvență de învățare interactivă, cu utilizarea noilor tehnologii: folosirea criptării QR

Exercițiu practic, cu utilizarea noilor tehnologii: folosirea criptării QR

Joc de rol și lucru în echipă

Unitatea 1

Leția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului

De exemplu, dacă ai un card și banca îți ia comisioane mai mari decât cele stabilite, CSALB poate media conflictul între tine și bancă.

Pentru a înregistra o sesizare la CSALB accesează codul QR:

Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF)

Este o instituție care supraveghează firmele de asigurări, pensi private și bursa de valori. Dacă ai probleme cu o poliță de asigurare sau cu alte servicii financiare, ASF poate investiga și îți poate oferi soluții.

Pentru a înregistra o sesizare către ASF este necesar să îți creezi cont accesând codul QR:

Sediul ASF

Cum să te protejezi în calitate de consumator?

Informează-te înainte de a lua decizii financiare. Citește etichetele, contractele și întreabă atunci când nu înțelegi ceva. Păstrează bonurile, facturile și contractele. Acestea sunt dovezi care te pot ajuta în caz de dispută.

Caută ajutor dacă ai probleme. Poți apela la ANPC, CSALB sau ASF pentru a rezolva situațiile neplăcute.

Evită ofertele care sună „prea bine ca să fie adevărate”. Dacă cineva îți promite ceva foarte ieftin și de calitate, verifică bine înainte de a cumpăra.

Retine

1. În calitate de consumator ai drepturi:

- să fii informat corect;
- să cumperi produse sigure;
- să îți se înlocuiască produsele; înlocuirea sau returnarea banilor;
- să fii respectat.

2. Când ești consumator ai obligații să:

- te informezi cu privire la produse și servicii citind etichetele sau contractele;
- să compari ofertele;
- să nu faci risipă de resurse.

3. Când îți sunt încălțate drepturile poți trimite o sesizare la:

- ANPC - pentru produse și servicii;
- CSALB - pentru produse și servicii financiare;
- ASF - pentru asigurări.

Exemplu practic

Imaginează-ți că îți cumperi un joc video nou, dar, când ajungi acasă și îl încerci, nu funcționează.

În acest caz te poți întoarce cu bonul fiscal la magazin și explica problema. Ai dreptul să ceri să îți se înlocuiască jocul sau să primești banii înapoi.

Dacă magazinul refuză să îți rezolve problema, poți face o reclamație la ANPC. Autoritatea va investiga cazul și te va ajuta să îți recuperezi banii sau să primești un produs nou.

Știi că?

În 2023, Centrul European al Consumatorilor din România (ECC România), care funcționează la nivel de direcție în cadrul Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC), a instrumentat 6095 de solicitări de la consumatori români și 230 de solicitări de la consumatori din alte state?

Reclamațiile au vizat în principal următoarele 5 domenii:

- 41% transporturi (transport aerian, rutier, feroviar, naval și închirieri auto)
- 18% îmbrăcăminte și încălțăminte
- 11% diverse produse și servicii (servicii financiare, obiecte de uz personal - ceasuri, bijuterii, produse pentru îngrijire, alte servicii)
- 9% mobilier, echipament pentru gospodărie și întreținere de rutină a gospodăriei (electrocasnice, mobilă)
- 8% recreație și cultură (participarea la evenimente culturale și sportive, produse electronice - tv, foto, calculatoare etc., pachete de servicii de călătorie)

3. Reflectează

De ce crezi că este important să soliciți bon fiscal după fiecare achiziție?

4. Verifică dacă ai înțeles

Copiază pe caiet cele două coloane de mai jos, iar apoi unește prin săgeți instituția din coloana din stânga cu tipul de produse și servicii pentru care primești sesizări din coloana din dreapta:

Instituții

ANPC - Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului

CSALB - Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Bancar

ASF - Autoritatea de Supraveghere Financiară

Tipuri de produse și servicii

Asigurări

Produse alimentare

Servicii financiare

Unitatea 1

Leția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului

1. Aplică

1. Folosește un telefon sau un calculator cu acces la internet și accesează codul QR alăturat și urmează pașii pentru înregistrarea unei sesizări la ANPC. **Nu finaliza însă înregistrarea! E doar un exercițiu.**

2. Identifică adresa Comisariatului Județean pentru Protecția Consumatorilor din județul tău.

2. Joc de rol / Lucrăm în echipă

Împărțiți-vă în echipe de câte trei. Un elev va fi vânzătorul, un elev va fi cumpărătorul, iar al treilea elev va fi reprezentantul ANPC. Cumpărătorul încearcă să schimbe un produs defect și discută pe rând cu vânzătorul, care refuză, iar apoi cu reprezentantul ANPC. Ulterior reprezentantul ANPC discută la rândul său cu vânzătorul. Fiecare parte implicată prezintă argumente, fără a face atac la persoană. Prezenți clasi soluția găsită!

Reține: casetă recapitulativă, care sintetizează ideile principale ale lecției

Exemplu practic: prezentarea unei posibile situații concrete, din realitatea cotidiană

Exercițiu de gândire critică și argumentare

Exercițiu de fixare a cunoștințelor

Informații suplimentare, care integrează într-un context mai larg conținuturile de învățare

RECAPITULARE

EVALUARE

PROIECT EDUCAȚIONAL

Unitatea 1

Recapitulare

1. Reține

a) Formează două echipe, numerotate 1 și 2!

b) Elevii din echipa nr. 1 vor copia în caiete rebusul complet din partea stângă. Elevii din echipa nr. 2 vor copia în caiete rebusul complet din partea dreaptă.

c) Fiecare echipă va avea la dispoziție 15 minute pentru corectarea unei definiții pentru fiecare termen din rebusul care iese la iveală.

Echipa nr. 1

1 2 3 4 5 6 7 8 9

C A I E T

R E S U L T A T

A S I G U R A R I

D C A A L C T I

O T T T A A E

A O A T

R T E

T T

E V

A

Echipa nr. 2

1 2 3 4 5 6 7 8 9

O

B

C I L D

R I F E

I G N P

E C I P A T O

G A M E T T Z

E C O N O M I S I

N T B T M U U T

T I I E O T N I

E U L N N U I T

N I A R A I

I A R D I I

E

2. Mesaj B-A-1 (Răspunde-Aruncă-Interoghează)

a) Formează trei echipe. Fiecare echipă se va alege în care și va avea un bulgăre din hârtie mototolită.

b) Un elev va arunca bulgărele către altcineva din clasă și îi va adresa o întrebare din unitatea de învățare numărul 3.

c) Elevul va răspunde la întrebare și va arunca bulgărele către alți elevi din clasă care nu a răspuns la nicio întrebare.

d) Dacă un elev nu conștientizează răspunsul la întrebare, va răspunde la întrebare din partea echipei care a pus întrebarea. Acesta are ocazia de a mai arunca încă o dată bulgărele de hârtie și, dacă, de a mai pune o întrebare.

e) Dacă se va dovedi până la capătul timpului, pe care îl stabilii voi, sau până când mai rămâne doar un singur elev din fiecare echipă.

Unitatea 1

Evaluare

I. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei dintre afirmațiile de mai jos și notează în caiet A dacă o consideri adevărată sau F dacă o consideri falsă.

1. O bancă este o instituție financiară care gestionează bani și oferă diverse servicii financiare.

2. Dobânda este diferența dintre veniturile și cheltuielile.

3. Banțele pot funcționa atât în spații fizice, cât și online.

4. Răsculețarea doar cu clienți persoane fizice.

II. Copiază pe caiet cele două coloane și uniți prin săgeți noțiunile corespunzătoare. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

A Conturi de economii și depozite bancare

B Investiții

C Împrumuturi (credite)

D Conturi bancare

A Instrumente bancare cu ajutorul cărora îți poți păstra în siguranță economiile și poți efectua tranzacții financiare prin intermediul cardului sau al aplicațiilor de internet banking.

B Modalități de a plăti banii economiști la bancă în schimbul unei dobânzi prime.

C Achiziții de acțiuni, obligațiuni sau alte titluri de valoare, posesie în viața de stat sau de companii.

D Bani acordati persoanelor sau firmelor pentru diferite scopuri, precum achiziția unui case, a unei mașini sau pentru studii, pentru care se plătește o dobândă.

III. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos scrie pe caiet litera aferentă variantei corecte. (3 x 0,5 p. = 1,5 p.)

1. Alegerea unei oferte bancare presupune o analiză a nevoilor tale și a următoarelor elemente:

a) comisionare, dobândă, data plății, adresa băncii de la care contractăm creditul;

b) dobândă, termenii contractului, comisionare, alte clauze;

c) comisionare, dobândă și data plății;

d) dobândă, profitul, comisionare și alte clauze;

e) termenii contractului și alte clauze.

2. Care dintre elementele de mai jos nu trebuie verificate atunci când deschizi un cont bancar?

a) toate și comisionare percepute;

b) dobândă oferită pentru economii;

c) accesul la servicii de internet banking sau aplicații mobile;

d) curajul valutar din stăru desclădării contului.

Proiect educațional

Partea 1: Alegerea temei

Partea 2-a: Elaborarea fișei de proiect

Partea 3-a: Derularea proiectului

Partea 4-a: Evaluarea proiectului

• cooperare

• lucru în echipă

• coeziunea grupului

La început de drum în educația economico-financiară

A început școala! Ai întocmit o listă cu rechizitele și produsele care crezi că îți vor fi necesare.

1. Împarte produsele de pe listă între nevoi (produse care îți sunt necesare) și dorințe (produse pe care ți le dorești, dar fără de care te poți descurca). Argumentează alegerile.

2. Estimează prețul produselor de pe listă. Cum ai procedat pentru a face estimarea?

3. Precizează două modalități de obținere a banilor necesari pentru achiziția produselor. Motivează aceste alegeri.

4. La cumpărarea ghiozdanului poți avea mai multe opțiuni:

a) Îl comanzi online sau îl cumperi direct din magazin? Justifică răspunsul.

b) Plătești cu numerar sau cu cardul? Argumentează alegerea.

c) Compari mai multe modele sau îl alegi pe primul disponibil? Explică decizia.

5. Precizează minimum trei caracteristici de care ții cont când alegi ghiozdanul (exemplu: preț, design, materialul din care este confecționat etc). Ordonează aceste elemente în funcție de importanța lor pentru tine. Compară alegerea ta cu alegerea colegului și motivează diferențele.

6. Ajuns acasă, observi că fermoarul ghiozdanului nu se închide bine. Explică ce decizie iei și argumentează răspunsul.

Listă de cumpărături

- ☒ un telefon nou
- ☒ caiete dictando și de matematică
- ☒ stilou
- ☒ tabletă
- ☒ ghiozdan
- ☒ trusă geometrie
- ☒ bloc de desen
- ☒ caiet de muzică
- ☒ bicicletă
- ☒ rucsac tip troller
- ☒ acuarele
- ☒ pixuri colorate
- ☐

7. La magazin, vânzătorul refuză să îți schimbe ghiozdanul:

a) Precizează ce document îți este necesar pentru a solicita înlocuirea produsului.

b) Explică ce decizie iei dacă vânzătorul refuză în continuare să îți schimbe ghiozdanul.

c) În ce postură ești când cumperi ghiozdanul (producător, vânzător, consumator, intermediar)?

d) Enumeră minimum două drepturi pe care le ai în postură în care te afli.

8. Îți dorești o tabletă, dar nu dispui momentan de suma necesară pentru a o cumpăra. Ce soluții crezi că ai putea găsi?

Cetățenia, dimensiunea economică

- ▶ Lecția 1: Calitatea de consumator de bunuri și servicii
- ▶ Lecția 2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului.
Protecția consumatorului
- ▶ Lecția 3: Producerea de bunuri și servicii
- ▶ Lecția 4: Producătorul și spiritul antreprenorial.
Inițiativa și riscul
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Calitatea de consumator de bunuri și servicii

Consumatorul este o persoană care cumpără produse (bunuri cu formă fizică, precum hainele, alimentele, telefoanele) sau servicii (activități care te ajută, cum ar fi reparațiile, internetul sau transportul). De fiecare dată când achiziționezi ceva, ești consumator.

Este important să înțelegi că, în calitate de consumator, ai drepturi și responsabilități.

Un consumator deștept ia decizii informate.

Drepturi

Ai dreptul să cumperi produse sigure, să primești informații corecte despre ceea ce cumperi și să fii respectat. De exemplu, dacă un produs este defect, ai dreptul să ceri repararea, înlocuirea sau returnarea banilor.

Responsabilități

Trebuie să fii atent la ceea ce cumperi și să nu risipești banii. Este bine să citești etichetele, să compari prețurile și să verifici dacă produsul sau serviciul este ceea ce ai nevoie cu adevărat.

Descoperă

Alături de bunurile și serviciile obișnuite, există și **serviciile financiare**. Acestea sunt oferite de bănci și de alte instituții care te ajută să gestionezi banii.

Câteva exemple de servicii financiare sunt:

Conturi bancare. Instrumente financiare care te ajută să păstrezi banii în siguranță, să faci plăți și să încasezi bani.

Carduri bancare. Instrument bancar cu ajutorul căruia poți plăti fără numerar sau retrage bani de la bancomat.

Economisire. Se face prin intermediul unui cont de economii sau a unui depozit bancar.

Credite. Sume de bani pe care le poți obține de la bancă pentru diverse achiziții și pe care trebuie să le rambursezi împreună cu o sumă suplimentară numită dobândă.

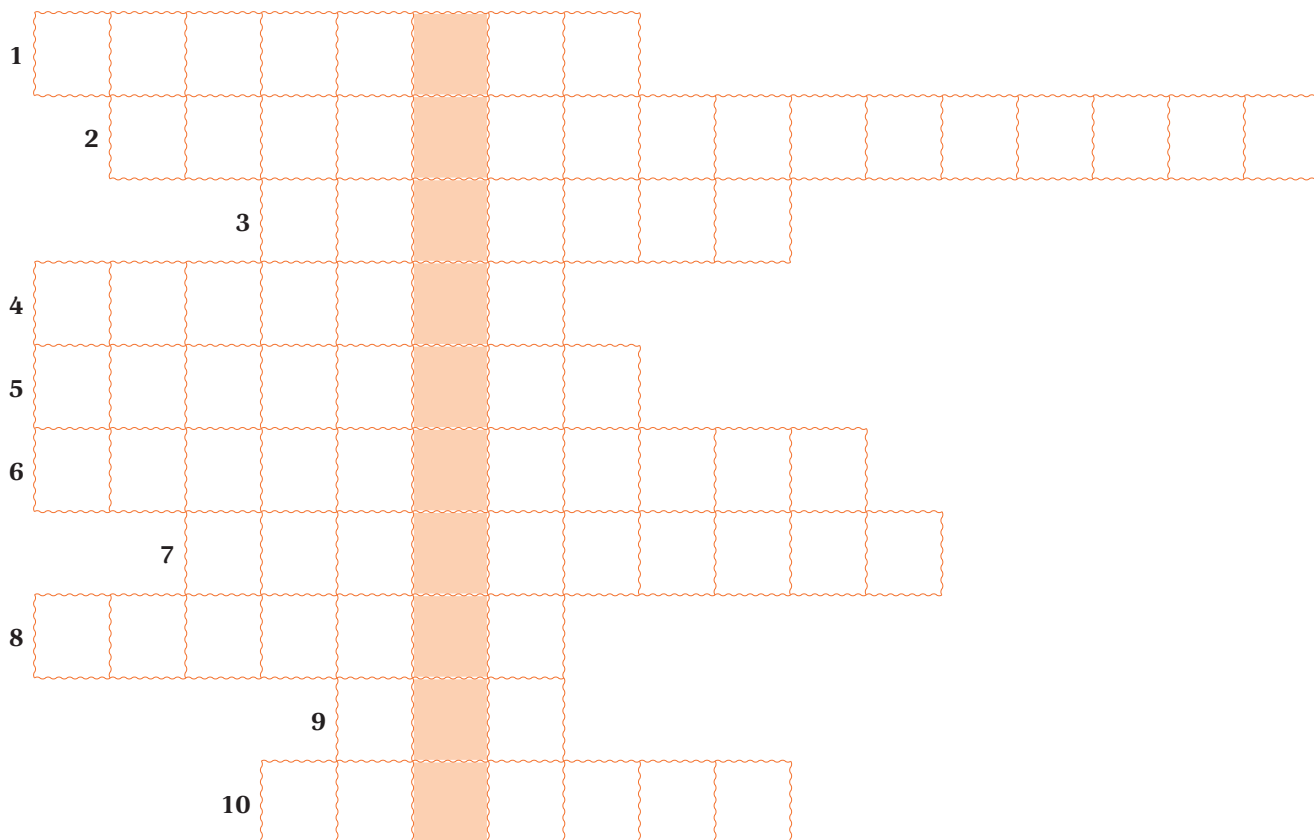
Reguli pentru a te proteja în calitate de consumator

- ✓ **Cere întotdeauna bonul fiscal** pentru că acesta este dovada că ai plătit pentru produsul sau serviciul achiziționat. Dacă ceva nu este în regulă, poți folosi bonul fiscal pentru a rezolva problema.
- ✓ **Informează-te înainte să cumperi!** Citește despre produs sau serviciu și întreabă alte persoane care l-au folosit și află păreri.
- ✓ **Fii atent la oferte!** Dacă ceva pare prea ieftin pentru a fi adevărat, probabil că nu este de calitate.
- ✓ **Ferește-te de fraude!** Nu da nimănui datele cardului tău bancar sau parolele pentru conturi.

1. Verifică dacă ai înțeles

Completează rebusul de mai jos și vei descoperi ce rol ai când cumperi bunuri și servicii.

1. Oamenii pot achiziționa bunuri și ...
2. Consumatorii au drepturi dar au și ...
3. Instrumente financiare care permit păstrarea banilor în siguranță.
4. Bunuri cu formă fizică pe care le putem achiziționa.
5. Orice consumator are anumite ...
6. Activitatea de a pune bani deoparte.
7. Pe lângă bunuri și servicii obișnuite mai există și servicii ...
8. Împrumuturi solicitate de la bancă pentru care plătim dobândă.
9. Document fiscal care trebuie solicitat la orice achiziție pentru a putea dovedi că am plătit.
10. Instrumente de plată fără numerar emise de bănci.

Reține

Pentru a fi un consumator responsabil:

- **Planifică-ți bugetul.** Notează cât câștigi și cât cheltuiești, astfel, știi câți bani îți rămân pentru lucruri mai importante.

- **Cumpără doar ceea ce ai nevoie.** Gândește-te dacă un lucru este esențial sau dacă doar ți-l dorești. Este bine să prioritizezi nevoile, cum ar fi mâncarea sau materialele pentru școală.

- **Evită risipa!** Dacă ai ceva acasă care funcționează bine sau este în bună stare (un telefon, o pereche de pantofi etc.), nu cumpăra un lucru similar doar pentru că este la modă.

2. Aplică

Scrieți în caiete asocierile corecte dintre cifrele din coloana **A** și literele din coloana **B**.

A**Servicii bancare**

1. Credite
2. Conturi bancare
3. Carduri bancare
4. Cont de economii

B**Definiții ale serviciilor bancare**

- a. Instrument bancar cu ajutorul căruia pot fi efectuate plăți fără numerar sau se pot retrage bani de la bancomat.
- b. Sume de bani care pot fi obținute de la bancă pentru diverse achiziții și care trebuie rambursate împreună cu o sumă suplimentară numită dobândă.
- c. Instrument bancar care permite acumularea de fonduri și acordă, suplimentar, o dobândă.
- d. Instrument financiar care păstrează banii în siguranță, permite efectuarea de plăți și încasarea de bani.

3. Joc de rol. Lucrați în echipă

Tu și colegul de bancă sunteți implicați într-o tranzacție. Unul este vânzătorul, iar celălalt este cumpărătorul unui tricou. Simulați discuția dintre vânzător și cumpărător, făcând referire la bonul fiscal.

4. Aplică

1. Identifică în magazinele în care intri panoul care face referire la obligativitatea solicitării bonului fiscal (asemănător cu imaginea alăturată).

2. La următoarea achiziție pe care o vei face,

solicită vânzătorului bonul fiscal și prezintă-l colegilor în cadrul lecției viitoare. Analizați împreună dacă produsele și serviciile cumpărate au evitat risipa.

5. Reflectează

De ce crezi că unii agenți economici nu emit bonuri fiscale?

Știi că?

Casa de marcat a fost inventată în 1879 de către James Ritty, un patron de bar din Dayton, Ohio, pentru a controla casierii și vânzările și a împiedica furturile. Dispozitivul cu carcasă din lemn utiliza clapete de metal marcate cu numere care indicau o valoare de vânzare, având atașat și un clopoțel ce avertiza fiecare operațiune. Avea, de asemenea, un sumator care totaliza valorile de numerar marcate pe parcursul unei zile. În 1884 Ritty a vândut invenția lui Iacov H. Eckert pentru 6.500 de dolari. Ulterior a fost achiziționată de John H. Patterson, care a lansat-o în producție pe scara largă sub egida companiei sale nou formate, National Cash Register, care mai există și astăzi.

Prima casă de marcat

Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului

În calitate de consumator, ai un rol foarte important în economie. Tu decizi ce produse și servicii să cumperi, iar acest lucru influențează piața și modul în care companiile își oferă produsele. Este important să înțelegi că, în calitate de consumator, ai atât drepturi, cât și responsabilități. De asemenea, există instituții și organizații care te ajută să te protejezi atunci când este nevoie.

Drepturile tale în calitate de consumator

Atunci când cumperi un produs sau un serviciu, ai dreptul să:

- primești informații corecte și clare despre produsul sau serviciul pe care îl achiziționezi.

De exemplu, trebuie să știi exact ce include un abonament de telefonie sau condițiile unui cont bancar.

- cumperi produse sigure, care nu îți pun sănătatea sau viața în pericol.

- ceri repararea, înlocuirea sau returnarea banilor pentru un produs defect.

- beneficiezi de respect și tratament corect din partea vânzătorilor și furnizorilor de servicii.

De exemplu, dacă îți cumperi un gadget care se strică imediat, ai dreptul să-l returnezi sau să primești altul nou.

Responsabilitățile consumatorului

Deși ai multe drepturi, trebuie să știi că ai și responsabilități. Asta înseamnă că:

- trebuie să fii atent la ceea ce cumperi și să citești etichetele sau contractele. Nu semna niciodată un document fără să-l înțelegi complet!

- trebuie să nu faci risipă de resurse financiare sau de produse. Fiecare leu cheltuit trebuie să fie bine gândit.

- trebuie să compari ofertele înainte de a cumpăra ceva, mai ales dacă este vorba de produse sau servicii scumpe, cum ar fi un telefon sau o bicicletă.

Protecția consumatorului în România

Dacă întâmpini probleme, în calitate de consumator, există instituții care te pot ajuta:

- **Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului (ANPC)**

Este instituția care se ocupă de drepturile tuturor consumatorilor. Dacă tu cumperi un produs defect sau un serviciu care nu respectă contractul, poți depune o reclamație la ANPC.

ANPC verifică firmele și se asigură că respectă regulile, iar consumatorul este protejat.

Pentru a înregistra o sesizare la ANPC accesează codul QR.

Pentru informații poți apela Telefonul Consumatorului la numărul 021.9551.

- **Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB)**

Este o organizație care te poate ajuta să rezolvi disputele cu băncile sau alte instituții financiare fără să mergi în instanță.

De exemplu, dacă ai un card și banca îți ia comisioane mai mari decât cele stabilite, CSALB poate media conflictul între tine și bancă.

Pentru a înregistra o sesizare la CSALB accesează codul QR:

Sediul ASF

● **Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF)**

Este o instituție care supraveghează firmele de asigurări, pensii private și bursa de valori. Dacă ai probleme cu o poliță de asigurare sau cu alte servicii financiare, ASF poate investiga și îți poate oferi soluții.

Pentru a înregistra o sesizare către ASF este necesar să îți creezi cont accesând codul QR:

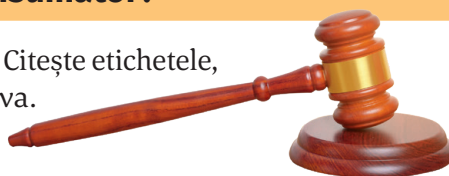

Cum să te protejezi în calitate de consumator?

Informează-te înainte de a lua decizii financiare. Citește etichetele, contractele și întreabă atunci când nu înțelegi ceva. Păstrează bonurile, facturile și contractele. Acestea sunt dovezi care te pot ajuta în caz de dispute.

Caută ajutor dacă ai probleme. Poți apela la ANPC, CSALB sau ASF pentru a rezolva situațiile neplăcute.

Evită ofertele care sună „prea bine ca să fie adevărate”. Dacă cineva îți promite ceva foarte ieftin și de calitate, verifică bine înainte de a cumpăra.

● **Exemplu practic**

Imaginează-ți că îți cumperi un joc video nou, dar, când ajungi acasă și îl încerci, nu funcționează.

În acest caz te poți întoarce cu bonul fiscal la magazin și explici problema. Ai dreptul să ceri să ți se înlocuiască jocul sau să primești banii înapoi.

Dacă magazinul refuză să îți rezolve problema, poți face o reclamație la ANPC. Autoritatea va investiga cazul și te va ajuta să îți recuperezi banii sau să primești un produs nou.

Reține

1. În calitate de consumator ai dreptul:

- să fii informat corect;
- să cumperi produse sigure;
- să ți se înlocuiască produsele neconforme sau să ți se returneze banii;
- să fii respectat.

2. Când ești consumator ai obligația să:

- te informezi cu privire la produse și servicii citind etichetele sau contractele;
- să compari ofertele;
- să nu faci risipă de resurse.

3. Când îți sunt încălcate drepturile poți trimite o sesizare la:

- ANPC - pentru produse și servicii;
- CSALB - pentru produse și servicii financiare;
- ASF - pentru asigurări.

1. Aplică

1. Folosește un telefon sau un calculator cu acces la internet, accesează codul QR alăturat și urmează pașii pentru înregistrarea unei sesizări la ANPC. **Nu finaliza însă înregistrarea! E doar un exercițiu.**

2. Identifică adresa Comisariatului Județean pentru Protecția Consumatorilor din județul tău.

2. Joc de rol / Lucrăm în echipă

Împărțiți-vă în echipe de câte trei. Un elev va fi vânzătorul, un elev va fi cumpărătorul, iar alt elev va fi reprezentantul ANPC. Cumpărătorul încearcă să schimbe un produs defect și discută pe rând cu vânzătorul, care refuză, iar apoi cu reprezentantul ANPC. Ulterior reprezentantul ANPC discută la rândul său cu vânzătorul. Fiecare parte implicată prezintă argumente, fără a face atac la persoană. Prezentați clasei soluția găsită!

3. Reflectează

De ce crezi că este important să soliciți bon fiscal după fiecare achiziție?

4. Verifică dacă ai înțeles

Copiază pe caiet cele două coloane de mai jos, iar apoi unește prin săgeți instituția din coloana din stânga cu tipul de produse și servicii pentru care primește sesizări din coloana din dreapta:

Instituții

ANPC – Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului

CSALB – Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar

ASF – Autoritatea de Supraveghere Financiară

Tipuri de produse și servicii

Asigurări

Produse alimentare

Servicii financiare

5. Portofoliu

Alcătuiește un portofoliu despre una dintre următoarele instituții, la alegere: Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB), Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorului din județul tău.

Portofoliul va cuprinde:

- o scurtă descriere a instituției (3-4 fraze despre rolul și activitățile ei);
- datele de contact (adresă fizică, site web, e-mail, telefon);
- una sau mai multe imagini cu sediul instituției;
- opinia ta privind utilitatea instituției respective și motivarea alegerii.

Producerea de bunuri și servicii

În fiecare zi folosești bunuri și servicii. De la alimentele consumate zilnic până la autobuzul care te duce la școală, toate acestea sunt rezultatul muncii unor oameni și al proceselor economice care fac posibilă existența produselor și serviciilor de care ai nevoie.

Ce sunt bunurile și serviciile?

Bunurile sunt obiecte fizice pe care le poți atinge și folosi, cum ar fi hainele, alimentele, jucăriile sau un telefon mobil.

Serviciile sunt activități oferite de alte persoane sau companii care îți fac viața mai ușoară, cum ar fi transportul, educația, internetul sau servicii de *hair styling*.

De exemplu, când cumperi o bicicletă, aceasta este un bun, dar dacă duci bicicleta la reparat, mecanicul îți oferă un serviciu.

Etapele producției de bunuri și servicii

1. **Planificarea:** producătorii trebuie să decidă ce bunuri sau servicii să creeze, în funcție de ceea ce au nevoie sau doresc consumatorii.

2. **Obținerea resurselor:** pentru a produce ceva este nevoie de materiale și de echipamente, de forță de muncă etc. De exemplu, pentru a face pâine, este nevoie de făină, apă, drojdie, un cuptor, angajați specializați etc.

3. **Producția:** activitatea prin care resursele sunt combinate pentru a crea bunurile sau serviciile dorite.

4. **Distribuția:** bunurile și serviciile sunt livrate către consumatori, prin magazine, piețe sau online.

Cum se produc bunurile și serviciile?

Pentru a produce bunuri și servicii, sunt necesare resurse. Acestea sunt de trei tipuri principale:

1. **Resursele naturale**, reprezentate de materialele care provin din natură, cum ar fi apa, lemnul, petrolul sau metalele.

2. **Resurse umane**, reprezentate de oamenii care lucrează pentru a produce bunuri sau pentru a oferi servicii. De exemplu, un fermier care cultivă legume sau un profesor care predă la școală.

3. **Resursele de capital**, care cuprind lucrurile create de oameni și folosite în producție, cum ar fi utilajele, clădirile sau banii necesari pentru a începe o afacere.

De ce este important să producem eficient?

Producția eficientă ajută la:

- reducerea risipei de materiale și bani;
- crearea unor produse de calitate mai bună;
- satisfacerea nevoilor consumatorilor.

De exemplu, o fabrică de jucării care folosește doar cantitatea necesară de materiale produce mai multe jucării și la un preț mai mic.

Cine decide ce se produce?

Într-o economie, deciziile legate de producție sunt influențate de mai mulți factori:

Consumatorii pentru că ei decid ce să cumpere, iar cererea lor influențează ce bunuri și servicii sunt produse.

Producătorii pentru că ei aleg ce să producă, în funcție de ceea ce cred că se va vinde.

Guvernul pentru că, uneori, statul sprijină producerea unor bunuri (cum ar fi medicamentele sau energia) sau reduce producerea altora prin taxe suplimentare (cu scopul protejării populației, de exemplu, în cazul produselor cu un conținut ridicat de zahăr).

Cum poți contribui tu?

- **Alege produse de calitate!** Citește etichetele și informează-te înainte de a cumpăra.
- **Nu risipi resursele!** Cumpără doar ceea ce ai nevoie și încearcă să refolosești lucrurile.
- **Reciclează!** Marile magazine au instalații unde poți duce ambalajele reciclabile.
- **Respectă munca altora!** Fiecare produs și serviciu implică eforturi și resurse.

Rolul banilor în producerea bunurilor și serviciilor

Banii sunt foarte importanți în toate activitățile. Producătorii folosesc bani pentru a cumpăra resurse, pentru a plăti muncitorii și pentru a investi în echipamente mai bune. De asemenea, consumatorii folosesc bani pentru a cumpăra produsele și serviciile oferite de producători.

Exemplu practic

Cum se produce o ciocolată?

Resurse naturale: Boabele de cacao sunt recoltate dintr-o fermă. Ulterior acestea sunt transformate în pudră, care este cumpărată de fabrica de ciocolată.

Resurse umane: Angajații din fabrică, pe baza unui proces tehnologic specific, transformă pudra de cacao în ciocolată.

Resurse de capital: Se folosesc mașini și utilaje, atât în procesul de producție, cât și pentru ambalare și transport.

Distribuție: Ciocolata ajunge în magazin, iar tu o poți cumpăra.

1. Aplică

1. Dă exemple de trei bunuri și trei servicii pe care le folosești frecvent. Precizează rolul fiecăruia pentru tine și diferența dintre aceste două categorii.

2. Desenează pe caiet un tabel după modelul de mai jos și încadrează bunurile și serviciile din listă în categoria potrivită: *suc de portocale, telefonie mobilă, reparații calculatoare, baterii, îngrijire medicală, manichiură, caiet dictando, bicicletă, pâine, livrare pizza.*

Bunuri	Servicii

2. Joc de rol / lucrăm în echipă

Împărțiți-vă în două echipe. Folosind tehnica *brainstorming* (generarea de idei fără ca acestea să fie evaluate sau criticate), elevii din prima echipă vor analiza impactul pozitiv al producției de bunuri și servicii, iar elevii din a doua echipă vor analiza impactul negativ al producției de bunuri și servicii. La final fiecare echipă va prezenta în fața clasei ideile descoperite.

3. Reflectează

Care crezi că sunt principalele provocări pentru un producător de bunuri sau servicii?

4. Verifică dacă ai înțeles

Copiază pe caiet afirmațiile de mai jos completând în locul spațiilor punctate cuvintele care lipsesc, alegând din următoarea serie: *consumatori, naturale, Guvern, fizică, prestații, capital, activități, producători.*

1. Bunurile au formă
Serviciile sunt sau

2. Pentru a produce bunuri și servicii ai nevoie de resurse, materiale și de

3. Deciziile privind producția sunt influențate de, care aleg ce să cumpere, de, care aleg ce să producă și de, care sprijină sau descurajează producția anumitor produse.

Reține

1. Bunurile au formă fizică. Serviciile sunt imateriale (constau în activități sau lucrări).

2. Pentru a produce bunuri și servicii se combină resurse umane, materiale și de capital.

3. Etapele obținerii de bunuri și servicii sunt:

- Planificarea
- Obținerea resurselor
- Producția
- Distribuția

4. Deciziile privind producția sunt influențate de consumatori, de producători și de guvern.

5. Cum poți contribui tu?

- Alege produse de calitate!
- Nu risipi resursele!
- Respectă munca altora!

Știai că?

În urmă cu 4000 de ani aztecii și mayașii au folosit boabele de cacao pentru a prepara o băutură folosită în timpul ritualurilor religioase. În Europa, boabele de cacao au pătruns abia la jumătatea secolului al XVI-lea, în Spania. La început, cacaoa a fost folosită ca medicament, din cauza gustului amăru. Trecerea de la forma lichidă a ciocolatei la cea solidă s-a petrecut în anul 1828, odată cu inventarea unei prese ce elimina o parte din untul de cacao din băutura obținută din boabe. În 1827, Joseph Fry a descoperit modelarea ciocolatei prin adăugarea unei părți de unt de cacao. Prima tabletă de ciocolată cu lapte a fost inventată în 1875 de către Daniel Peter și Henri Nestlé.

Producătorul și spiritul antreprenorial. Inițiativa și riscul

Activitatea economică dintr-o țară presupune producția și vânzarea de bunuri și servicii, realizate de către producători și antreprenori.

Cine este producătorul?

Un producător este o persoană sau o companie care creează bunuri sau oferă servicii.

De exemplu, un fermier care produce lapte sau fructe este un producător de bunuri. Un medic care oferă consultații este un producător de servicii.

Antreprenoriatul contribuie la:

- crearea de locuri de muncă;
- dezvoltarea economiei locale și naționale;
- creșterea calității vieții, prin realizare de produse și servicii inovative.

Cine este antreprenorul?

Un antreprenor este o persoană care identifică o oportunitate de a obține profit prin satisfacerea unor dorințe și nevoi ale societății, dând dovadă de inovație și unicitate. Antreprenorul are inițiativa și își asumă riscurile pentru a transforma ideea în realitate.

De exemplu, o persoană care identifică nevoia unui *after school* într-un cartier nou construit și își dezvoltă o afacere din înființarea unei astfel de instituții.

Cum poți deveni un antreprenor?

Fii curios! Gândește-te la lucrurile care te pasionează. Ce ai putea să creezi sau să oferi?

Învăță să lucrezi în echipă! Colaborează cu alți oameni pentru a-ți transforma ideile în realitate.

Exersează să îți faci un buget! Planifică sumele pe care le vei cheltui și câți bani ai putea câștiga.

Exemple de antreprenori de succes

Antreprenor local: Un brutar din orașul tău care a început cu un mic cup-tor și acum are o brutărie renumită.

Antreprenor global: Fondatorul unei aplicații de socializare care a avut o idee simplă – să conecteze oamenii online – și a transformat-o într-o afacere uriașă.

Spirit antreprenorial, inițiativă și risc

Spiritul antreprenorial înseamnă capacitatea de a identifica o oportunitate, de a avea curajul să o transformi într-o afacere și de a-ți asuma riscurile necesare pentru a reuși.

Inițiativa este dorința și capacitatea de a face primul pas, de a încerca ceva nou. Fără inițiativă, o idee bună rămâne doar o idee.

Riscul reprezintă probabilitatea ca un antreprenor să înregistreze pierderi.

Cum să dezvolti inițiativa?

Fii atent la nevoile oamenilor din jurul tău! Ce și-ar dori să aibă, dar nu găsesc? Cum ai putea să le oferi acel produs sau serviciu?

Fii deschis să înveți lucruri noi și fii dispus să încerci idei diferite!

Cum să gestionezi riscurile?

Planifică atent! Fă un plan detaliat înainte de a începe. Află ce resurse ai nevoie, cine sunt clienții tăi și cât de mare este cererea pentru produsul tău.

Informează-te! Învață cât mai multe despre domeniul în care vrei să lucrezi. De exemplu, dacă vrei să vinzi sucuri naturale, află ce fructe sunt cele mai populare și care sunt cele mai bune metode de promovare.

Începe cu pași mici! Nu investi toți banii de la început. Testează ideea pe o scară mică, pentru a vedea dacă funcționează.

Fii pregătit să te adaptezi! Dacă ceva nu merge conform planului, schimbă strategia.

Exemplu practic

Să spunem că îți place să faci brățări colorate. În loc să le faci doar pentru tine, poți începe să le vinzi colegilor sau vecinilor. Te gândești cât te costă materialele pentru o brățară și stabilești un preț care include și un mic câștig. Faci câteva modele diferite pentru a vedea care sunt preferatele cumpărătorilor. Dacă brățările tale sunt apreciate, îți poți deschide o firmă (cu ajutorul părinților) și poți începe să le vinzi online.

Știai că?

La finalul anului 2023, în România existau 1.206.397 de firme. În perioada 1 ianuarie – 30 iunie 2024 s-au înregistrat la Registrul Comerțului 68.223 de firme. Dintre acestea 15.310 sunt PFA-uri (Persoană Fizică Autorizată) și 50.149 SRL-uri (Societăți cu Răspundere Limitată), restul fiind SA-uri (Societăți pe Acțiuni) sau având alte forme de organizare. În aceeași perioadă 22.459 de companii au fost dizolvate (închise).

Reține

- Producătorul creează bunuri sau oferă servicii, antreprenorul identifică o oportunitate și creează o afacere pentru rezolvarea unei probleme.
- Antreprenoriatul contribuie la crearea de locuri de muncă, dezvoltarea economiei și creșterea calității vieții.
- Spiritul antreprenorial, inițiativa și disponibilitatea de a-și asuma riscuri sunt trei calități esențiale ale antreprenorului.

1. Identifică și notează în caiet minimum trei riscuri pentru exemplul practic cu brățările colorate.
2. Pentru fiecare dintre cele trei riscuri identificate la punctul 1 scrie câte două acțiuni prin care poți minimiza impactul aceluia risc.

	Benefice atingerii obiectivelor	Pun în pericol atingerea obiectivelor
Sursă internă (organizația)	Puncte tari	Puncte slabe
Sursă externă (mediul extern)	Oportunități	Amenințări

A vibrant collage of business and startup icons surrounding the central text "START UP". The icons include a rocket, a line graph, a clock, a handshake, a bar chart, a thumbs up, a medal, a lightbulb, a target, a trophy, a gear, a document, a heart, a mountain, a person, and a star. The entire graphic is set against a background of small white plus signs on a dark blue field.

Cele trei calități esențiale ale antreprenorului sunt:,,

21

Recapitulare

În tabelul de mai jos sunt notate 16 noțiuni învățate în lecțiile anterioare și definițiile sau atributele corespunzătoare lor.

- Rupeți patru coli A4 (sau două foi duble de caiet studentesc) în câte opt părți egale.
- Împărțiți elevii în două grupe egale. Dacă numărul de elevi este impar, profesorul va face parte dintr-o echipă. Dacă sunt mai puțini elevi în clasă, renunțați la ultimele rânduri din tabelul de mai jos.
- Dați fiecărui elev câte o bucată de hârtie dintre cele 32 rezultate și rugați-l să copieze textul din celula tabelului de mai jos care corespunde poziției sale în ordinea de la catalog, dar fără a nota și numărul pe foaie.
- Puneți foile pe catedră, întoarceți-le cu fața în jos și amestecați-le.
- Rugați fiecare elev să extragă câte o foaie.
- Solicitați fiecărui elev să identifice colegul cu biletul corespondent.
- Invitați fiecare pereche pe rând în fața clasei, pentru a citi cu voce tare termenul și definiția aferentă.

Varianța 2: Strângeți toate foile pe catedră și invitați elevii, pe rând, să extragă câte un cartonaș și să definească termenul extras sau să enunțe cuvântul aferent definiției scrise pe foaia extrasă.

1) consumator	2) Persoană care cumpără produse și servicii
3) Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului (ANPC)	4) Instituția care protejează drepturile tuturor consumatorilor
5) Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB)	6) Organizație care te poate ajuta să rezolvi disputele cu băncile sau alte instituții financiare fără să mergi în instanță.
7) Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF)	8) Instituție care supraveghează firmele de asigurări, pensii private și bursa de valori
9) drepturile consumatorului	10) Să primești informații corecte și clare Să cumperi produse sigure Să ceri înlocuirea unui produs defect sau returnarea banilor Să beneficiezi de respect și tratament corect
11) responsabilitățile consumatorului	12) Să citești etichetele sau contractele Să nu faci risipă de resurse Să compari ofertele înainte de a cumpăra
13) producător	14) Persoană sau o companie care creează bunuri sau oferă servicii
15) bunuri	16) Obiecte cu formă fizică pe care le poți folosi
17) servicii	18) Activități oferite de alte persoane sau firme
19) resurse	20) Naturale, umane și de capital
21) etapele producției	22) Planificarea; Obținerea resurselor; Producția; Distribuția
23) antreprenor	24) Producătorul care identifică o oportunitate și creează o afacere pentru rezolvarea unei probleme.
25) spirit antreprenorial	26) Capacitatea de a identifica o oportunitate, de a avea curajul să o transformi într-o afacere și de a-ți asuma riscurile pentru a reuși.
27) inițiativă	28) Dorința de a face primul pas, de a încerca ceva nou.
29) risc	30) Probabilitatea ca un antreprenor să înregistreze pierderi
31) resurse naturale	32) Materialele care provin din natură, cum ar fi apa, lemnul, petrolul sau metalele

Evaluare

I. Stabiliți valoarea de adevăr a fiecăreia dintre afirmațiile de mai jos și notați în caiete A, dacă o considerați adevărată sau F, dacă o considerați falsă. **(4 x 0,5 p. = 2 p.)**

1. Consumatorul este persoana care consumă resurse pentru a obține produse și servicii.
2. Producătorul combină resurse naturale, umane și materiale pentru obținerea de produse și servicii.
3. Antreprenorul este persoana care identifică o nevoie în societate și găsește o soluție pentru rezolvarea ei.
4. Riscul reprezintă dorința de a face primul pas, de a încerca ceva nou.

II. Copiați în caiet elementele din cele două coloane de mai jos și uniți prin săgeți noțiunile corespondente. **(4 x 0,5 p. = 2 p.)**

Etapele producției

Să primești informații corecte și clare.
Să cumperi produse sigure.
Să ceri înlocuirea unui produs defect sau returnarea banilor.
Să beneficiezi de respect și tratament corect.

Drepturile consumatorului

Să citești etichetele sau contractele.
Să nu faci risipă de resurse.
Să compari ofertele înainte de a cumpăra.

Resursele folosite în producție

planificarea
obținerea resurselor
producția
distribuția

Responsabilitățile consumatorului

naturale
umane
materiale

III. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos scrieți pe caiet litera aferentă variantei corecte. **(3 x 0,5 p. = 1,5 p.)**

1. Care dintre următoarele instituții nu are atribuții în domeniul protecției consumatorului?

- a) Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului (ANPC)
- b) Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC)
- c) Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB)
- d) Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF)

2. Printre cele mai importante caracteristici ale unui antreprenor se regăsesc:

- a) spiritul antreprenorial, inițiativa și abilitatea de a face calcule
- b) inițiativa, capacitatea de a-și asuma riscuri și abilitățile de comunicare

Evaluare

c) capacitatea de a-și asuma riscuri, spiritul antreprenorial și inițiativa

d) spiritul antreprenorial, capacitatea de a-și asuma riscuri și charisma

3. Ai achiziționat un produs defect și te întorci cu el la vânzător.

a) Vânzătorul nu are nicio obligație, trebuia să verifiți produsul în momentul cumpărării.

b) Vânzătorul nu are nicio obligație, va trebui să te adresezi Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului (ANPC).

c) Vânzătorul este obligat să îți schimbe produsul sau să îți returneze banii, chiar dacă nu mai ai bonul fiscal.

d) Vânzătorul este obligat să îți schimbe produsul sau să îți returneze banii doar în baza bonului fiscal.

IV. Copiați în caiet afirmațiile de mai jos, înlocuind spațiile punctate cu noțiunile corespunzătoare din următoarea serie: *pierdere, bunuri, planificarea*. (3 x 0,5 p. = 1,5 p.)

1. Etapele producției sunt:, obținerea resurselor, producția și distribuția.
2. Posibilitatea ca un antreprenor să înregistreze poartă numele de risc.
3. Consumatorul este orice persoană care achiziționează și servicii.

V. Redactați un eseu în care să menționați minimum două asemănări și minimum două deosebiri între producător și antreprenor. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

Știi că?

Producția și consumul de bunuri și servicii generează poluare și deșeuri. Pentru a reduce cantitatea de deșeuri, putem recicla o parte dintre ele. Dar, de exemplu, în ceea ce privește deșeurile de hârtie și carton, în 2020, România a reciclat doar 63% din hârtia și cartonul utilizate, mult sub media europeană de 82%. Deși rata de reciclare a acestor materiale a crescut la 67,88% în 2021, țara noastră rămâne pe locul 29 din 30 de națiuni europene în ceea ce privește reciclarea.

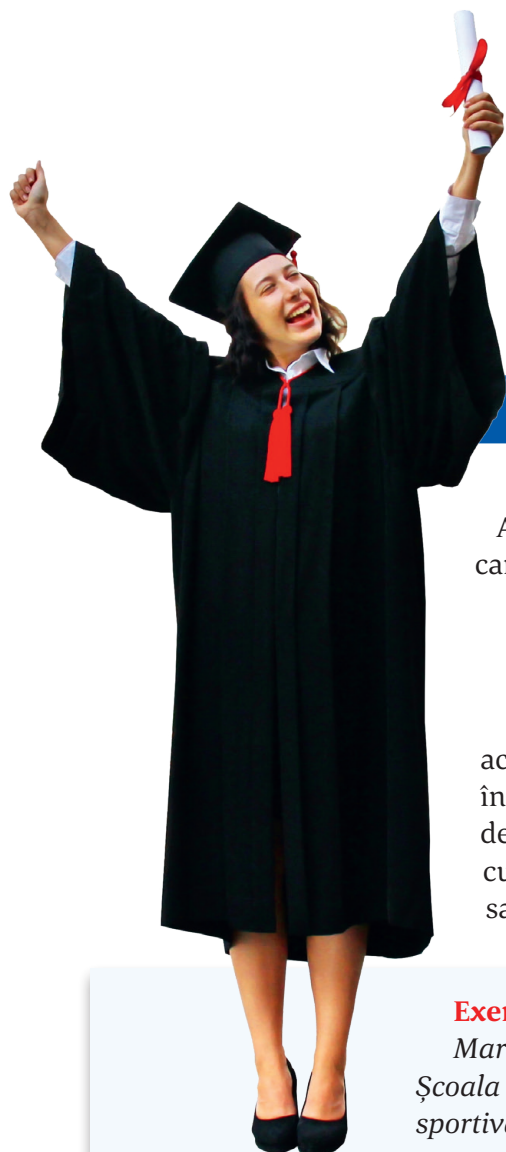
Este esențial să ne implicăm mai activ în reciclare pentru a proteja mediul și a ne asigura un viitor mai curat.

Banii și bugetul

- ▶ Lecția 5: Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus
- ▶ Lecția 6: Bugetul. Venituri personale – cheltuieli personale. Venituri ale familiei – cheltuieli ale familiei
- ▶ Lecția 7: Nevoi și dorințe *versus* resurse
- ▶ Lecția 8: Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor
- ▶ Lecția 9: Moneda națională a României
- ▶ Lecția 10: Modalități de economisire și de evitare a risipei
- ▶ Lecția 11: Instrumente și mijloace de plată
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus

Orice reușită profesională sau personală începe cu stabilirea unui scop clar. Dacă știi exact ce îți dorești, vei ști și ce trebuie să faci pentru a ajunge acolo.

Analiza SCOPICA – resursă pentru atingerea unui scop

Pentru definirea și atingerea unui scop îți propunem să folosești Analiza **SCOPICA**. Cele 6 litere din cuvântul „SCOPICA” reprezintă fiecare câte un pas de făcut în vederea definirii și atingerii scopului.

1. **S** – Situația actuală

Înainte să îți stabilești scopul este important să analizezi situația ta actuală. Să știi de unde pornești. De exemplu, poți avea 14, 15 sau 16 ani, în funcție de vârsta la care ai început școala. Dacă ai 14 sau 15 ani, poți deschide un cont bancar, dar nu te poți angaja. Dacă ai 16 ani, poți lucra cu jumătate de normă în timpul vacanțelor. Poți locui în mediul urban sau rural etc.

Exemplu

Maria este clasa a VIII-a, are 15 ani și locuiește într-un oraș din provincie. Școala ei este la aproximativ un kilometru și jumătate de casă. Deși este o fire sportivă, pierde zilnic destul de mult timp cu drumul spre și dinspre școală.

2. **C** – Capacități și Constrângeri

După ce ai analizat situația ta actuală, fă o listă care să conțină ce poți și ce nu poți să faci. Poate că ești sportiv. Sau poate cânti sau dansezi. Sau poate faci sau știi ceva ce ți-ar fi de ajutor. Poate o alergie sau o altă problemă te împiedică să faci anumite lucruri.

Exemplu

Maria practică handbalul la un club din oraș. Însă nu știe să meargă pe bicicletă.

3. **O** – Obiective

Un obiectiv este o proiecție a viitorului sau un rezultat anticipat și dorit, pe care o persoană (sau un grup de persoane, de exemplu, o familie sau o clasă de elevi) și-l imaginează și se angajează să îl obțină.

După ce ți-ai analizat situația, după ce ai făcut o listă cu capacitățile și constrângerile tale, este momentul să îți stabilești un obiectiv. Cel mai popular tip de obiective sunt obiectivele SMART.

SMART este de asemenea un acronim, în care fiecare literă are un înțeles important:

- **S: Specific.** Obiectivul tău trebuie să fie clar. Nu spune doar „Vreau bani”, ci spune exact cât și pentru ce.
- **M: Măsurabil.** Trebuie să poți măsura progresul. De câți bani ai nevoie? Cum îți vei da seama că ești pe drumul cel bun?
- **A: Abordabil.** Este realizabil? Poți să atingi acest obiectiv, chiar dacă îți va lua timp și efort?
- **R: Relevant.** Este acest obiectiv important pentru tine? Cum te ajută să îți atingi un scop mai mare?
- **T: Încadrat în Timp.** Până când vrei să îți atingi obiectivul? Fără un termen limită, s-ar putea să amâni lucrurile.

Exemplu

Pentru a reduce timpul alocat drumului spre școală, Maria și-a propus să își cumpere o pereche de role. Părinții au fost de acord doar dacă economisește banii.

Maria și-a stabilit un obiectiv SMART, astfel:

Specific: Vreau o pereche de role care costă 500 de lei.

Măsurabil: Trebuie să economisesc 500 de lei.

Abordabil: Pot să pun deoparte banii din alocație și să renunț la cumpărăturile inutile.

Relevant: Rolele mă ajută să mă deplasez mai repede și să mă distrez cu prietenii.

Încadrat în Timp: Îmi propun să economisesc această sumă în 5 luni.

4. P – Plan

Un plan reprezintă o listă de acțiuni concrete, cu termene precise și resurse necesare, care facilitează atingerea unui obiectiv. Ceea ce trebuie să faci pentru a ajunge de la situația actuală la îndeplinirea obiectivului.

Exemplu

Maria și-a făcut un plan concret pentru atingerea obiectivului, cu următoarele acțiuni:

A1: Până la finalul săptămânii să deschid un cont de economii numit „ROLE” în aplicația de internet banking.

A2: În fiecare lună, pe data de 8, transfer 100 de lei din alocație în contul „ROLE”.

A3: În a cincea lună, pe data de 10, merg la magazinul cu articole sportive și probez rolele care îmi plac.

A4: Cumpăr rolele.

5. I – Implementare

Implementarea înseamnă executarea acțiunilor menționate în plan la termenele stabilite.

Exemplu

Maria a deschis contul „ROLE” în aceeași zi în care a făcut planul, iar în primele 3 luni Maria a transferat câte 100 de lei.

6. **C** – Control

Controlul implică monitorizarea planului și evaluarea progresului. Pur și simplu compari ce ai îndeplinit cu acțiunile prevăzute în plan.

Exemplu

Maria a primit de la bunici, de ziua ei, 100 de lei.

7. **A** – Ajustare

Ajustarea înseamnă să adaptezi planul la noua situație, să modifice termenele sau alte condiții ale acțiunilor.

Exemplu

Maria a constatat că își poate atinge obiectivul mai devreme, folosind cei 100 de lei primiți de la bunici. Poate merge la ATM să îi depună sau îi poate păstra în numerar până la achiziția rolelor.

Reține

1. Pentru a defini și atinge un scop este necesar să faci o analiză **SCOPICA**:
 - a) Să analizezi **S**ituația actuală.
 - b) Să faci o listă cu **C**apacitățile și **C**onstrângerile.
 - c) Să stabilești **O**biective SMART.
 - d) Să elaborezi un **P**lan, o listă de acțiuni.
 - e) Să **I**mplementezi acțiunile din plan.
 - f) Să **C**ontrolezi periodic progresul.
 - g) Să **A**justezi planul când și dacă este necesar.
2. Un obiectiv SMART înseamnă un obiectiv care este:
 - a) **S**pecific; b) **M**ăsurabil; c) **A**bordabil; d) **R**elevant; e) **I**ncadrat în **T**imp.
3. **Fii recunoscător pentru fiecare progres!** Sărbătorește fiecare pas care te aduce mai aproape de scopul tău.

1. Reflectează

De ce crezi că foarte mulți oameni nu își setează deloc scopuri?

2. Alege varianta de obiectiv formulat SMART:

Vreau să economisesc bani pentru un telefon.	Vreau să economisesc 300 de lei din alocație, pentru un telefon într-o perioadă de șase luni.
Vreau să economisesc pentru o excursie.	Vreau să economisesc 200 de lei, din returnarea ambalajelor reciclabile, într-o perioadă de 4 luni pentru excursia de sfârșit de an școlar.

3. Lucrăm în echipă

Folosind metoda *brainstorming*, alcătuiți pe tablă o listă cu idei de obiective potrivite pentru elevii de clasa a VIII-a.

4. Aplică

Completează rebusul de mai jos pentru a obține pe orizontală caracteristicile unui obiectiv.

Vertical

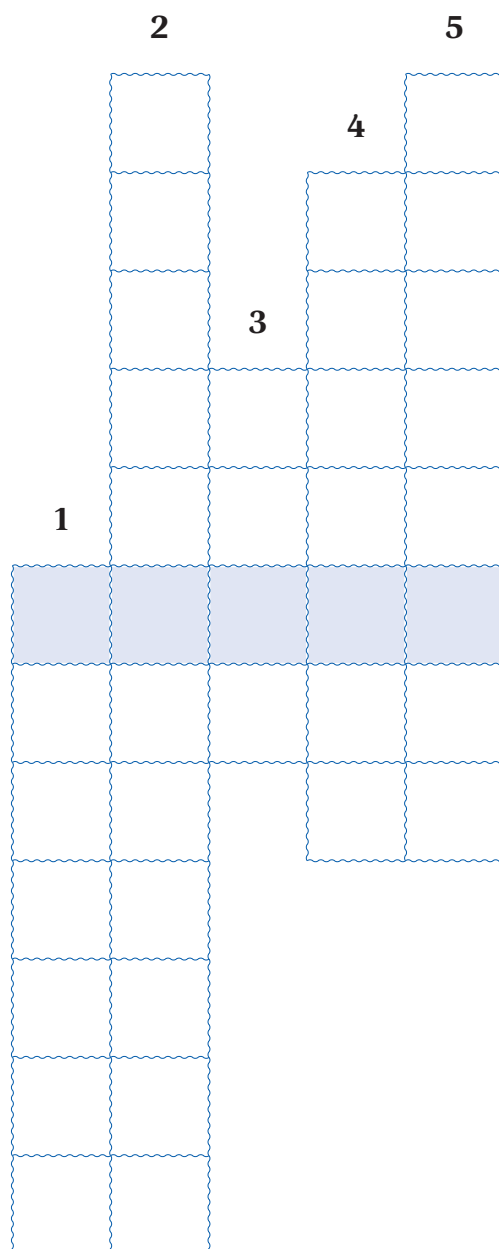
1. Un tip de analiză utilizată pentru atingerea unui scop.
2. Etapa care presupune executarea acțiunilor menționate în plan la termenele stabilite.
3. Reprezintă o listă de acțiuni concrete, cu termene precise și resurse necesare care facilitează atingerea unui obiectiv.

4. Etapa care implică monitorizarea planului și evaluarea progresului.

5. Este o proiecție a viitorului sau un rezultat anticipat și dorit pe care o persoană și-l imaginează și se angajează să îl obțină.

Știi că?

Sunt studii care susțin că 80% dintre oameni nu își setează deloc scopuri. De asemenea, conform lui Brian Tracy, doar 3% dintre americani își scriu obiectivele pe hârtie și mai puțin de 1% le urmăresc cu regularitate și le ajustează dacă e necesar.

Bugetul. Venituri personale – cheltuieli personale. Venituri ale familiei – cheltuieli ale familiei

Bugetul

Ai jucat vreodată un joc de strategie? Într-un astfel de joc se pleacă de obicei de la un teritoriu, pe care trebuie să-l explorezi. Ai o hartă, trebuie să te folosești de unelte, trebuie să te aperi de pericole, pentru a găsi resurse care să te ajute să găsești drumul spre destinația finală, pe care ți-o dorești.

În viața reală, harta este echivalentul unui buget, pe

care sunt marcate pericolele (cheltuieli neprevăzute, datorii), resursele pe care le ai la dispoziție (veniturile) și uneltele, care te ajută, dar pe care le poți obține doar cu efort, prin muncă (economii, investiții).

Bugetul reprezintă o estimare și o planificare a veniturilor și cheltuielilor pentru o perioadă dată (de obicei o lună).

Un buget personal sau familial este asemenea unei balanțe în echilibru. Într-un taler ar trebui să fie veniturile, iar în celălalt taler, economiile+cheltuielile.

Zece motive pentru care e important să întocmim un buget

- 1 Controlul finanțelor**
✓ îți permite să monitorizezi câți bani câștigi (venituri) și cum îi cheltuiești (cheltuieli) și să eviți cheltuielile impulsive.
- 2 Stabilirea priorităților**
✓ poți alocă banii către lucrurile care contează cel mai mult pentru tine (economisirea pentru educație, o vacanță), acoperind mai întâi cheltuielile esențiale.
- 3 Planificarea economiilor**
✓ poți seta procentul din venit sau suma fixă economisită pentru o urgență, pensionare sau investiții.
- 4 Evitarea datoriilor**
✓ te ajută să te asiguri că nu cheltuiești mai mult decât câștigi, reducând riscul de a acumula datorii. Dacă ai deja datorii, poți planifica rambursarea lor într-un mod mai structurat.
- 5 Creșterea transparenței financiare**
✓ asigură transparență pentru toți cei implicați (membrii familiei sau partenerii de afaceri). Toți știu cum sunt folosiți banii și ce decizii sunt necesare.
- 6 Pregătirea pentru situații neprevăzute**
✓ îți permite să construiești un fond de urgență, pentru a face față unor evenimente neașteptate, cum ar fi o reparație costisitoare.

7 Crearea unui sentiment de siguranță

✓ îți oferă o imagine clară a situației financiare, ceea ce reduce stresul și anxietatea legate de bani. Ai o viziune clară asupra viitorului tău financiar.

8 Îmbunătățirea disciplinei financiare

✓ te ajută să îți dezvolti obiceiuri financiare sănătoase și să te disciplinezi în ceea ce privește cheltuielile și economisirea.

9 Identificarea cheltuielilor inutile

✓ poți descoperi câți bani cheltuiești pentru lucruri care nu sunt necesare sau care nu îți aduc valoare.

10 Realizarea obiectivelor financiare pe termen lung

✓ fără buget nu poți atinge obiective financiare importante (cumpărarea unei case, începerea unei afaceri, acumularea de economii).

Pași pentru întocmirea unui buget

Bugetul se va întocmi în scris, folosind fie o agendă sau un caiet, fie un tabel Excel, fie o aplicație pentru telefonul mobil. Pentru întocmirea bugetului recomandăm pașii de mai jos:

1. Stabilește-ți obiectivele pe termen mediu (un an) și lung. Am discutat în lecția anterioară cum poți face acest lucru.

2. Listează/scrie pe o hârtie toate veniturile pe care ar urma să le obții în luna pentru care întocmești bugetul.

Veniturile reprezintă banii câștigați de o persoană sau de o familie. Sursele pot fi diverse: salarii, alocații sau burse ale copiilor, ajutoare sociale și pensii, câștiguri ocazionale, dobânzi încasate, chirii, dividende (părți din profitul unei firme distribuite deținătorilor firmei). Unele venituri sunt fixe (de exemplu, alocația), iar altele sunt variabile (de exemplu, banii strânși în urma colindatului de Crăciun sau banii primiți de ziua ta). Acolo unde nu știi valoarea exactă a veniturilor, poți estima pe baza experienței din trecut.

Exemplu

Părinții lui Andrei câștigă împreună 5700 de lei și mai obțin 500 de lei din închirierea unui garaj, iar alocația copilului este de 300 lei. În total, veniturile familiei sunt de 6500 de lei pe lună.

3. Stabilește procentul sau suma de economisit și sursa economiilor.

Pentru sănătatea financiară personală sau a familiei, o parte din venit ar trebui să fie direcționată către economisire și investiții. Vom reveni asupra acestui subiect în lecția 10 din Unitatea II și în lecția 14 din Unitatea III.

Specialiștii recomandă ca minimum 10% din venit să fie economisit.

Dar pentru o persoană care nu plătește chirie, utilități, alimente etc., cum este probabil și cazul tău, procentul venitului lunar economisit ar trebui să fie de minimum 20%.

4. Listează cheltuielile în ordinea nevoi-dorințe.

Cheltuielile reprezintă resursele financiare ale persoanei sau ale familiei care sunt consumate pentru nevoi și dorințe.

a) Nevoi – cheltuieli esențiale pentru viața de zi cu zi: locuință, utilități, transport, mâncare, îmbrăcăminte și încălțăminte, medicamente.

b) Dorințe – cheltuieli opționale, lucruri care aduc bucurie: vacanțe, ieșiri la restaurant, plăceri și activități recreative, cosmetică și coafor, obiecte de lux, pasiuni, vicii.

Regula 20-50-30: Ideal este ca bugetul să cuprindă 20% economii, 50% nevoi și 30% dorințe.

Dacă obișnuiești să plătești cu cardul, poți consulta extrasele de cont din lunile anterioare sau aplicația de internet banking.

Pentru prima lună este posibil să nu poți estima corect cheltuielile. Dar, după ce vei face bugetul câteva luni, vei avea un istoric al cheltuielilor și vei putea face estimările mai ușor.

5. Economisește suma stabilită sau procentul propus atunci când încasezi bani.

6. Notează în agendă, în Excel sau introdu în aplicație suma obținută ca venit și sursa acesteia sau suma cheltuită și destinația ei de câte ori încasezi bani sau faci o plată.

7. La final de lună compară veniturile și cheltuielile reale cu cele prognozate.

În cele mai multe situații între cheltuielile și veniturile prognozate și cele reale vor apărea diferențe. Este important să fii conștient de aceste diferențe și de motivele pentru care apar.

8. Identifică cheltuielile pe care le poți reduce sau elimina.

Scopul este să reduci sau să elimini cât mai multe dintre cheltuieli, mai ales dintre cele destinate dorințelor. Iată câteva modalități în care poți face acest lucru:

- Acolo unde se poate, negociază prețul.
- Cumpără second-hand. Nu toate produsele pe care le cumperi trebuie să fie noi. Dacă un produs este bun, îl poți cumpăra mai ieftin la mâna a doua.
- Cumpără produse resigilate.
- Optează pentru o configurație cât mai apropiată de cea standard. Renunță la dotările suplimentare, care nu sunt neapărat necesare.
- Închiriază. Dacă folosești puțin timp un produs, crezi că te vei plictisi de el sau nu știi dacă îți va plăcea sau nu, încearcă să îl închiriezi.
- Împrumută lucruri. Împrumutul este similar cu închirierea, doar că nu presupune costuri.
- Deține la comun. Dacă ai relații bune cu o rudă sau un prieten, cumpărați împreună un produs pe care să îl folosiți pe rând.
- Prolungește durata de viață a produsului. Ai grijă de lucrurile tale. Întreține-le, fă-le

revizii periodice, curăță-le. Fă tot ce poți pentru a le putea folosi în bune condiții un timp cât mai îndelungat.

9. Caută modalități prin care îți poți crește veniturile.

Indiferent dacă îți crești încasările din sursele actuale sau adaugi noi surse de venit, este important să cauți mereu alternative pentru a-ți crește veniturile.

Iată câteva propuneri:

- Obține o bursă. Învăță mai mult pentru a putea obține o bursă. Dacă ai deja una, vezi în ce condiții mai poți beneficia și de alte burse.
- Dacă ai o pasiune (fotografia, confecționarea de produse *hand-made*) identifică modalități de a obține bani din practica ei.
- Când împlinești 16 ani lucrează *part-time* în vacanțe.
- Reciclează. Astfel, vei obține bani din această activitate și, în plus, protejezi mediul.
- Vinde sau închiriază lucrurile pe care nu le mai folosești sau de care nu mai ai nevoie. Consultă-te cu un adult înainte.
- Creează ceva care s-ar putea vinde (scrie o carte, pictează un tablou).

10. Nu te îndatora. Dacă nu poți să plătești pe loc, nu cumpăra. Amână satisfacția generată de consum.

Dacă poți, plătește pe loc și consumă mai târziu. S-a demonstrat că amânarea consumului le permite cumpărătorilor să beneficieze de plăcerea sentimentului pe care îl conferă așteptarea (de exemplu, plătește o excursie în avans și te vei bucura inclusiv cât timp aștepti să vină momentul plecării).

11. Sărbătorește reușitele. Nu uita să te bucuri de reușitele și de banii tăi. Cumpără mai multe experiențe și mai puține bunuri. Experiențele (o excursie, vizionarea unui film la cinematograful) ne aduc mai multă fericire decât bunurile materiale, pentru că ne conferă sentimentul legăturii cu ceilalți.

Bugetul familiei

Pentru stabilitatea financiară a unei familii, pentru atingerea obiectivelor financiare majore și pentru a crește gradul de transparență și încredere între membri este important să se întocmească (urmând aceiași pași de mai sus) un buget al familiei, chiar dacă fiecare membru va dispune de o sumă de bani pe care o poate cheltui cum consideră.

Exemplu practic

Familia lui Andrei are un buget lunar de 6500 lei, pe care îl gestionează astfel:

1. Economii: 1300 lei
2. Nevoi:
 - rata la creditul pentru casă: 1000 lei
 - alimente: 1200 lei
 - utilități: 500 lei
 - transport: 300 lei
 - îmbrăcăminte și încălțăminte: 500 lei
3. Dorințe:
 - ieșiri la restaurant: 600 lei
 - cărți, bilete la teatru, film: 300 lei
 - excursie: 800 lei

Analizează modul de repartizare a bugetului, în raport cu regula 20-50-30 și prezintă concluziile.

Reține

1. Bugetul reprezintă o estimare și o planificare a veniturilor și cheltuielilor pentru o perioadă dată.
2. Bugetul se întocmește estimând veniturile, sumele economisite și cheltuielile și monitorizând încasările, economiile și plățile folosind o agendă, un tabel Excel sau o aplicație pentru telefonul mobil.
3. Caută modalități de a reduce sau elimina cheltuielile inutile și variante de a-ți crește veniturile. Nu te îndatora. Dacă nu poți să plătești pe loc, nu cumpăra.

Acvariul este o tehnică de învățare în care câțiva elevi se așază în cerc și dezbate un subiect, iar ceilalți formează alt cerc în jurul lor observând discuția și notând cele observate.

1. Reflectează

De ce crezi că oamenii se îndatorează?

2. Lucrăm în echipă

Folosind metoda acvariului, identificați motivele pentru care îndatorarea nu este recomandată.

1. Împărțiți-vă în 2 echipe.

2. Echipa numărul 1 formează un cerc și, timp de 10 minute, discută despre motivele pentru care îndatorarea nu este recomandată.

3. Echipa numărul 2 formează un cerc în jurul cercului echipei numărul 1 și își notează ideile colegilor.

4. Cele două grupe schimbă locul, iar elevii din cercul interior identifică alte motive pentru care îndatorarea nu este recomandată.

3. Verifică dacă ai înțeles

Menționează minimum trei motive pentru care este util și important să ținem un buget.

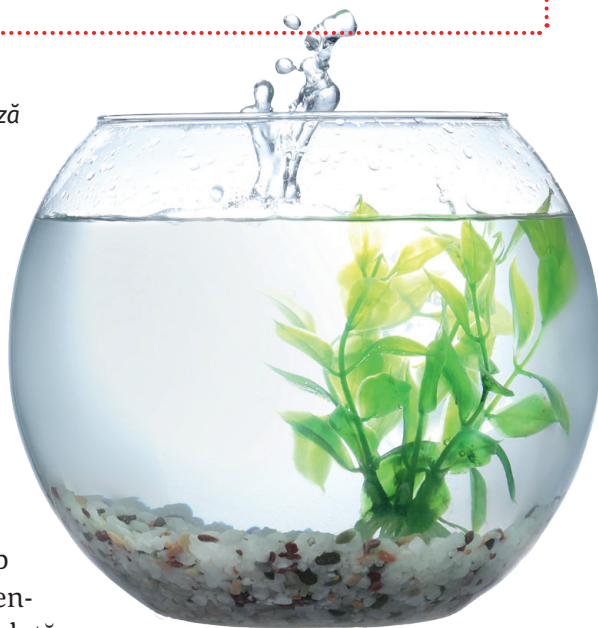
4. Aplică

1. Fă o estimare cât mai detaliată a veniturilor și cheltuielilor tale pentru următoarea lună calendaristică.

2. Numește cel puțin trei cheltuieli pe care le poți reduce sau elimina.

3. Numește un mod concret și aplicabil în cazul tău prin care îți poți spori veniturile luna viitoare.

4. Propune-le părinților tăi să întocmești un buget al familiei. Felicitări dacă procedați deja așa!

Știi că?

Numărul de români cu credite ipotecare (pentru achiziția unei locuințe) a ajuns, la sfârșitul lunii august 2024, la 542.055, în timp ce 1.205.825 de români aveau un credit de consum, iar 712.360 de persoane aveau carduri de credit.

Nevoi și dorințe versus resurse

În viața de zi cu zi, există mereu lucruri pe care ni le dorim și lucruri de care avem nevoie. A înțelege diferența dintre ele este esențială pentru a ști cum să ne folosim banii și resursele în mod eficient.

Ce sunt nevoile și ce sunt dorințele?

Nevoile sunt lucrurile esențiale, fără de care nu putem trăi sănătos și în siguranță. Exemple de nevoi: hrana, apa, adăpostul, hainele de bază și accesul la educație. Acestea sunt necesare pentru a ne asigura că putem trăi în condiții bune.

Dorințele, în schimb, sunt lucruri pe care vrem să le avem, fără a ne fi absolut necesare și fără care putem trăi. De exemplu, un telefon de ultimă generație, haine la modă, jocuri video, excursii. Ele ne aduc bucurie, dar nu ne sunt obligatoriu necesare.

NEVOI

- Sunt necesități esențiale.
- Sunt necesare pentru a supraviețui.
- Pot rămâne constante în timp.
- Nevoile de bază sunt aceleași pentru toți oamenii.
- Neîndeplinirea afectează viața (poate produce boală sau chiar moarte).

DORINȚE

- Sunt aspirații.
- Nu sunt esențiale pentru a supraviețui.
- Se pot schimba în timp.
- Dorințele diferă în funcție de fiecare persoană.
- Neîndeplinirea poate provoca dezamăgire.

Piramida lui Maslow

Cea mai cunoscută teorie despre nevoi și dorințe este *Ierarhia nevoilor* concepută de psihologul Abraham Maslow (cunoscută drept Piramida lui Maslow).

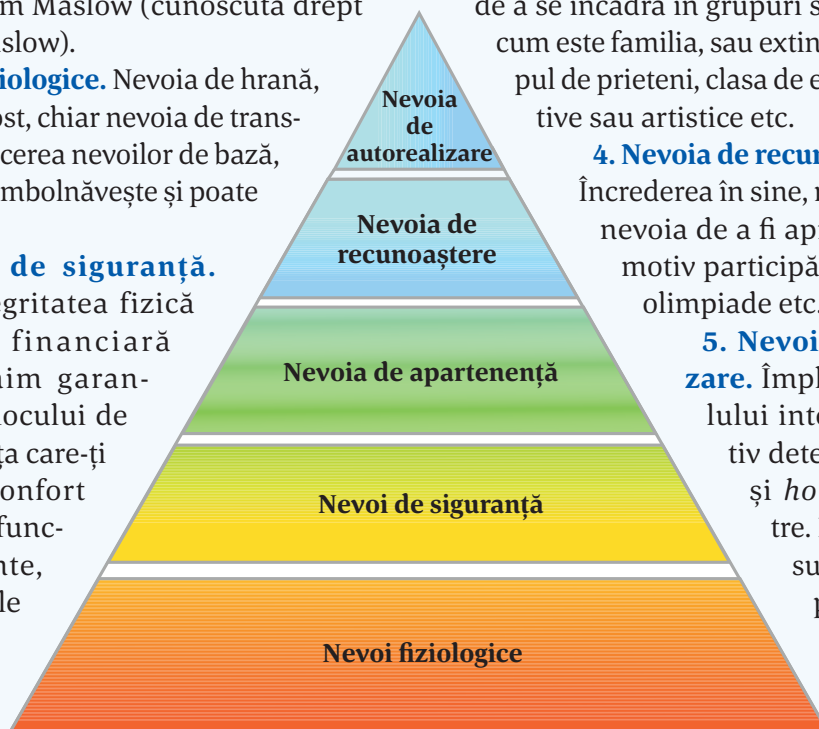
1. Nevoile fiziologice. Nevoia de hrană, de apă, de adăpost, chiar nevoia de transport. Fără satisfacerea nevoilor de bază, ființa umană se îmbolnăvește și poate muri.

2. Nevoile de siguranță. Siguranța, integritatea fizică și siguranța financiară (un venit minim garantat), siguranța locului de muncă, siguranța care-ți permite acel confort psihic necesar funcționării eficiente, eliberat de grijile traiului de zi cu zi.

3. Nevoile sociale, de apartenență. Omul simte dorința de a interacționa cu semenii săi, de a se încadra în grupuri sociale restrânse, cum este familia, sau extinse, cum sunt grupul de prieteni, clasa de elevi, echipe sportive sau artistice etc.

4. Nevoia de recunoaștere socială. Încrederea în sine, respectul de sine, nevoia de a fi apreciat. Din acest motiv participăm la concursuri, olimpiade etc.

5. Nevoia de autorealizare. Împlinirea potențialului intelectual și creativ determină pasiunile și *hobby*-urile noastre. Nevoile biologice sunt situate la baza piramidei, iar nevoile spirituale, la vârf.

Ce sunt resursele?

Resursele sunt toate bunurile pe care le putem folosi pentru a ne satisface nevoile și dorințele. Resursele principale sunt **bani** și **timpul**.

Resursele noastre sunt limitate. Ceea ce înseamnă că nu putem avea tot ceea ce ne dorim. Din acest motiv, este esențial să prioritizăm. Plasarea și alegerea nevoilor înaintea dorințelor ne asigură că sunt satisfăcute mai întâi lucrurile esențiale.

De exemplu, dacă avem bani puțini, trebuie să-i folosim pentru lucrurile importante (precum hrana sau educația) înainte de a obține lucruri mai puțin importante (precum o nouă pereche de pantofi de firmă).

La fel de importante sunt și obiceiurile financiare bune și abilitățile pe care le avem de a câștiga bani sau de a economisi.

Reține

1. Nevoile sunt reprezentate de lucrurile esențiale. Dorințele implică produse și servicii pe care le vrem, dar de care ne putem lipsi.
2. Cea mai importantă teorie despre nevoi este *ierarhia nevoilor* a lui Abraham Maslow, care plasează nevoile pe cinci nivele: nevoi fiziologice, nevoi de siguranță, nevoia de apartenență, nevoia de recunoaștere, nevoia de autorealizare.
3. Resursele sunt toate lucrurile pe care le putem folosi pentru a ne satisface nevoile și dorințele. Unele din resursele importante pentru o afacere sunt timpul și banii.
4. Dorințele sunt nelimitate, dar resursele sunt limitate.

1. Reflectează

Pot trăi oamenii satisfăcându-și doar nevoile, fără să își îndeplinească și o parte din dorințe? Argumentează răspunsul.

Știi că?

Deși ușor de înțeles, teoria lui Maslow a fost criticată de-a lungul timpului, contestării argumentând că ierarhia nu se bazează pe probe științifice, nu există o definiție standard a nevoii și este foarte dificil de măsurat satisfacerea relativă a nevoilor, întrucât, odată satisfăcută o nevoie, o alta apare imediat la orizont. Există, de asemenea, diferențe sociale, culturale, economice, religioase care perturbă păstrarea ordinii ierarhice din cadrul piramidei, ceea ce l-a și determinat pe Maslow să recunoască la un moment dat că pot exista inversări între diversele categorii de nevoi.

2. Verifică dacă ai înțeles

Dă exemplu de minimum trei diferențe între nevoi și dorințe.

3. Aplică

Gândește-te la următoarea achiziție pe care ai dori să o faci în viitorul apropiat și răspunde la întrebările de mai jos:

1. Este acesta un lucru de care am nevoie sau doar ceva ce îmi doresc?
2. Dacă îmi satisfac această dorință, îmi mai rămân resurse pentru lucrurile necesare?
3. Care este cel mai bun mod de a folosi banii sau resursele mele acum?

După ce ai răspuns la aceste întrebări, care este decizia pe care o vei lua? Vei cumpăra sau nu produsul? Argumentează răspunsul.

4. Lucrăm în echipă

Lampa fermecată.

1. Împărțiți-vă în echipe de câte doi elevi. Un elev găsește lampa fermecată care îi poate îndeplini trei nevoi (NU dorințe). Celălalt elev este duhul din lampă care ascultă cererile colegului. În cazul în care colegul exprimă o dorință, elevul care joacă rolul duhului îi explică de ce nu o poate îndeplini. Atunci când colegul exprimă o nevoie, elevul-duh îi spune că o va îndeplini și îi explică de ce. După ce primul elev a exprimat trei nevoi, schimbați rolurile.

2. Discutați despre cât de ușor sau dificil a fost să deosebiți nevoile de dorințe.

Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor

Formele banilor

Banii pot exista sub diverse forme, în funcție de contextul istoric, economic și tehnologic. Iată principalele forme ale banilor:

1. Banii marfă. Aceasta este cea mai veche formă de bani. Obiectele cu valoare intrinsecă (aur, argint, sare, pietre prețioase) erau utilizate pentru schimburi. Anterior, schimbul se făcea marfă contra marfă și purta denumirea de troc. Banii marfă au apărut tocmai pentru că trocul era dificil de efectuat. Prin unele sate românești trocul încă se mai practică, dar este din ce în ce mai rar.

Exemple: aur, argint, cereale.

2. Banii metalici. Monedele au fost inițial confecționate din metale prețioase sau semiprețioase și au apărut pentru a facilita schimburile și a standardiza valoarea. Mai nou, monedele sunt confecționate din metale comune, iar valoarea metalului din care sunt făcute este foarte mică.

Exemple: monede din aur, argint, cupru.

3. Banii de hârtie sau din polimer. Bancnotele reprezintă o formă de bani creată pentru a înlocui banii metalici, fiind mai ușor de transportat. Primele bancnote erau confecționate din hârtie. Recent au apărut și bancnotele din polimer (cazul bancnotelor românești).

Exemple: bancnotele moderne (leu, euro, dolar).

4. Banii scripturali. Sunt bani virtuali, existenți sub formă de înregistrări contabile în bănci.

Exemple: transferuri bancare, depozite, cecuri.

5. Banii electronici. Reprezintă o evoluție modernă a banilor, fiind utilizați în tranzacții digitale.

Exemple: carduri bancare, portofele digitale.

6. Criptomonedele. Sunt bani digitali descentralizați, bazați pe tehnologia *blockchain*, fără o autoritate centrală.

Exemple: Bitcoin, Ethereum.

Valoarea banilor

Valoarea banilor poate fi privită din trei perspective:

a) Valoarea intrinsecă. Se referă la valoarea materialului din care sunt fabricați banii. În trecut, monedele din aur sau argint aveau o valoare intrinsecă ridicată, datorată metalelor prețioase din care erau făcute. Acum monedele și bancnotele au o valoare intrinsecă redusă.

b) Valoarea nominală. Este valoarea înscrisă pe bancnotă sau monedă. Aceasta nu depinde

de materialul din care sunt făcuți banii. O bancnotă de 10 lei are valoarea nominală de 10 lei, indiferent de costul hârtiei.

c) Valoarea de schimb. Reflectă puterea de cumpărare a banilor, adică ce cantitate de bunuri sau servicii poate fi achiziționată cu o anumită sumă.

Banii moderni sunt fiduciari, ceea ce înseamnă că valoarea lor nu se bazează pe materialul din care sunt fabricați, ci pe încrederea în guvernul sau banca centrală care îi emite.

Factori care influențează valoarea banilor

a) Încrederea populației. Bani au valoare deoarece oamenii au încredere că îi pot utiliza pentru schimburi. Astfel, unele valute sunt mai valoroase decât altele, chiar dacă valoarea lor de schimb este aceeași (de exemplu, cu 2 euro poți cumpăra aceeași cantitate de produse pe care o poți cumpăra cu 10 lei).

b) Puterea de cumpărare. Valoarea banilor scade dacă prețurile bunurilor și serviciilor cresc (inflație). În situația inversă, valoarea banilor crește dacă prețurile bunurilor și serviciilor scad (deflație).

c) Politica monetară. Deciziile băncilor centrale, cum ar fi tipărirea de bani sau rata dobânzii, influențează valoarea banilor.

d) Oferta și cererea

Dacă există prea mulți bani în circulație, valoarea lor scade (inflație). Dacă sunt mai puțini bani în circulație, valoarea lor crește (deflație).

Știi că?

Euro este acceptat în 26 de țări europene, moneda euro fiind folosită zilnic de aproximativ 334 de milioane de europeni. Leul românesc poate fi folosit doar pe teritoriul României și, uneori, poate fi acceptat și în țările vecine, în orașele de lângă graniță.

Funcțiile banilor

Banii au patru funcții principale:

1. Mijloc de schimb. Cu banii putem cumpăra orice, fără a face schimb direct de produse. Spre exemplu, în loc să schimbi două cărți pe un tricou, cumperi direct tricoul cu bani.

2. Unitate de măsură. Banii ne ajută să comparăm valoarea lucrurilor. Știm că, dacă un joc costă 50 de lei și o carte costă 25 de lei, jocul este mai scump.

3. Mijloc de economisire. Banii ne ajută să economisim. De exemplu, dacă vrei o bicicletă, poți pune deoparte câte 50 de lei pe lună până strângi suma necesară să cumperi bicicleta.

4. Mijloc de plată. Banii sunt acceptați ca instrument de plată pentru diverse tipuri de datorii și obligații financiare (plata facturilor la utilități, rambursarea unui împrumut sau plata salariului).

Știi că?

Cea mai mare rată de utilizare a cardurilor bancare este în SUA, unde au fost emise 609,8 milioane de carduri bancare. Pe plan mondial au fost emise circa 8 miliarde de carduri bancare. Dacă unim toate cardurile bancare emise, acestea vor acoperi o suprafață de 37 km pătrați sau de 84 de ori suprafața totală a Vaticanului! În medie, cardurile bancare sunt utilizate pentru circa 2,5 trilioane de tranzacții, în 24 de milioane de locuri, în peste 200 de țări ale lumii.

Reține

1. Banii pot exista în 6 forme: banii marfă (ieșiți din uz), banii metalici (monedele), banii de hârtie sau din polimer (bancnotele), banii scripturali, banii electronici, criptomonedele.
2. Banii au valoare intrinsecă (valoarea materialului din care sunt confecționați), valoare nominală (valoarea înscrisă pe monede și bancnote) și valoare de schimb (câte produse și servicii pot fi cumpărate).
3. Valoarea banilor este influențată de: încrederea populației, puterea de cumpărare, politica monetară, cererea și oferta de bani.
4. Banii au 4 funcții: mijloc de schimb, mijloc de plată, mijloc de economisire, unitate de măsură a valorii.

Știi că?

Insula Yap din Oceanul Pacific are o suprafață de aproximativ 100 de kilometri pătrați și aproximativ 12.000 de locuitori. Nu dispune de metale prețioase, cum ar fi aurul sau argintul. În schimb, aici s-au folosit discuri mari de calcar numite *Rai* ca monedă pentru comerț. Pietrele *Rai* sunt discuri circulare mari, cu o gaură în centru, aduse dintr-o carieră aflată la 650 de kilometri de insulă. Când spaniolii au cucerit insula, dispunând de explozibil au putut aduce mai multe pietre. Prin urmare valoarea pietrelor *Rai* a scăzut.

1. Reflectează

De ce crezi că au renunțat oamenii la troc?

2. Verifică dacă ai înțeles

Enumeră cele 6 forme ale banilor.

3. Aplică

Încearcă să obții în schimbul unui leu un produs sau un serviciu a cărui valoare este de minimum 2 lei.

4. Lucrăm în echipă**Să înțelegem inflația.**

a) Împărțiți clasa în trei echipe. Echipa 1 va aduce la oră pietricele (câte una pentru fiecare elev). Echipa 2 va aduce frunze (câte una pentru fiecare elev). Echipa 3 va rupe o foaie în bucăți egale (câte două pentru fiecare elev).

b) Faceți schimburi între voi știind că o piatră valorează două hârtii, iar o frunză valorează o hârtie.

c) Echipa 3 va mai rupe o foaie în bucăți egale cu primele (câte încă două pentru fiecare elev).

d) Repetați jocul și răspundeți la următoarele întrebări: Elevii care dețineți frunze ați mai fi dispuși să le schimbați pentru o hârtie? Elevii care dețineți pietre ați mai fi dispuși să le schimbați pe două hârtii? De ce?

Alte forme ciudate ale banilor de-a lungul timpului au fost: banii din piele de cerb alb din China, banii din dinți de marsuin (insulele Solomon), din dinți de balena (Fiji), din dinți de câine (insula San Cristobal) sau craniile sclavilor din Borneo.

Moneda națională a României

Leul românesc

Moneda națională a României este leul românesc divizat în 100 de bani. Leul românesc a apărut la 22 aprilie 1867. Primele monede emise de Principatele Unite Române au fost cele divizionare din bronz, de 1 ban, 2 bani, 5 bani și 10 bani.

Responsabilitatea emiterii leului românesc îi revine Băncii Naționale a României, care a fost înființată în anul 1880, fiind a 16-a, în ordinea înființării, dintre cele aproape 200 de bănci centrale din lume, înaintea celor din Japonia, Italia, Elveția sau Statele Unite ale Americii.

Leul românesc nou (codul ISO 4217: RON) este actuala unitate monetară a României. La data de 1 iulie 2005, leul românesc a pierdut ultimele 4 zerouri, prin denominare (reevaluare) la rata de 1 leu nou pentru 10.000 lei „vechi”. Simbolul bancar pentru leu nou este RON; simbolul bancar pentru leul vechi este ROL.

De la 1 iulie 2005 sunt în circulație următoarele bancnote și monede:

- monede: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani
- bancnote: 1 leu, 5 lei, 10 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei (emisă în 2006), 500 lei

Până la data de 31 decembrie 2006 au circulat în paralel și vechile însemne monetare, emise în perioada 2000-2003, echivalat astfel ca urmare a denominării:

Monede

Monedă	100 lei	500 lei	1.000 lei	5.000 lei
Valoare denominată	1 ban	5 bani	10 bani	50 bani

Bancnote

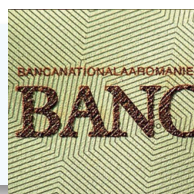
Bancnotă	10.000 lei	50.000 lei	100.000 lei	500.000 lei	1.000.000 lei
Valoare denominată	1 leu	5 lei	10 lei	50 lei	100 lei

Elementele de siguranță ale bancnotelor

În scopul protejării împotriva contrafacerilor, bancnotele includ elemente de siguranță:

- 1 Filigranul:** este constituit din două componente poziționate în stânga aversului, pe zona neimprimată: portretul personalității de pe bancnotă și sigla BNR. Filigranul

devine vizibil atunci când bancnota este luminată din partea opusă privitorului.

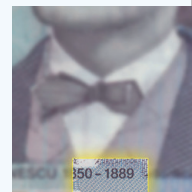

- 3 Imprimare în relief:** unele elemente de design de pe ambele fețe sunt imprimate în relief.

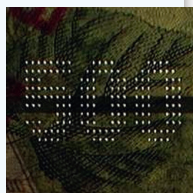
- 4 Element auriu suprainprimat**

- 5 Microtext:** zonă imprimată cu caractere foarte mici, de sub 1 mm înălțime, ce se pot vedea cu ajutorul unei lupe. Conține acronimul „BNR”, urmat de valoarea nominală.

- 2 Microperforații:** în zona elementului floral de pe avers este înscrisă valoarea nominală prin perforații foarte fine. Acestea devin vizibile numai când bancnota este luminată din partea opusă privitorului.

- 6 Firul de siguranță,** vizibil atât pe aversul, cât și pe reversul bancnotei.

- 7 Cerneală care își schimbă culoarea:** elementele astfel imprimate își schimbă culoarea, în funcție de unghiul din care este privită bancnota.

Pe lângă elementele de siguranță destinate expres publicului, bancnotele, prezintă, suplimentar, elemente de siguranță detectabile cu aparatură specială, destinate lucrătorilor din sistemul bancar, respectiv:

- a) liniatură specială antiscanner și anticopiere**, pe ambele fețe ale bancnotei, vizibilă folosind lupa;
- b) microtexte**, imprimate continuu, vizibile folosind lupa:
 - pe aversul bancnotei: „BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI”, deasupra textului cu denumirea băncii centrale de emisiune, în zona centrală; „BNR”, în interiorul cifrelor reprezentând valoarea nominală, amplasate în partea stângă;
 - pe reversul bancnotei: „BNR” în dreptunghiul ce include sigla băncii, amplasat în partea stângă a bancnotei și în cifrele reprezentând valoarea nominală, din dreapta;
- c) imprimare fluorescentă** pe reversul bancnotei:
 - imagine gen timbru, cu valoarea nominală a bancnotei, vizibilă numai în lumină ultravioletă (UV);
 - seria și numărul bancnotei, o dată pe orizontală în culoare roșie în lumină normală, dar orange în lumină UV, și o dată pe verticală în culoare neagră, care prezintă fluorescență galben-verzuie în UV;
- d) magnetismul firului de siguranță.**

1. Reflectează

De ce crezi că este important ca bancnotele să nu poată fi falsificate?

2. Verifică dacă ai înțeles

Ce instituție poate emite bancnote și monede?

3. Lucrăm în echipă

În echipe de câte 4 elevi:

a) Folosind lanterna telefonului sau o altă sursă de lumină identificați elementele de siguranță destinate publicului ale unei bancnote de 1 leu.

b) Accesați site-ul BNR scanând codul QR alăturat și verificați dacă le-ați identificat corect.

4. Aplică

Identifică anul în care au fost create monedele și bancnotele pe care le ai la tine. Dacă nu ai bani lichizi, împrumută pentru acest exercițiu de la un coleg.

Știi că?

1. Cea mai veche monedă atestată pe teritoriul românesc este drahma de argint, în greutate de 8 grame, emisă de polisul (orașul) grecesc Histria în anul 480 î.Hr.

2. Ca o recunoaștere a Unirii Principatelor Române, domnitorul Alexandru Ioan Cuza propune baterea de monedă, care să se numească „român” sau „romanat” (după propunerea lui Ion Heliade Rădulescu). Acest lucru însă nu a fost posibil, fiind condiționat de cantitatea de metal din vistieria statului, dar și de puterea otomană, care nu accepta emisia de monede proprii în statele vasale.

3. Moneda României se numește leu după talerul olandez (în neerlandeză Leeuwendaalder, iar în germană Löwentaler și, până în 1901, Löwenthaler) care a circulat în statele românești în secolul al XVII-lea și care avea gravat pe revers un leu rampant (ridicat în două labe). Chiar și după ieșirea din uz a talerilor (în jurul anului 1750) numele de leu a fost păstrat ca termen generic pentru bani. Dolar (moneda Statelor Unite ale Americii) provine tot din denumirea talerului (taler-dolar).

4. Moneda Bulgariei se numește „leva”. care în limba bulgară veche înseamnă „leu”, iar Republica Moldova are ca monedă leul moldovenesc.

Modalități de economisire și de evitare a risipei

Plătește-te mai întâi pe tine

Oamenii care au probleme financiare procedează de obicei în felul următor: întâi cheltuiesc din ceea ce câștigă și doar dacă le mai rămân bani fac economii. De cele mai multe ori, constată însă că nu le rămân resurse pentru a economisi. Există chiar și persoane care cheltuiesc banii pe care nu-i au, împrumutându-se și plătind ulterior dobânzi pentru aceștia. Majoritatea problemelor financiare apar în principal când nu reușim să cheltuim în concordanță cu veniturile noastre. Dacă tu câștigi de două ori mai puțin decât vecinul sau prietenul tău, este clar că nu poți cheltui cât cheltuiește el. Va trebui fie să îți crești venitul, fie să reduci cheltuielile.

Oamenii chibzuiți întâi câștigă, apoi economisesc și abia după aceea cheltuiesc ce mai rămâne.

Ce înseamnă economisirea?

Economisirea reprezintă punerea deoparte a unei părți din venitul tău, spre a-l folosi mai târziu pentru cheltuieli importante, pentru urgențe ori situații neprevăzute sau pentru investiții.

Economisirea înseamnă să cheltuiești mai puțin decât câștigi și să păstrezi diferența într-un loc sigur și accesibil, la care să faci apel atunci când vei avea nevoie de bani.

De ce este important să economisim?

Economisirea este importantă pentru:

Siguranța financiară. Dacă economisești, vei avea bani disponibili în caz de urgență sau pentru cheltuieli neprevăzute.

Investiții. Unul dintre rolurile banilor este să producă alți bani. Dacă economisești, vei putea investi pentru a obține dobânzi, dividende, profituri.

Îndeplinirea obiectivelor financiare. Dacă economisești, vei putea să achiziționezi produse cu valoare mare (o mașină, o locuință etc).

Evitarea datoriilor. Dacă economisești, nu vei avea nevoie să apelezi la împrumuturi sau credite, care pot implica costuri suplimentare (dobânzi).

Confortul psihologic. Dacă economisești, stresul financiar se diminuează considerabil.

Donatii. Dacă economisești, vei avea resurse pentru a ajuta persoanele aflate în nevoie sau pentru a susține cauze în care crezi.

Trucuri pentru a putea economisi

Specialiștii susțin că este indicat să economisești lunar 10% din cât câștigi. Dacă 10% din cât câștigi ți se pare o sumă prea mare și prea greu de economisit, iată trei alternative:

1. Dacă ai card bancar, verifică dacă banca oferă serviciul de rotunjire (*Round up*). Prima dată, trebuie să alegi un multiplu de rotunjire: 1 leu, 5 lei sau 10 lei. După aceea, pentru fiecare plată pe care o faci cu cardul de debit, suma plătită se rotunjește până la multiplul pe care l-ai ales și se depune în contul tău de economii, care are și dobândă. De exemplu, dacă ai ales 5 ca multiplu de rotunjire și cumperi ceva care valorează 12,21 lei, aplicația va rotunji la 15 lei, iar diferența dintre 15 și 12,21 (adică 2,79 lei) va fi transferată în contul de economii.

2. Dacă nu poți economisi 10%, economisește, la început, 1% pe lună. În următoarele trei luni dublează lunar procentul (economisește 2% în luna a doua, 4% în luna a treia, 8% în luna a patra). Odată ce ai ajuns la 8% îți va fi ușor să economisești 10%.

3. Economisește 1 leu în prima lună și apoi dublează suma lunar, timp de un an, conform tabelului:

Luna	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Suma	1	2	4	8	16	32	64	128	256	512	1024	2048

După un an vei dispune de 4095 lei.

Ai grijă de economiile tale

1. Nu le irosi pentru a achiziționa bunuri și servicii de care nu ai cu adevărat nevoie. Dacă o bluză este redusă cu 30% și mai ai deja altele asemănătoare, nu ai economisit 30%, ci ai cheltuit 70%.

2. Nu încredința economiile tale persoanelor pe care nu le cunoști sau în care nu ai încredere. Cere întotdeauna sfatul părinților sau al unui specialist autorizat.

3. Nu investi în produse sau servicii financiare care îți promit câștiguri mari pe termen scurt sau în așa-zise inovații care implică un risc ridicat. Ai făcut sacrificii ca să economisești bani, așa că nu îți permiți să îi pierzi.

4. Ferește-te de tentativele de fraudă.

- Nu dezvălui numărul cardului bancar, PIN-uri, parole prin email, telefon sau pe site-uri nesigure.
- Creează parole complete pentru conturile online.
- Schimbă periodic parolele.
- Nu folosi aceeași parolă pentru mai multe conturi.
- Folosește autentificarea cu doi factori.

Știi că?

Legitimația ISIC (International Student Identity Card) este cea care atestă statutul de elev sau student și oferă reduceri în peste 140.000 de locuri din peste 130 de țări. Poți găsi reduceri la biletele de intrare la diverse obiective turistice, cazare și transport, restaurante, muzee, teatre, săli de fitness, parcuri de distracție și aventură, activități culturale.

Modalități de reducere a risipei de resurse bănești

Despre cum poți cheltui mai puțin am vorbit și în lecția 6 din această unitate. Iată alte câteva sfaturi:

1. Mergi la cumpărături cu o listă.
2. Planifică mesele săptămânale și evită mesele în oraș.
3. Nu cheltui din plictiseală.
4. Aplică „Regula de 24 de ore”. Dacă vrei ceva scump, cum ar fi un joc video, așteaptă până a doua zi. Dacă atunci încă ți-l dorești, vorbește cu părinții despre cum să economisești pentru el.
5. Nu cumpăra doar pentru că toți ceilalți cumpără. Dacă prietenii tăi își cumpără un anumit tip de *gadget* sau un accesoriu, întreabă-te dacă chiar ai nevoie de el sau dacă doar vrei să fii ca ei.
6. Compară produsele înainte să faci o achiziție.
7. Cumpără în perioade de reduceri.
8. Profită de reducerile acordate elevilor.

1. Verifică dacă ai înțeles

Ai activat serviciul *Round-up* și ai plătit cu cardul pentru un produs care costa 113,42 lei. Ce sumă se va transfera în contul de economii dacă:

- a) multiplul de rotunjire este 1 leu;
- b) multiplul de rotunjire este 5 lei;
- c) multiplul de rotunjire este 10 lei.

2. Reflectează

De ce crezi că oamenilor le vine greu să economisească?

3. Aplică

Dacă nu economiseai până acum, pune 1 leu într-un borcan sau într-o pușculiță transparentă ca prim pas pentru economisire. Apoi pune câte 1 leu din fiecare 10 lei pe care îi primești.

4. Lucrăm în echipă

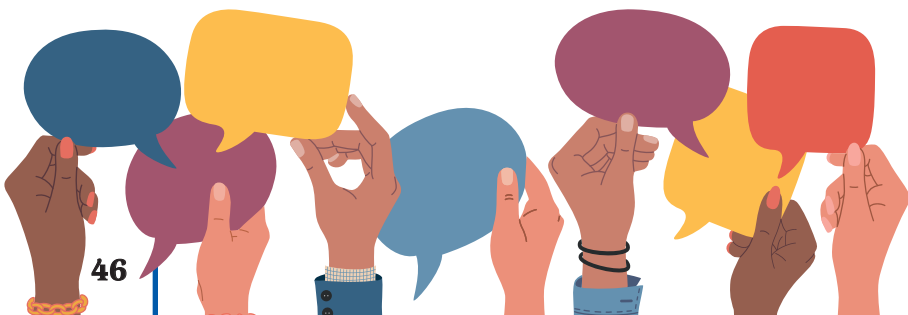
Prin metoda „Brainwriting” identificați și alte modalități de reducere a risipei de resurse bănești.

1. Timp de 5 minute notați fiecare pe caiet cât de multe idei vă vin pentru reducerea risipei de resurse bănești.
2. Citiți pe rând ideile și notați-le pe tablă, numerotându-le de la 1 la n. Dacă o idee se repetă, ea va fi scrisă o singură dată.
3. Votați. Fiecare elev va folosi un singur vot pentru a alege o idee care i se pare bună.
4. La final numărați voturile și faceți un top 5 al ideilor de reducere a risipei de resurse bănești.

Reține

1. Plătește-te pe tine mai întâi. Economisește minimum 10% din orice venit al tău.
2. Economisirea este importantă pentru siguranța financiară și psihologică, îndeplinirea obiectivelor financiare, evitarea datoriilor, investiții și donații.
3. Fii atent la tentativele de fraudă.
4. Evită risipa de resurse.

Metoda „Brainwriting”, derivată din metoda „Brainstorming”, este tot un instrument de creativitate, cu implicarea întregului grup. Participanții își scriu ideile și le transmit unii altora, ca inspirație pentru idei noi.

Instrumente și mijloace de plată

Ce înseamnă să plătești?

Plata este un schimb: dai bani pentru a primi un produs, un serviciu sau pentru a achita o datorie. În lumea modernă, există mai multe modalități de a plăti, fiecare având avantajele și dezavantajele sale.

Modalități de plată

Plata cu numerar (bani fizici)

Cum funcționează? Plătești direct cu bani fizici – bancnote și monede – pe care îi dai vânzătorului. Este metoda tradițională folosită în majoritatea magazinelor, de la chioșcuri până la supermarketuri.

Avantaje: Simplu și rapid. Control direct asupra banilor (vezi cât ai cheltuit).

Dezavantaje: Dacă pierzi banii, nu-i mai poți recupera. Nu este întotdeauna sigur să ai sumele necesare de bani în portofel.

Exemplu: Ana a strâns 50 de lei în monede, într-un borcan. A folosit banii, pentru a-și cumpăra un ghiozdan nou.

Plata cu cardul

Cum funcționează?

Introduci cardul într-un dispozitiv (POS) sau îl apropii de acesta, tastezi codul PIN, aprobând suma cheltuită, iar banii sunt retrași automat din contul tău bancar. Trebuie să ai suficienți bani în cont pentru ca tranzacția să fie aprobată.

Avantaje: Nu mai porți bani fizici cu tine. Poți urmări toate cheltuielile în extrasul de cont. Sigur și ușor de folosit.

Dezavantaje: Poți cheltui mai ușor și fără să îți dai seama. Ai nevoie de un cont bancar și un card asociat.

Exemplu: Mihai a primit un card cadou de ziua lui, încărcat cu 100 de lei. L-a folosit la un magazin de cărți, pentru a plăti 60 de lei pe un roman.

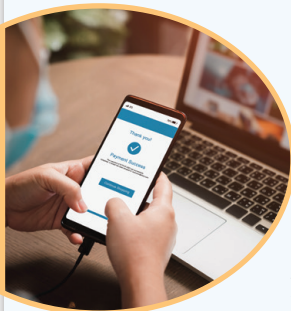
Plata prin internet banking

Cum funcționează? Accesezi aplicația sau site-ul băncii tale, introduci detaliile contului în care vrei să transferi banii și confirmi plata. Poți face acest lucru de pe telefon, tabletă sau computer. Plătești facturi (de exemplu, cea de internet, sau un abonament), transferi bani sau cumperi lucruri online.

Avantaje: Poți face plăți de acasă sau de oriunde. Economisești timp.

Dezavantaje: Trebuie să ai acces la internet. Este necesar să fii atent la securitatea datelor tale.

Exemplu: Andreea a vrut să își cumpere un curs online. A folosit aplicația de internet banking și a transferat banii direct vânzătorului.

Mobile banking și aplicațiile de plăți

Cum funcționează? Plătești prin telefon, fie prin aplicațiile băncilor, fie prin servicii precum Google Pay sau Apple Pay. Aplicația este conectată la contul tău bancar, iar plata se face prin scanearea unui cod QR, introducerea detaliilor tranzacției sau folosirea opțiunii de contactless (fără contact).

Avantaje: Plătești rapid, doar cu telefonul. Poți vedea în timp real câți bani mai ai în cont.

Dezavantaje: Ai nevoie de un smartphone și de o conexiune la internet. Poți pierde controlul cheltuielilor dacă nu te organizezi.

Exemplu: Radu a plătit o pizza comandată online prin aplicația băncii sale. Totul a durat mai puțin de un minut.

Cum să alegi metoda de plată potrivită

Metoda de plată pe care o alegi depinde de situație. Fiecare are avantajele și dezavantajele ei. Învăț să le folosești pe toate în mod responsabil și vei fi mereu pregătit să gestionezi banii eficient!

Pentru cumpărături mici și unde nu poți plăti cu cardul sau online

Numerar

Știai că?

Evaziunea fiscală reprezintă sustragerea unor persoane fizice sau juridice de la plata impozitelor sau a taxelor. Conform statisticilor, evaziunea fiscală reprezintă aproximativ 29% din totalul sumelor care ar trebui plătite. Domeniile cele mai afectate de evaziune fiscală sunt comerțul, construcțiile, industria alimentară, agricultura și zona de servicii (saloane de înfrumusețare, service-uri auto etc.).

Cel mai simplu mod pentru firme de a se sustrage de la plata impozitelor și de a favoriza evaziunea fiscală este prin încasările în numerar, fără a emite bon fiscal.

Pentru cumpărături mari sau online

Card sau internet banking

Pentru plăți rapide

Mobile banking sau aplicații de plăți

Reține

1. Plata reprezintă folosirea banilor pentru a achiziționa produse și servicii sau pentru a plăti datoriile.
2. Există mai multe modalități de plată, fiecare cu avantajele și dezavantajele sale:
 - a) plata cu numerar (cash, folosind bancnote și monede);
 - b) plata cu cardul;
 - c) plata prin internet banking;
 - d) plata prin mobile banking și aplicații de plăți.
3. Metoda de plată potrivită o alegi în funcție de avantajele și dezavantajele acestora, de nevoile tale și de disponibilitate (unele magazine din mediul rural pot să nu accepte plata cu cardul sau cu telefonul).

1. Verifică dacă ai înțeles

1. Enumeră cele patru modalități de plată.
2. Descrie o modalitate de plată, la alegere, prezentând avantajele și dezavantajele acesteia.

2. Reflectează

1. De ce crezi că persoanele fizice sau juridice încearcă să se sustragă de la plata taxelor și a impozitelor?
2. De ce este important ca toată lumea să achite impozitele pe care le datorează statului?

3. Lucrăm în echipă

Discutați tema „Cum să stimulăm persoanele în vârstă să folosească modalitățile moderne de plată”, folosind metoda „Șase pălării gânditoare”.

1. Împărțiți-vă în 6 echipe. Cinci echipe vor avea un număr egal de elevi. În echipa a șasea vor fi doar doi elevi.

2. Atribuiți fiecărei echipe câte o culoare, după cum urmează:

Pălăria albă. Se referă la gândirea pragmatică, obiectivă, bazată pe informații, date și fapte. Oferă informații și materiale în legătură cu problema discutată.

Pălăria roșie. Se bazează pe latura emoțională, afectivă a gândirii. Folosește intuiția, emoțiile, bănuielile sau instinctul în rezolvarea problemei.

Pălăria neagră. Este considerată pălăria problemelor, precauției și chiar a criticilor. Caută punctele slabe, vulnerabile ale unei probleme sau ale unei decizii.

Pălăria galbenă. Este pălăria gândirii pozitive. Reprezintă perspectiva optimistă asupra unei decizii sau probleme. Este constructivă și se bazează pe valorizarea beneficiilor.

Pălăria verde. Este pălăria creativității. Se referă la găsirea unor soluții creative în rezolvarea problemelor. Generează idei noi, identifică alternative. Este lipsită de reguli sau critici.

Pălăria albastră. Este complexă și vizează întregul proces al gândirii. Utilizează perspectiva celorlalte 5 pălării în cadrul aceleiași probleme sau decizii. Se caracterizează prin organizare.

3. Fiecare echipă va avea la dispoziție 10 minute pentru pregătire și alte 2-3 minute pentru expunerea ideilor.

4. Cei doi elevi din echipa albastră vor juca rolul moderatorilor, planificând, organizând și direcționând discuția.

Metoda „Șase pălării gânditoare”, dezvoltată de psihologul maltez Edward de Bono, constituie un procedeu interactiv în rezolvarea problemelor, ce combină șase moduri de gândire.

Recapitulare

I. Metoda „Zarul cu 5 puncte” (5 echipe, 5 idei, 5 minute)

1. Plasați patru coli de flipchart în cele patru colțuri ale sălii de clasă și una la catedră. Pe coli veți scrie următoarele titluri:

- Alegerea unui scop
- Buget, venituri, cheltuieli
- Nevoi, dorințe, resurse
- Forme ale banilor, valoare și funcții
- Economisire

2. Formați 5 echipe. Fiecare echipă va nota pe cele 5 coli câte 5 idei pentru fiecare dintre cele 5 teme enunțate mai sus.

3. Timp de 5 minute fiecare echipă va prezenta în fața clasei ideile pe care le-a notat.

II. Portofoliu – Personalitățile de pe bancnotele românești

Alege una dintre personalitățile de pe bancnotele românești și întocmește un portofoliu despre aceasta. Lucrarea va cuprinde:

- date biografice (data și locul nașterii, studii, data decesului);
- activitatea și realizările (prin ce s-a remarcat personalitatea respectivă);
- alte elemente de interes despre personalitatea respectivă (curiozități);
- ce crezi tu că a însemnat personalitatea respectivă pentru România.

Poți solicita informații sau surse de documentare de la profesorii tăi după cum urmează:

- Pentru Nicolae Iorga (bancnota de 1 leu) și Ecaterina Teodorescu (bancnota de 20 de lei) profesorului de istorie;
- pentru George Enescu (bancnota de 5 lei) profesorului de educație muzicală;
- pentru Nicolae Grigorescu (bancnota de 10 lei) profesorului de educație plastică;
- pentru Aurel Vlaicu (bancnota de 50 de lei) profesorului de fizică;
- pentru Ion Luca Caragiale (bancnota de 100 de lei), Lucian Blaga (bancnota de 200 de lei) și Mihai Eminescu (bancnota de 500 de lei) profesorului de limba română.

Recapitulare

III. Metoda corespondenței

Identifică personalitățile din figura de mai jos (notate cu numere de la 1 la 8) care se potrivesc fiecăreia dintre bancnotele notate de la A la H și notează pe caiet corespondența dintre ele.

1

2

3

4

5

6

7

8

A

B

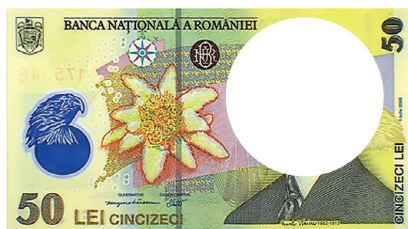
C

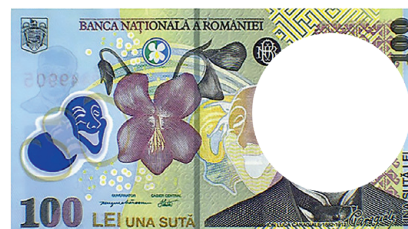
D

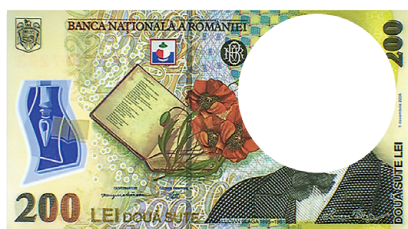
E

F

G

H

Evaluare

I. Stabiliți valoarea de adevăr a fiecăreia dintre afirmațiile de mai jos și notați în caiete A, dacă o considerați adevărată, sau F, dacă o considerați falsă. **(4 x 0,5 p. = 2 p.)**

1. Un obiectiv SMART este un obiectiv deștept. (SMART înseamnă deștept în limba engleză.)
2. Analiza SCOPICA ne ajută să definim și să atingem un scop.
3. Bugetul reprezintă o estimare și o planificare a veniturilor și cheltuielilor pentru o perioadă de timp.
4. Întocmirea unui buget presupune trei pași: listarea veniturilor, listarea cheltuielilor și stabilirea procentului sau sumei care se va economisi.

II. Copiați în caiet coloanele de mai jos și uniți prin săgeți noțiunile corespondente.

(4 x 0,5 p. = 2 p.)

Valoarea intrinsecă	Valoarea inscripționată pe bancnotă sau monedă.
Valoarea nominală	Valoarea banilor nu se bazează pe materialul din care sunt fabricați, ci pe încrederea în guvernul sau banca centrală care îi emite.
Valoarea de schimb	Valoarea materialului din care sunt fabricați banii.
Bani fiduciar	Cantitatea de produse și servicii ce poate fi obținută în schimbul banilor.

III. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos scrieți în caiet litera corespunzătoare variantei corecte. **(3 x 0,5 p. = 1,5 p.)**

1. Funcțiile banilor sunt:

- a) mijloc de schimb, unitate de măsură, mijloc de economisire, mijloc de plată;
- b) unitate de măsură, mijloc de economisire, mijloc de plată, mijloc de circulație;
- c) mijloc de schimb, unitate de cont, mijloc de economisire, mijloc de plată;
- d) mijloc de schimb, unitate de măsură, mijloc de întrebuințare, mijloc de plată.

2. Banii au următoarele forme:

- a) monede și bancnote, carduri, bonuri de masă;
- b) monede și bancnote, bani electronici, bani scripturali, criptomonede;
- c) monede și bancnote, dolari americani, euro, lire sterline, bitcoin;
- d) monede și bancnote, bani virtuali, criptomonede, bani electronici.

3. Când Alexandru Ioan Cuza a propus ca România să aibă monedă proprie, aceasta trebuia să se numească:

- a) Leu;
- b) Löwentaler;
- c) Român;
- d) Ban.

V. Redactați un eseu în care să menționați minimum patru motive pentru care este important să întocmiți un buget. **(4 x 0,5 p. = 2 p.)**

Se acordă 1 punct din oficiu.

Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare

- ▶ Lecția 12: Produse și servicii bancare
- ▶ Lecția 13: Deschiderea/închiderea unui cont bancar
- ▶ Lecția 14: Mijloace moderne de economisire
- ▶ Lecția 15: Instrumente de economisire pentru copii
- ▶ Lecția 16: Produse și servicii de asigurare. Alegerea ofertei de asigurare
- ▶ Lecția 17: Avantaje și riscuri ale consumatorilor în raport cu instituțiile bancare și financiare nebancare
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Produse și servicii bancare

O bancă este o instituție financiară care gestionează bani și oferă diverse servicii financiare atât pentru persoane fizice, cât și pentru companii.

Băncile pot exista în sedii fizice (clădiri) sau virtual (pe internet).

Retine

La bancă mergi:

- pentru a deschide un cont,
- pentru a obține un împrumut,
- dacă vrei să economisești, să investești sau să închei o asigurare.

Când alegi un produs sau serviciu bancar fii atent la termenii contractuali, dobânzi și comisioane și alte clauze!

Principalele produse și servicii oferite de bănci

1

Conturi bancare

instrumente bancare cu ajutorul cărora îți poți păstra în siguranță economiile și poți efectua tranzacții financiare prin intermediul cardului sau al aplicațiilor de internet banking.

2

Conturi de economii și depozite bancare

modalități de a păstra banii economisiți la bancă în schimbul unei dobânzi primite.

3

Împrumuturi (credite)

banii acordați persoanelor sau firmelor pentru diferite scopuri, precum achiziția unei case, a unei mașini sau pentru studii, pentru care se plătește o dobândă.

4

Investiții

achiziții de acțiuni, obligațiuni sau alte titluri de valoare, puse în vânzare de stat sau de companii.

5

Asigurări

o formă de protecție bazată pe un contract încheiat cu scopul acoperirii unui risc (de exemplu, asigurarea mașinii personale împotriva furtului).

6

Servicii digitale

aplicații informatice pentru calculator sau pentru telefonul mobil, care îți oferă acces la contul tău pentru: a face plăți, a verifica soldul contului și alte servicii.

1. Verifică dacă ai înțeles!

Transcrie în caiet răspunsul corect.

A. Banca este:

- a) o instituție publică unde plătim taxe și impozite; b) o instituție financiară unde putem deschide conturi și obține împrumuturi;
- c) o instituție de pregătire profesională; d) o instituție de unde achiziționăm diverse bunuri.

Știi că?

Prima atestare documentară a folosirii produselor și serviciilor bancare datează din anii 3400-3000 î.H. Epopeea lui Ghilgameș menționează un anume Kushim din Uruk, Mesopotamia, deținătorul unei berării care împrumută orz cu o dobândă de 33,33% (o treime).

B. Un depozit bancar este:

- a) un spațiu în care păstrăm diverse bunuri; b) o încăpere din cadrul unei bănci; c) o sumă de bani pe care o primim împrumut de la bancă și pentru care plătim dobândă; d) o sumă de bani pastrată la bancă pentru care primim o dobândă.

C. În alegerea unui produs sau serviciu bancar sunt importante:

- a) condițiile de livrare; b) condițiile contractuale și programul băncii; c) dobânda, comisioanele și condițiile contractuale; d) dobânda, comisioanele și amplasamentul băncii.

2. Lucrăm în echipă

În echipe de câte doi elevi, identificați trei oferte de depozite de la trei bănci diferite. Alegeți cea mai bună ofertă și justificați alegerea în funcție de dobânda oferită și de comisioane.

3. Aplică

Folosind metoda exploziei stelare prezintă tipurile de bănci și serviciile oferite de acestea, răspunzând la întrebările de mai jos.

Cine are nevoie de bancă?

Ce putem face la bancă?

Când putem să apelăm la serviciile unei bănci?

Unde întâlnim o bancă?

Cum alegem o bancă fizică sau virtuală?

Descoperă

Alegerea unei oferte bancare presupune o analiză a nevoilor tale și a următoarelor elemente:

Termenii contractului: fiecare produs sau serviciu bancar are prevăzut un set de reguli și condiții pe care trebuie să le înțelegem înainte de a lua o decizie.

Dobânda: reprezintă suma pe care o plătești băncii pentru un împrumut sau pe care o primești de la bancă pentru economiile păstrate în cont sau în depozit.

Comisioanele: sunt sume pe care le plătim băncii pentru diverse operațiuni. Este important să verifici ce tipuri de comisioane sunt percepute când deschizi un cont, când faci o plată sau un transfer de bani sau pentru administrarea contului.

Alte clauze: eventuale costuri percepute la plata anticipată a creditului, comisioane aplicate la retragerea banilor depuși etc.

Reflectează

Înainte de a achiziționa un produs sau serviciu bancar, analizează toate detaliile contractului și solicită lămuriri dacă e cazul.

Deschiderea/închiderea unui cont bancar

Deschiderea unui cont bancar

Pentru a deschide un cont bancar, primul pas este să alegi o bancă. Apoi trebuie să fii atent la câteva lucruri importante:

- taxele și comisioanele percepute pentru deschiderea și administrarea contului (unele bănci oferă aceste servicii gratuit);
- dobânda oferită pentru economii;
- accesul la servicii de internet banking sau aplicații mobile.

Pași pentru deschiderea unui cont bancar:

1. Mergi la bancă împreună cu părintele sau tutorele, având asupra voastră cărțile de identitate în original.
2. Completează cererea furnizată de către reprezentantul băncii pentru deschiderea contului bancar.
3. Citește termenii și condițiile și roagă reprezentantul băncii să îți explice ceea ce nu înțelegi.
4. Semnează împreună cu părintele sau tutorele contractul de deschidere a contului.
5. După ce contul este deschis, vei primi IBAN-ul și îți va fi eliberat un card de debit și/sau datele de acces pentru internet banking, dacă sunt incluse în pachetul tău.

Să ne reamintim

Așa cum am descoperit în lecția anterioară, un cont bancar este un instrument oferit de o bancă sau o instituție financiară, care permite unei persoane să păstreze și să gestioneze bani în mod sigur. Conturile bancare sunt folosite pentru a încasa venituri (cum ar fi salariul, alocația sau bursa școlară), pentru a efectua plăți și pentru a economisi bani.

Descoperă

Există mai multe tipuri de conturi bancare, dar cele mai folosite sunt:
Contul curent: destinat tranzacțiilor de zi cu zi, cum ar fi plățile, retragerile de bani de la bancomat sau transferurile.

Contul de economii: destinat economisirii, în care poți primi dobândă pentru banii păstrați în cont.

Contul pentru copii/adolescenți: cont special pentru tinerii care încep să economisească și să învețe cum să gestioneze banii.

Închiderea unui cont bancar

Poți închide un cont bancar oricând dorești.

Motive pentru închiderea unui cont:

- Ai găsit o ofertă mai bună la altă bancă.
- Băncile introduc noi taxe sau comisioane cu care nu ești de acord.
- Nu mai ai nevoie de acel cont.
- Alte motive personale.

Știai că?

În România, fiecare cont bancar are un număr de 24 de caractere, format din litere și cifre. Această înșiruire de numere și cifre este unică pentru fiecare cont și se numește **IBAN** (International Bank Account Number).

Unele bănci permit clienților majori deschiderea online a conturilor, fără a fi necesară o vizită la bancă.

Pași pentru închiderea unui cont bancar:

1. Mergi la bancă împreună cu părintele sau tutorele, având asupra voastră cărțile de identitate în original și cardul bancar care va trebui returnat.
2. Asigură-te că îți retragi toți banii sau îi transferi într-un alt cont înainte de închidere.
3. Completează cererea furnizată de către reprezentantul băncii pentru închiderea contului.
4. Solicită o confirmare scrisă că nu mai ai obligații față de acel cont.

Reține

Pentru deschiderea sau închiderea unui cont bancar este necesar să mergi la bancă împreună cu părintele, având asupra voastră cărțile de identitate, și să completezi cererea de deschidere sau închidere de cont. Dacă sunt aspecte pe care nu le înțelegi, solicită lămuriri de la reprezentantul băncii înainte de a semna cererea.

1. Verifică dacă ai înțeles

Transcrie în caiet răspunsul corect.

A. Un cont bancar este:

- a) un card cu care poți face plăți;
- b) o instituție financiară unde putem deschide conturi și obține împrumuturi;
- c) un instrument financiar care permite gestionarea banilor;
- d) un spațiu din clădirea unei bănci unde putem păstra banii.

B. Pentru deschiderea sau închiderea unui cont bancar este necesar:

- a) să sunăm la bancă;
- b) să mergem împreună cu părintele sau tutorele la o unitate bancară;
- c) să intrăm pe site-ul băncii pentru a completa o cerere;
- d) să fim majori.

C. Pentru deschiderea sau închiderea unui cont bancar avem nevoie de următoarele documente:

- a) cărțile de identitate ale elevului și ale părintelui și cererea pe care o primim de la bancă;
- b) certificatul de naștere al elevului și cartea de identitate a părintelui;
- c) cărțile de identitate și adeverință de la școală;
- d) copie după cărțile de identitate.

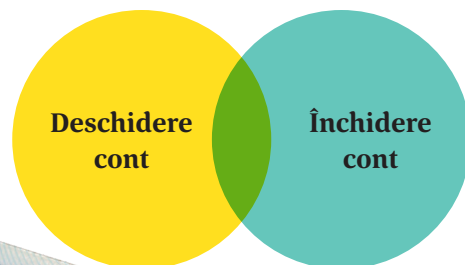
2. Lucram în echipă

În echipe de câte trei elevi, simulați deschiderea unui cont bancar, un elev fiind reprezentantul băncii, alt elev având rolul de părinte și al treilea fiind cel care dorește deschiderea contului. Portați discuția pornind de la pașii pentru deschiderea contului.

Reluați discuția și pentru închiderea unui cont, schimbând rolurile între voi.

3. Aplică

Desenați pe tablă sau pe caiet Diagrama Venn de mai jos. În cercul galben notați pașii specifici deschiderii unui cont bancar. În cercul albastru notați pașii specifici închiderii unui cont bancar. În zona de intersecție dintre cele două cercuri, notați elementele comune atât deschiderii cât și închiderii unui cont bancar.

Mijloace moderne de economisire

Am vorbit în Unitatea 2 despre importanța economisirii. În această lecție vom discuta despre modalitățile în care putem economisi și ce putem face cu economiile noastre.

Metodele de economisire pot fi clasice și moderne.

Metode clasice de economisire

1. Păstrarea banilor acasă, în numerar

Deși ai întâlnit probabil această metodă la părinții sau bunicii tăi (ei îi spuneau „la saltea”), păstrarea banilor în numerar în casă are trei dezavantaje majore:

a. Pot fi cheltuiți cu ușurință (având banii în casă, ești tentat să îi folosești pentru diverse achiziții).

b. Din cauza inflației, banii își pierd valoarea. N-ai avut niciodată impresia că acum cumperi cu 100 de lei mai puține lucruri decât cumpărai anul trecut sau acum doi ani? Dacă da, află că principala cauză este inflația, care reprezintă scăderea puterii de cumpărare a banilor.

c. Nu generează randament (dobânzi sau alte forme de venit).

2. Păstrarea economiilor într-o valută străină

Unii oameni păstrează economiile în euro sau în dolari americani, atenuând efectele inflației (pentru că aceste valute sunt mai stabile decât leul). În plus efortul de a-i schimba înapoi în lei face mai dificilă cheltuirea lor. Aceste valute se pot aprecia în raport cu leul și economiile tale pot însemna mai mult în lei odată cu trecerea timpului.

Metode moderne de economisire

În zilele noastre, există multe metode moderne care fac economisirea mai ușoară și mai eficientă. Iată câteva dintre cele mai utilizate mijloace moderne de economisire:

1. CONTURI DE ECONOMII

Descriere: Un cont de economii este un cont bancar special creat pentru a te ajuta să economisești bani. Băncile plătesc o dobândă pentru banii pe care îi depozitezi în contul de economii, astfel că suma economisită crește în timp.

Caracteristici:

- Poți depune bani oricând.
- Dobânda variază în funcție de bancă, dar este, în general, mai mare decât la un cont curent.
- Banii pot fi retrași oricând, dar unele conturi de economii pot impune anumite limitări sau penalizări dacă retragi banii prea devreme.

Avantaje: Siguranță, creșterea sumelor economisite prin dobândă, acces rapid la bani.

Dezavantaje: Limitări sau penalizări dacă dorești să retragi banii prea devreme.

2. DEPOZITE LA TERMEN

Descriere: Un depozit la termen este o formă de economisire prin care depui o sumă de bani într-un cont pe o perioadă fixă de timp, de obicei câteva luni sau câțiva ani. În schimbul acestui angajament, banca îți oferă o dobândă mai mare decât la un cont obișnuit de economii.

Caracteristici:

- Sumele depuse nu pot fi retrase înainte de termen fără penalizări.
- Dobânda este fixă și garantată pe durata depozitului.

Avantaje: Dobândă mai mare decât la un cont de economii.

Dezavantaje: Bani sunt blocați pe o perioadă determinată, iar retragerea anticipată poate duce la pierderea dobânzii.

3. APLICAȚII DE ECONOMISIRE AUTOMATĂ

Descriere: Aplicațiile de economisire automată sunt platforme digitale care îți permit să economisești bani în mod automat, pe baza unor reguli stabilite de tine. De exemplu, poți seta aplicația să transfere automat o anumită sumă de bani din contul tău curent într-un cont de economii în fiecare lună.

Caracteristici:

- Sumele economisite sunt mici și se acumulează treptat, fără a afecta bugetul zilnic.
- Aplicațiile sunt integrate cu conturile bancare și pot automatiza procesul de economisire.

Avantaje: Economisire automată, fără efort, vizibilitate asupra progresului economiilor.

Dezavantaje: Unele aplicații pot percepe comisioane.

4. CONTURI DE ECONOMII PENTRU COPII

Descriere: Aceste conturi sunt create special pentru tineri și adolescenți, pentru a-i ajuta să înceapă să economisească de la o vârstă fragedă. De multe ori aceste conturi sunt însoțite de beneficii cum ar fi lipsa taxelor sau acordarea de dobânzi preferențiale.

Caracteristici:

- Părinții sau tutorii le pot deschide și administra până când copilul ajunge la 18 ani.
- Sumele economisite în cont pot fi folosite pentru educație sau alte nevoi pe termen lung.

Avantaje: Inițierea de timpuriu a copiilor pentru a economisi, dobânzi avantajoase.

5. CONTURI ONLINE ȘI MOBILE BANKING

Descriere: Băncile oferă acum posibilitatea de a deschide și administra conturi de economii complet online sau prin aplicații de mobile banking. Aceste platforme îți permit să urmărești și să gestionezi economiile în timp real, fără a merge fizic la bancă.

Caracteristici:

- Poți deschide și administra conturi de economii direct de pe telefon sau computer.

- Poți seta transferuri automate din contul curent către contul de economii.

Avantaje: Ușurința de utilizare, accesibilitate 24/7, economisire automată.

Ce facem cu economiile?

Banii economisiți pot fi folosiți în mai multe moduri:

1. Pentru cumpărarea unor produse și servicii cu valoare mare (de exemplu: plata taxelor de studii la facultate, achiziția unui automobil etc).
2. Pentru achitarea avansului la achiziția unei locuințe.
3. Pentru constituirea unui fond de urgență care să ne acopere cheltuielile pentru o perioadă cuprinsă între una și șase luni.
4. Pentru donații către persoane sau cauze pe care dorești să le susții.
5. Pentru investiții, în așa fel încât banii tăi să producă alți bani.

În ce putem investi economiile?

Această secțiune îți prezintă câteva alternative de investiții, în scop pur informativ. Înainte de a investi este recomandat să discuți cu un specialist autorizat. Iată care sunt principalele alternative de investiții:

1 Asigurarea de viață cu componentă de economisire

Este o asigurare cu dobândă garantată, care se încheie pe o perioadă definită de timp și care oferă simultan posibilitatea economisirii pe termen lung și protecția specifică unei asigurări de viață (în caz de deces, moștenitorii primesc o sumă de bani). Dobânzile oferite variază între 1% și 5% în funcție de furnizor.

2 Pensia facultativă administrată privat (Pilonul III)

După împlinirea vârstei de 18 ani, poți contribui lunar cu minimum 60 de lei, sumă pe care administratorul fondului de pensii o investește în diferite vehicule investiționale pe piața de capital (acțiuni, obligațiuni etc.). Dacă piața evoluează favorabil, sumele disponibile în cont vor crește, dar există și riscul ca acestea să scadă, în cazul unei evoluții negative a pieței și/sau a fondului. De sumele din contul tău de pensii administrate privat poți beneficia integral sau în tranșe, dar abia după ce ai împlinit vârsta de pensionare. În cazul în care asiguratul decedează înainte de vârsta de pensionare, moștenitorii lui vor primi sumele din cont.

3 Obligațiunile

Sunt împrumuturi între mai mulți *creditori* (deținătorii de capital care cumpără obligațiunile) și un *debitor* (firma care emite obligațiunile). Emitentul (debitorul) se obligă să plătească creditorilor o dobândă (cupon), care variază de obicei între 2% și 10% pe an, și să le restituie suma împrumutată la maturitatea obligațiunii (adică la finalul contractului). Dacă firma dă faliment, creditorul poate pierde banii parțial sau total. Câștigurile din dobândă (cupon) sunt impozabile.

4

Acțiunile

Reprezintă dreptul de proprietate al posesorului acestora asupra unei cote-părți din societatea comercială.

Deținătorul acțiunilor are dreptul la dividende (procent din profitul firmei), are dreptul să participe la luarea deciziilor, prin intermediul „Adunării Generale a Acționarilor”, și are dreptul la o cotă-parte din sumele rezultate în urma unei eventuale lichidări a firmei, proporțional cu numărul de acțiuni deținute. Acțiunile se tranzacționează la Bursa de Valori.

5

Fondurile mutuale

Un fond mutual atrage capital de la investitori pentru a cumpăra acțiuni, obligațiuni și alte active financiare, oferindu-le investitorilor o metodă eficientă pentru diversificare și pentru a profita de câștigurile din piață. Investitorii cumpără unități de fond de la fondatorii acestuia, care percep o taxă pentru administrarea investițiilor.

6

Titlurile de stat

Reprezintă instrumente prin care statul se împrumută de la populație. Pot fi *obligațiuni de stat* sau *certificate de trezorerie*.

Riscurile pe care le presupun aceste titluri de stat sunt foarte scăzute, aproape egale cu zero, deoarece statul nu poate da faliment. Randamentul lor este mai ridicat decât rata inflației și mai mare decât dobânda oferită de bănci pentru depozite. Rata dobânzii variază între 2% și 8% în funcție de starea economiei și de nevoia de bani a statului. Spre deosebire de câștigurile din dobânzi, câștigurile din titluri de stat nu sunt impozitate.

7

Investițiile imobiliare

Clădirile închiriate pot genera profituri bune și implicit randamente atractive pentru investițiile inițiale. Necesită însă investiții mari, iar veniturile din chirii sunt impozabile.

8

Investiții cu grad ridicat de risc

În această categorie sunt incluse alternative investiționale care presupun cunoștințe aprofundate și riscuri mari cauzate de volatilitate și de mulți alți factori:

- aurul și alte metale prețioase;
- mărfuri tranzacționabile la bursă (de exemplu, petrol, cereale etc.);
- instrumente financiare derivate (*contracte futures, forward sau options* etc.);
- FOREX – piață globală descentralizată, pentru tranzacționarea valurilor;
- criptomonede;
- bunurile de colecție: ceasuri, tablouri, bijuterii.

Reține

1. Metodele clasice de economisire sunt păstrarea banilor în numerar sau într-o valută străină (euro sau dolari americani). Folosind aceste metode, economiile tale sunt afectate de inflație și nu sunt purtătoare de dobândă.

2. Metodele moderne de economisire sunt:

- conturi de economii;
- depozite la termen;
- aplicații cu economisire automată;
- conturi de economii pentru copii;
- conturi online și mobile banking.

1. Aplică

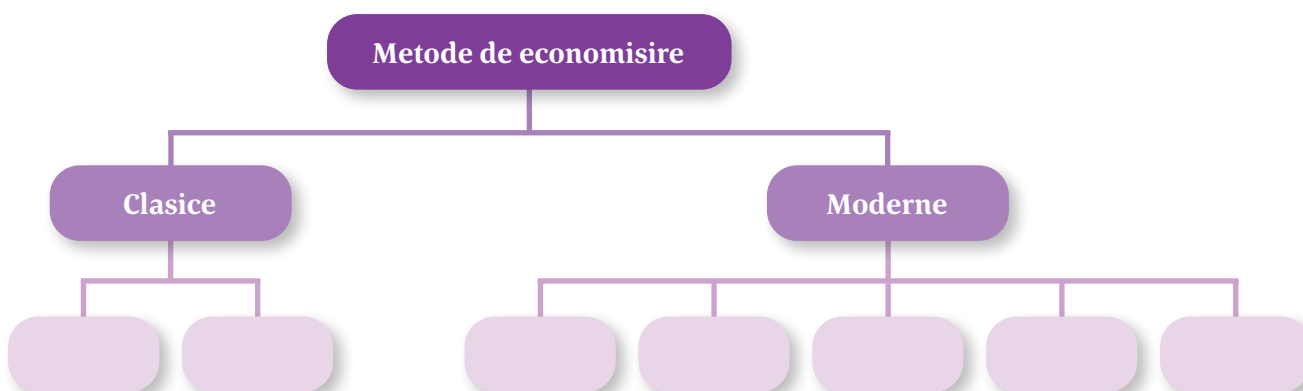
- a) Dacă deții un card bancar cu aplicație de internet banking sau mobile banking, verifică dacă banca oferă serviciul *Round-up* (rotunjire) și activează-l.
 b) Confectionează o pușculiță folosindu-ți creativitatea și economisește în fiecare lună.

2. Reflectează

Care crezi că sunt motivele pentru care cei mai mulți oameni nu economisesc? Identifică minimum cinci astfel de motive.

3. Verifică dacă ai înțeles

Folosind metoda „Ciorchinele” desenează în caiet figura de mai jos și completează căsuțele libere.

4. Joc de rol / lucrăm în echipă

Se dau următoarele 8 alternative de investiție:

- a) Asigurarea de viață cu componentă de economisire; b) Pensia facultativă administrată privat (pilon III); c) Titlurile de stat; d) Obligațiunile; e) Fondurile mutuale; f) Acțiunile; g) Investițiile imobiliare; h) Investițiile cu grad ridicat de risc.

Folosind metoda „Jigsaw” („Mozaic”) formați grupe de câte 8 elevi, alocând fiecărui elev câte o cifră de la 1 la 8. Dacă numărul elevilor din clasă nu este multiplu de 8, ultima grupă va avea mai puțini elevi.

Etapa 1: timp de 10-15 minute, fiecare elev se va documenta asupra alternativei de investiție corespunzătoare cifrei care i-a fost repartizată, folosind manualul, internetul sau alte surse, și își va nota ideile pe caiet.

Etapa 2: timp de 10 minute elevii cu aceeași cifră se vor grupa în echipe noi și vor compara notițele, completând cu ideile noi pe care le-au aflat de la colegi.

Etapa 3: timp de 15-20 de minute elevii vor reveni în echipele inițiale, fiecare având la dispoziție două minute pentru a prezenta alternativa investițională care i-a fost alocată.

Știi că?

1. Conform unui studiu efectuat în 2022:

● Mai mult de jumătate dintre români (53%) nici nu economisesc, nici nu investesc.

● Aproape o treime dintre români (27%) păstrează acasă banii economisiți.

● Doar un român din 5 (20%) folosește metode moderne de economisire.

2. Dacă ar rămâne fără venituri, peste 60% dintre români nu și-ar putea păstra actualul nivel de trai mai mult de o lună.

3. În fiecare an pe 31 octombrie se sărbătorește Ziua Mondială a Economisirii.

Instrumente de economisire pentru copii

Ce este un cont de economii pentru copii?

Un cont de economii pentru copii este un produs bancar destinat copiilor, având scopul de a facilita economisirea pe termen lung, pentru diverse scopuri, cum ar fi educația, nevoile personale viitoare sau cheltuieli mari care pot apărea pe parcursul vieții.

Aceste conturi sunt concepute special pentru a ajuta părinții și tutorii să deschidă un cont în numele copilului, unde aceștia pot depune economii care vor crește în timp prin aplicarea unei dobânzi.

Un astfel de cont funcționează la fel ca alte conturi de economii, însă există unele particularități legate de persoana care poate opera contul, în ce condiții se pot face depuneri și retrageri și care sunt avantajele pentru copilul beneficiar.

Beneficiarii unui cont de economii pentru copii

Beneficiarul principal al unui cont de economii pentru copii este minorul. Acesta este numit titular al contului, însă operațiunile bancare legate de cont, cum ar fi depunerile și retragerile, sunt efectuate de obicei de către părinți sau tutori legali până când copilul atinge vârsta majoratului (de obicei 18 ani) sau o altă vârstă specificată de bancă și de legea națională.

Beneficiarii se bucură de numeroase avantaje, foarte importantă fiind dobândirea unei înțelegeri timpurii a valorii economisirii.

Fondurile acumulate în cont sunt dedicate exclusiv copilului și pot fi folosite pentru obiective importante precum:

- plata taxelor școlare, a costurilor de cazare sau altor cheltuieli educaționale;
- achiziționarea unei prime locuințe sau alte investiții importante;
- cheltuieli neprevăzute sau de urgență.

Drepturi de operare asupra contului

Drepturile de operare asupra contului sunt în principal deținute de părinți sau tutori legali până când copilul atinge vârsta legală, când devine complet responsabil pentru gestionarea contului.

În acest sens, părinții au rolul de administratori ai contului, având dreptul de a depune bani, de a retrage fonduri sau de a efectua alte tranzacții bancare în numele copilului. Totuși, legislația și politica băncilor impun anumite limitări, pentru a proteja interesele copilului. În general, conturile de economii pentru copii sunt concepute astfel încât retragerile să fie efectuate doar în circumstanțe bine justificate și exclusiv în interesul copilului.

Avantajele contului de economii pentru copii

- încurajarea economisirii timpurii;
- dobânzi atractive;
- planificarea pentru obiective pe termen lung;
- siguranța fondurilor;
- scutirea de taxe sau comisioane pentru întreținerea contului. Multe bănci oferă conturi de economii pentru copii fără taxe sau comisioane, ceea ce înseamnă că părinții nu trebuie să plătească pentru administrarea contului sau pentru alte servicii bancare obișnuite;
- flexibilitate în utilizarea fondurilor în ceea ce privește depunerile și retragerile de bani.

În anumite cazuri, băncile pot solicita documente justificative pentru retragerile semnificative, cum ar fi plăți legate de educație sau sănătate. Când copilul împlinește vârsta majoratului, el devine titularul deplin al contului, preluând astfel toate drepturile și responsabilitățile legate de administrarea acestuia. Din acest moment, el va putea gestiona fondurile, face retrageri și decide cum vor fi utilizate economiile acumulate.

Exemplu practic

Contul Junior Centenar, creat de stat în 2018 (cu prilejul celebrării unui secol de la Marea Unire) este destinat economisirii în beneficiul copiilor sub 18 ani.

La fiecare 1.200 de lei depuși anual de părinți în conturile copiilor, statul oferă 600 lei primă. De asemenea, la sold (exceptând prima) statul mai oferă o dobândă de 3%.

Fondurile acumulate, inclusiv dobânzile și primele, devin disponibile copilului la împlinirea vârstei de 18 ani. Contul este scutit de comisioane și impozite, fiind o soluție simplă și sigură pentru economisirea pe termen lung.

În contul individual de economii Junior Centenar se pot depune de către reprezentantul legal al titularului sau de către alte persoane, oricând, sume de bani în lei:

- prin virament;
- mandat poștal prin oficiile Companiei Naționale „Poșta Română” SA;
- numerar prin casieriiile unităților teritoriale ale Trezoreriei Statului.

Codul IBAN este următorul: RO17TREZ701460101XXXXXX, deschis la Trezoreria Sector 1, București

La beneficiar trebuie înscrise numele și prenumele copilului, iar în zona „cod fiscal beneficiar” se completează CNP-ul acestuia. În cazul în care s-a greșit CNP-ul, banii vor fi trimiși înapoi.

1. Aplică

Având în vedere vârsta pe care o ai în momentul în care citești aceste rânduri calculează:

- Câți bani ar trebui să depui în total în contul Junior Centenar, până la împlinirea vârstei de 18 ani, dacă ți-ai deschide unul acum și ai depune anual 1200 lei.

- Câți bani ai primi de la stat sub forma de prime. Ia în considerare faptul că în anul în care împlinești 18 ani nu se adaugă cei 600 lei primă de la stat.

Ce dobândă ar urma să primești având în vedere că rata dobânzii este de 3% pe an aplicabilă la sold (fără să iei în calcul primele de la stat).

2. Joc de rol / lucrăm în echipă

Folosind metoda dezbaterii, în echipe de câte doi elevi, analizați contul Junior Centenar.

a) Documentarea. Timp de 10 minute elevii se vor documenta individual. Un elev se va concentra pe avantajele Contului Junior Centenar, celălalt pe dezavantaje.

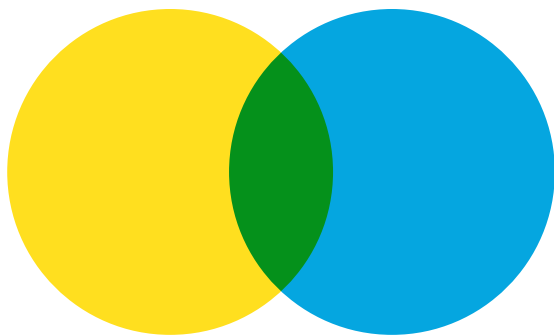
b) Fiecare elev va avea la dispoziție două minute să își prezinte punctul de vedere.

c) Fiecare elev va avea la dispoziție un minut să combată argumentele celuilalt.

3. Verifică dacă ai înțeles

Desenează pe caiet două cercuri după modelul de mai jos. Ai grijă să fie suficient de mari ca să poți nota informații în interiorul lor. Folosind Diagrama Venn compară contul Junior Centenar cu un cont standard de economii (care a fost prezentat în lecția precedentă).

În cercul galben notează elementele specifice doar contului Junior Centenar (avantaje, dezavantaje, caracteristici). În cercul albastru notează elementele specifice doar contului standard de economii. În zona de intersecție dintre cele două cercuri notează elementele comune contului Junior Centenar și contului standard de economii.

Știi că?

În luna decembrie 2024 existau 142.220 de copii care aveau bani în contul Junior Centenar.

În medie, fiecare copil care are deschis un astfel de cont deține 3.592 lei, iar suma totală care se regăsește în conturile Junior Centenar este de 510,8 milioane lei.

Până la data de 12 decembrie 2024 un număr de 7.633 de persoane care au împlinit vârsta de 18 ani și-au ridicat banii depuși.

4. Reflectează

Crezi că sunt utile instrumentele de economisire pentru copii? De ce?

Produse și servicii de asigurare. Alegerea ofertei de asigurare

Ce este asigurarea?

Asigurarea este un contract prin care o persoană plătește o sumă de bani (numită *primă de asigurare*) unei companii de asigurări, iar aceasta se angajează să acopere anumite riscuri, cum ar fi un accident, o boală sau daune materiale, oferind compensații financiare în caz de incidente.

Rolul asigurării este de a compensa total sau parțial o pagubă.

Asigurările funcționează pe principiul mutualității – mulți oameni generează un fond comun, de care vor beneficia doar persoanele care sunt afectate de risc.

**De exemplu,
o familie poate avea
o asigurare de locuință,
care va acoperi
reparațiile în caz de
incendiu sau inundație,
în conformitate cu termenii
poliței de asigurare.**

Tipuri de asigurări

După ramura de asigurare:

- asigurări de bunuri
- asigurări de persoane
- asigurări de răspundere civilă (asiguratorul plătește despăgubiri unui terț afectat de asigurat)
- asigurări de interes financiar (nerambursarea împrumuturilor de către debitori)

După raportul stabilit între asigurator și asigurat:

- asigurări directe – asiguratul și asiguratorul interacționează direct
- asigurări indirecte – asiguratul și asiguratorul interacționează prin intermediar (broker sau agent)

După regimul juridic:

- asigurări obligatorii (RCA și PAD)
- asigurări facultative

După obiectul de activitate:

- asigurări generale:
 - ▶ asigurări de sănătate, accidente și boală
 - ▶ asigurări de mijloace de transport
 - ▶ asigurări de bunuri
 - ▶ asigurări de incendiu și calamități naturale
 - ▶ asigurări de răspundere civilă generale și pentru mijloace de transport
 - ▶ asigurări de credite și garanții
- ▶ asigurări de pierderi financiare
- ▶ asigurări de protecție juridică
- ▶ asigurări de asistență a persoanelor aflate în dificultate
- asigurări de viață:
 - ▶ asigurări de viață
 - ▶ asigurări de căsătorie
 - ▶ asigurări de naștere
 - ▶ asigurări de accidente
 - ▶ asigurări de sănătate

2

În România existau la finalul anului 2023 aproximativ 1,76 milioane de contracte de asigurare de viață în vigoare.

Asigurarea de viață

Asigurarea de viață este un contract între asigurat și o companie de asigurări, prin care asiguratul plătește o primă lunară sau anuală în schimbul unei sume de bani (beneficiu) acordate beneficiarilor desemnați în cazul decesului sau al unei boli grave a asiguratului.

Atunci când achiziționezi o poliță de asigurare de viață, stabilești suma asigurată și perioada de acoperire. Dacă asiguratul moare în timpul perioadei de asigurare, beneficiarii desemnați primesc suma asigurată, oferindu-le sprijin financiar într-un moment dificil.

Asigurarea de răspundere civilă auto

Cunoscută sub numele de RCA, este o asigurare obligatorie pentru toți proprietarii de vehicule înmatriculate în România. Aceasta acoperă despăgubirile cauzate terților în urma unui accident rutier produs din vina asiguratului. Asigurarea RCA acoperă costurile daunelor autovehiculului șoferului care nu se află în culpă. În schimb, pentru a acoperi costurile mașinii șoferului care a cauzat accidentul, acesta va avea nevoie de asigurarea facultativă CASCO.

1

La 30 iunie 2024 exista un număr de 4.305.845 polițe RCA active, în valoare de 4.733.037.418 lei.

Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale

Cu denumirea prescurtată PAD, este o poliță de asigurare obligatorie care acoperă daunele produse de inundații, cutremure sau alunecări de teren asupra locuințelor.

La nivelul anului 2024 polițele PAD costau 130 de lei pe an în cazul locuințelor tip A (suma maximă asigurată 100.000 lei) și 50 lei în cazul locuințelor tip B (suma asigurată fiind de 50.000 lei).

O locuință de tip A este o construcție cu structura de rezistență din beton armat, metal ori lemn sau cu pereți exteriori din piatră, cărămidă arsă, lemn sau din orice alte materiale rezultate în urma unui tratament termic și/sau chimic.

O locuință de tip B este o construcție cu pereți exteriori din cărămidă nearsă sau din orice alte materiale nesupuse unui tratament termic și/sau chimic (ex. chirpici).

3

La sfârșitul lunii mai 2024, la nivel național, erau asigurate printr-o poliță PAD (asigurarea obligatorie a locuinței) 2.157.643 de locuințe, aproximativ 22% din total.

Asigurarea de sănătate

O asigurare de sănătate are drept scop protejarea asiguraților față de costurile serviciilor medicale în caz de boală, tratamente medicale, spitalizare, graviditate sau accident.

Asigurarea de călătorie

Asigurarea de călătorie este cea asigurare care oferă protecție pentru orice fel de deplasare în străinătate, în scop turistic, pentru a studia, a munci, a participa la diferite competiții sportive sau la orice altă activitate. Această asigurare face parte din categoria asigurărilor facultative și este un produs financiar la care apelăm din dorința de a ne proteja în timpul unei călătorii în străinătate.

Asigurarea CASCO

CASCO este o asigurare facultativă auto, care acoperă proprietarului daunele suferite de mașina sa în urma unui accident, a avariilor provocate de fenomene naturale sau a altor riscuri.

Criterii pentru alegerea unei oferte de asigurare

Pentru a face o alegere informată și corectă, trebuie să ținem cont de câteva criterii esențiale atunci când analizăm o ofertă de asigurare. Aceste criterii sunt:

- **Tipul de risc acoperit.** Trebuie să luăm în considerare riscurile specifice incluse în polița de asigurare. De exemplu, o asigurare de sănătate poate acoperi consultațiile, tratamentele, dar și spitalizarea.

- **Costul primei de asigurare.** Trebuie să luăm în considerare dacă suma care trebuie plătită pentru asigurare va fi lunară sau anuală. Este important să fie accesibilă și să reflecte riscurile acoperite.

- **Suma asigurată.** Trebuie să luăm în considerare valoarea maximă pe care asigurarea o poate acoperi în caz de daune.

- **Situațiile în care asigurarea nu oferă protecție,** cum ar fi unele afecțiuni preexistente, în cazul asigurărilor de sănătate.

- **Clauzele speciale,** cum ar fi condiții suplimentare referitoare la servicii sau beneficii extra.

1. Aplică

Folosește un telefon sau calculator cu acces la internet pentru a accesa acest cod QR și verifică până la ce dată este valabilă asigurarea RCA pentru un auto-

mobil al cărui număr de înmatriculare îl cunoști.

Verificare polița RCA

Alegeți criteriu de cautare

Serie de caroserie (serie VIN) Numar de înmatriculare

Data pentru care se face verificarea

☐ Am citit și sunt de acord cu [Politica de confidențialitate privind datele cu caracter personal](#) aferenta site-ului www.aida.info.ro

☒ Nu sunt robot

reCAPTCHA
Confidențialitate - Termeni

Cauta

Reține

1. Asigurarea este un contract prin care o persoană plătește o sumă de bani (numită primă de asigurare) unei companii de asigurări, iar aceasta se angajează să acopere anumite riscuri.

2. Asigurările sunt diverse, cele mai cunoscute fiind:

- RCA – Asigurarea de răspundere civilă auto: acoperă daunele cauzate terților în urma unui accident rutier produs din vina asiguratului.
- PAD – Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale: acoperă daunele produse de inundații, cutremure sau alunecări de teren asupra locuințelor.
- Asigurarea de viață: asigură o sumă de bani (beneficiu) beneficiarilor desemnați în cazul decesului sau al unei boli grave a asiguratului.
- Asigurarea de sănătate: acoperă costurile serviciilor medicale în caz de boală, tratamente medicale, spitalizare, graviditate sau accident.
- Asigurarea CASCO: acoperă proprietarului daunele suferite de mașina sa în urma unui accident.
- Asigurarea de călătorie: oferă protecție pentru orice fel de deplasare în străinătate.

2. Joc de rol / lucrăm în echipă

Se dau următoarele șase tipuri de asigurare:

1. RCA – Asigurarea de răspundere civilă auto;
2. PAD – Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale;
3. Asigurarea de viață;
4. Asigurarea de sănătate;
5. Asigurarea CASCO;
6. Asigurarea de călătorie.

Folosind metoda „Jigsaw” („Mozaic”) formați grupe de câte 6 elevi, alocând fiecărui elev câte o cifră de la 1 la 6. Dacă numărul elevilor din clasă nu este multiplu de 6, ultima grupă va avea mai puțini elevi.

Etapa 1: Timp de 10-15 minute fiecare elev se va documenta asupra alternativei de asigurare corespunzătoare cifrei care i-a fost repartizată, folosind manualul, internetul sau alte surse și își va nota ideile pe caiet.

Etapa 2: Timp de 10 minute elevii cu aceeași cifră se vor grupa în echipe noi și vor compara notițele, completând cu ideile noi pe care le-au aflat de la colegi.

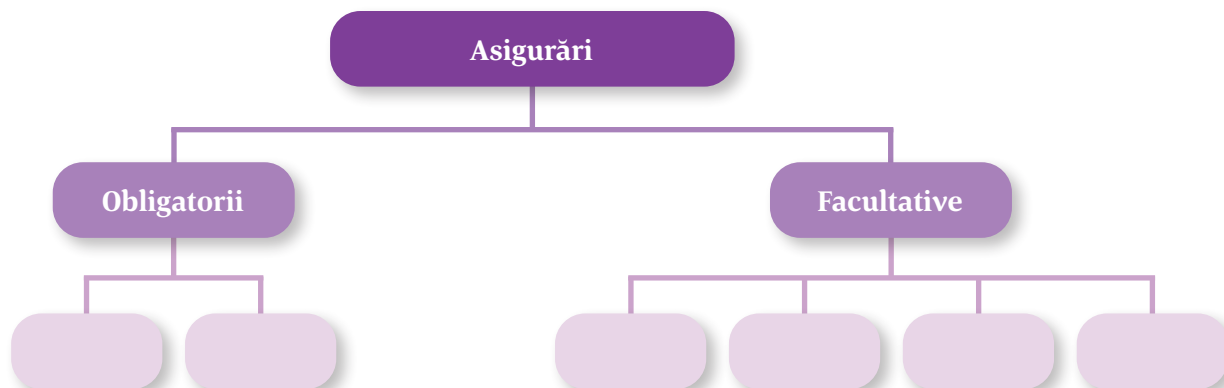
Etapa 3: Timp de 15-20 de minute elevii vor reveni în echipele inițiale, fiecare având la dispoziție două minute pentru a prezenta alternativa de asigurare care i-a fost alocată.

3. Reflectează

Care crezi că sunt principalele cinci motive pentru care destul de mulți români (peste 90%) nu încheie o asigurare de viață?

4. Verifică dacă ai înțeles

Desenează pe caiet figura de mai jos. Folosind metoda „Ciorchinele” completează căsuțele goale cu asigurările corespunzătoare:

Știi că?

1. În România totalul primelor plătite de asigurați în anul 2023 a fost de aproximativ 15,2 miliarde de lei. Societățile de asigurare au raportat în 2023 indemnizații brute plătite asiguraților sau beneficiarilor în valoare de aproximativ 7,71 miliarde de lei.

2. Babilonienii au fost primii care au legiferat și reglementat statutul asigurărilor, în celebrul *Cod al lui Hammurabi* (în anul 1750 î. H.). Astfel, negustorii care călătoreau pe apă aveau posibilitatea să primească un împrumut pentru a-și finanța transporturile. Pentru a-și asigura marfa, ei puteau plăti o sumă adițională creditorilor, care îi asigura că, în situația în care transportul de marfă ar fi fost furat, negustorii nu mai erau nevoiți să ramburseze împrumutul creditorului.

3. Prima societate de asigurări din România a fost Casa de incendiu, din Brașov, înființată în 1771.

Avantaje și riscuri ale consumatorilor în raport cu instituțiile bancare și financiare nebankare

Introducere în relația consumatorului cu instituțiile financiare

Instituțiile financiare sunt de două tipuri:

- instituții financiare bancare (bănci);
- instituții financiare nebankare (IFN-uri).

Diferențele dintre bănci și instituțiile financiare nebankare (IFN) țin atât de statutul lor, de reglementările aplicabile, de criteriile pe care fiecare trebuie să le îndeplinească pentru a primi autorizația de funcționare, dar și de activitățile pe care le pot desfășura.

De exemplu, o bancă oferă un cont de economii sau un credit pentru nevoi personale, în timp ce o instituție financiară nebankară poate oferi un împrumut rapid.

Din punctul de vedere al clientului, principala diferență este că un IFN poate acorda credite, dar nu poate atrage depozite. Această ultimă activitate poate fi realizată numai de bănci și de celelalte instituții de credit.

Avantajele consumatorilor în relația cu instituțiile financiare

Există numeroase avantaje ale utilizării serviciilor oferite de instituțiile financiare, fie ele bancare sau nebankare.

Instituțiile financiare bancare

- Accesul la finanțare prin care consumatorii pot obține credite pentru a-și acoperi diverse nevoi, cum ar fi achiziționarea unei locuințe, finanțarea studiilor sau alte investiții personale.
- Facilități de economisire: prin conturi care permit consumatorilor să își economisească banii și să câștige dobândă.
- Securitatea fondurilor: banii depuși în bănci sunt protejați prin garanții de stat (în limita unei anumite sume), oferind consumatorilor un nivel de securitate financiară.

Instituțiile financiare nebankare

- Accesul la finanțare prin care consumatorii pot obține credite pentru a-și acoperi diverse nevoi, cum ar fi achiziționarea unei locuințe, finanțarea studiilor sau alte investiții personale.
- Flexibilitate: instituțiile nebankare oferă adesea soluții rapide și flexibile de finanțare, cum ar fi împrumuturile rapide, care pot fi accesate mai ușor decât cele bancare

Reține

1. Instituțiile bancare includ băncile comerciale iar instituțiile financiare nebancale sunt organizații care oferă produse financiare (cum ar fi împrumuturi și finanțări), fără a fi bănci, de exemplu, companiile de *leasing* și instituțiile de microcredite.

2. Avantajele consumatorilor în relațiile cu instituțiile financiare sunt:

- accesul la finanțare;
- oferirea facilităților de economisire;
- securitatea fondurilor;
- flexibilitate.

3. Riscurile consumatorilor în relația cu instituțiile financiare pot fi:

- dobânzi și comisioane mari;
- supraîndatorare;
- reglementare insuficientă pentru instituțiile nebancale;
- lipsa de informare a consumatorilor.

Riscurile consumatorilor în relația cu instituțiile financiare

Accesul la servicii financiare oferă numeroase avantaje, dar există și riscuri pe care consumatorii trebuie să le ia în considerare:

- Dobânzi și comisioane mari, care pot adăuga costuri semnificative, în special în cazul instituțiilor financiare nebancale. Acest lucru poate duce la datorii mari pentru consumatori.

- Riscul de supraîndatorare, deoarece, în lipsa unui management financiar adecvat, consumatorii pot ajunge să împrumute sume pe care nu le pot rambursa, ceea ce le poate afecta situația financiară pe termen lung.

- Insuficienta reglementare pentru instituțiile nebancale, acestea putând avea mai puține garanții, spre deosebire de bănci, ceea ce poate expune consumatorii la riscuri mai mari.

- Lipsa de informare, deoarece mulți consumatori nu citesc sau nu înțeleg toate clauzele unui contract de credit, ceea ce îi poate expune la costuri ascunse sau condiții dezavantajoase.

Să ne reamintim

În cazul în care întâmpini dificultăți în relația cu instituțiile financiare, poți trimite o sesizare către Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul Bancar (CSALB).

1. Verifică dacă ai înțeles

Ce ar trebui să faci în calitate de consumator pentru a minimiza riscurile în relația cu instituțiile financiare?

2. Lucrăm în echipă

Folosind metoda dezbaterii, în echipe de câte doi elevi, discutați despre relația consumatorului cu instituțiile financiare. Un elev se va concentra pe avantaje, iar celălalt elev va aborda riscurile. Ambii elevi vor avea la dispoziție câte 10 minute pentru informare și câte două minute pentru expunerea ideilor. Ulterior fiecare elev va avea la dispoziție câte un minut pentru a combate argumentele colegului de echipă.

3. Aplică

Scrieți în caiete asocierile corecte dintre cifrele din prima coloană și literele din coloana a doua.

Riscuri ale consumatorilor în relația cu instituțiile financiare

- 1 Dobânzi și comisioane mari
- 2 Supraîndatorare
- 3 Lipsă de informare

Caracteristicile riscului

- a Mulți consumatori nu citesc sau nu înțeleg toate clauzele unui contract de credit, ceea ce îi poate expune la costuri ascunse sau condiții dezavantajoase.
- b Pot adăuga costuri semnificative, în special în cazul instituțiilor financiare nebankare.
- c Consumatorii pot ajunge să împrumute sume pe care nu le pot rambursa, ceea ce le poate afecta situația financiară pe termen lung.

4. Reflectează

1. De ce crezi că gradul de îndatorare a fost plafonat prin lege?
2. De ce crezi că gradul de îndatorare în cazul creditelor în lei este de maximum 45%, iar pentru creditele în valută de maximum 20% din venitul lunar?

Știai că?

Toate instituțiile financiare care acordă împrumuturi persoanelor fizice și juridice trebuie să respecte dispoziția privind gradul de îndatorare (adică procentul datoriilor din totalul veniturilor unei persoane). Conform Regulamentului BNR, **gradul de îndatorare** trebuie să fie:

- maximum 40% în cazul creditelor de consum și a creditelor ipotecare, respectiv 45% pentru creditele ipotecare destinate achiziționării primei locuințe;
- maximum 20% în cazul creditelor în valută.

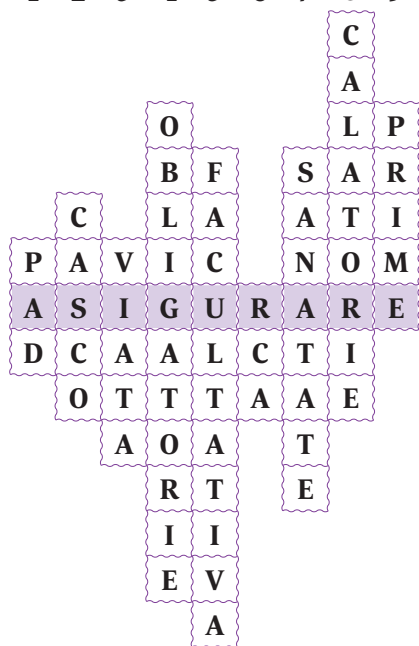
5. Aplică

1. Calculează gradul de îndatorare pentru o persoană care câștigă 4388 de lei lunar și are o rată lunară de 2150 lei.
2. În condițiile în care venitul ar rămâne același, cât ar trebui să fie valoarea maximă a ratei lunare pentru a respecta gradul de îndatorare impus de Regulamentul BNR?
3. Dacă rata lunară nu poate fi modificată, cu cât ar trebui să crească venitul lunar al persoanei pentru a respecta gradul de îndatorare impus de Regulamentul BNR?

1. Rebus

- ### Echipa nr. 1

1 2 3 4 5 6 7 8 9

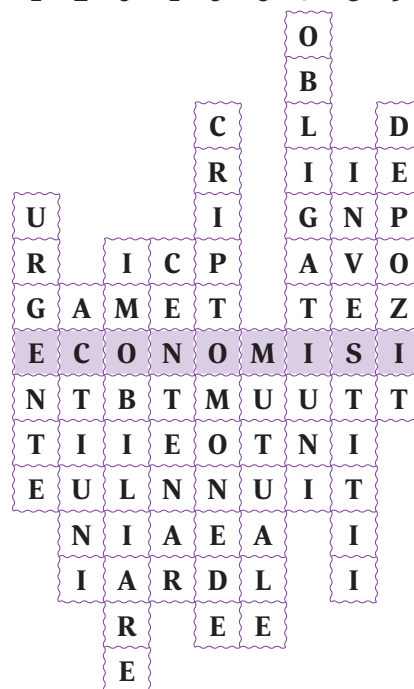

d) Împărțiți tabla în două!

e) Un elev din echipa nr. 1 va alege un număr din rebusul echipei nr. 2 și va răspunde la definiția citită de un coleg din această echipă. Dacă răspunsul este corect, elevul de la tablă va completa pătrățelele aferente. Dacă răspunsul este greșit, vor putea răspunde alți elevi din echipa nr. 1. Apoi un elev din echipa nr. 2 va alege un număr din rebusul echipei nr. 1 și va răspunde la definiția corespunzătoare. Se va proceda în același fel până la completarea ambelor rebusuri.

Echipa nr. 2

1 2 3 4 5 6 7 8 9

2. Metoda R-A-I (Răspunde-Aruncă-Interoghează)

- a) Formați trei echipe. Fiecare echipă se va așeza în cerc și va avea un bulgăre din hârtie mototolită.
- b) Un elev va arunca bulgărele către altcineva din cerc și îi va adresa o întrebare din unitatea de învățare numărul 3.
- c) Elevul va răspunde la întrebare și va arunca bulgărele către alt elev din cerc care nu a răspuns încă la nicio întrebare.
- d) Dacă un elev nu cunoaște răspunsul iese din joc, iar răspunsul va veni din partea celui care a pus întrebarea. Acesta are ocazia de a mai arunca încă o dată bulgărele de hârtie și, deci, de a mai pune o întrebare.
- e) Jocul se va desfășura până la expirarea timpului, pe care îl stabiliți voi, sau până când mai rămâne doar un singur elev din fiecare echipă.

Recapitulare

3. Portofoliu – Metode de economisire, alternativele de investiții, tipuri de asigurări

Alege o metodă de economisire sau o alternativă de investiții sau un tip de asigurare din listele de mai jos și întocmește un portofoliu care să cuprindă:

- prezentarea metodei pentru care ai optat (definiție și utilitate);
- avantaje și dezavantaje ale acesteia (minimum 3 avantaje și 2 dezavantaje);
- cum poți utiliza metoda sau cum poți beneficia de ea;
- opinia ta despre metodă.

1. Metode de economisire

- a) păstrarea banilor acasă, în numerar
- b) păstrarea economiilor într-o valută străină
- c) conturi de economii
- d) depozite la termen
- e) aplicații de economisire automată
- f) conturi de economii pentru copii
- g) conturi online și mobile banking

2. Alternative de investiții

- a) asigurarea de viață cu componentă de economisire
- b) pensia facultativă administrată privat (pilonul III)
- c) obligațiunile

- d) acțiunile
- e) fondurile mutuale
- f) titlurile de stat
- g) investițiile imobiliare
- h) investiții cu grad ridicat de risc (criptomonedele)

3. Tipuri de asigurări

- a) asigurarea de răspundere civilă auto (RCA)
- b) asigurarea de viață
- c) polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale (PAD)
- d) asigurarea de sănătate
- e) asigurarea de călătorie
- f) asigurarea CASCO

Evaluare

I. Stabiliți valoarea de adevăr a fiecăreia dintre afirmațiile de mai jos și notați în caiete A dacă o considerați adevărată sau F dacă o considerați falsă. **(4 x 0,5 p. = 2 p.)**

1. O bancă este o instituție financiară care gestionează bani și oferă diverse servicii financiare.
2. Dobânda este diferența dintre venituri și cheltuieli.
3. Băncile pot funcționa atât în spații fizice, cât și online.
4. Băncile lucrează doar cu clienți persoane fizice.

II. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos scrieți pe caiet litera aferentă variantei corecte. **(3 x 0,5 p. = 1,5 p.)**

1. Alegerea unei oferte bancare presupune o analiză a nevoilor tale și a următoarelor elemente:
 - a) comisioanele, dobânda, data plății, adresa băncii de la care contractăm creditul;
 - b) dobânda, termenii contractului, comisioanele, alte clauze;
 - c) comisioanele, dobânda și data plății;
 - d) dobânda, profitul, comisioanele și alte clauze;
 - e) termenii contractului și alte clauze.

Evaluare

2. Care dintre elementele de mai jos nu trebuie verificate atunci când deschizi un cont bancar?

- a) taxele și comisioanele percepute;
- b) dobânda oferită pentru economii;
- c) accesul la servicii de internet banking sau aplicații mobile;
- d) cursul valutar din ziua deschiderii contului.

3. Economisirea înseamnă:

- a) să cumperi o bluză cu reducere de 20% pentru a economisi 20% din prețul acesteia;
- b) să cheltuiești mai puțin decât câștigi și să păstrezi diferența;
- c) să consumi mai puțină energie electrică pentru a economisi resursele planetei;
- d) contul pentru copii/adolescenți, contul curent, contul de plăți.

III. Copiați pe caiet cele două coloane și uniți prin săgeți noțiunile corespondente. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

a Conturi de economii
și depozite bancare

A Instrumente bancare cu ajutorul cărora îți poți păstra în siguranță economiile și poți efectua tranzacții prin intermediul cardului sau al internet banking-ului.

b Investiții

B Modalități de a păstra banii economisiți la bancă în schimbul unei dobânzi primite.

c Împrumuturi (credite)

C Achiziții de acțiuni, obligațiuni sau alte titluri de valoare, puse în vânzare de stat sau de companii.

d Conturi bancare

D Bani acordați persoanelor sau firmelor pentru diferite scopuri, precum achiziția unei case, a unei mașini sau pentru studii, pentru care se plătește o dobândă.

IV. Copiați pe caiet afirmațiile de mai jos, completând în spațiile punctate cuvintele corespunzătoare din următoarea serie: *randament, la termen, inflație*. (3 x 0,5 p. = 1,5 p.)

1. Pentru a atenua efectele unii oameni păstrează economiile în euro.
2. Un depozit bancar este o formă de economisire prin care depui o sumă de bani într-un cont pe o perioadă fixă de timp.
3. Dacă păstrezi banii acasă, economiile tale nu generează și sunt afectate de inflație.

V. Redactați un eseu de minimum 200 de cuvinte, aproximativ o jumătate de pagină format A4, în care să menționați minimum patru avantaje ale economisirii. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

Evaluare încrucișată.

1. După ce ai finalizat testul, fă schimb de caiete cu colegul de bancă și corectați-vă reciproc testul. Folosiți creion sau pix de altă culoare pentru a completa informația corectă, unde este cazul.
2. Oferiți caietele profesorului, pentru verificare.

- cooperare
- lucru în echipă
- coeziunea grupului

Proiect educațional

- ▶ **Partea 1:** Alegerea temei
- ▶ **Partea a 2-a:** Elaborarea fișei de proiect
- ▶ **Partea a 3-a:** Implementarea proiectului
- ▶ **Partea a 4-a:** Evaluarea proiectului

Proiectul

Proiectele și managementul proiectelor au devenit teme frecvente în societatea contemporană. Atât firmele, cât și oamenii se folosesc de proiecte din ce în ce mai des și, cu siguranță, și tu ai întocmit proiecte până acum.

Proiectul poate fi privit din două perspective:

1. ca demers de management;
2. ca metodă de învățare/evaluare:

Din punct de vedere managerial un proiect este un efort temporar, cu o durată determinată și cu buget prestabil, întreprins pentru a crea un produs, un serviciu sau un rezultat unic.

Exemple de proiecte:

- lansarea unei aplicații pentru telefonul mobil de către o firmă;
- zugerăvirea bucătăriei de către o persoană;
- organizarea unui târg de Crăciun de către o clasă de elevi.

Din punct de vedere educațional proiectul este o metodă de învățare-evaluare, care încurajează cooperarea, dezvoltă competențele de lucru în echipă, contribuie la achiziția și consolidarea cunoștințelor și întărește coeziunea grupului.

Fazele proiectului

Atât proiectul managerial, cât și proiectul educațional au etape asemănătoare.

Proiect managerial	Proiect educațional
Inițierea proiectului	Alegerea temei
Planificarea proiectului	Elaborarea fișei de proiect
Executarea proiectului	Derularea/Implementarea proiectului
Monitorizarea și controlul	Evaluarea proiectului
Închiderea proiectului	

Proiectul educațional

O activitate trebuie să îndeplinească mai multe caracteristici pentru a fi considerată un **proiect**. Aceste caracteristici includ:

- 1. Obiectiv clar definit.** Proiectul trebuie să aibă un scop bine stabilit, cu un rezultat specific care trebuie atins.
- 2. Durată limitată în timp.** Proiectul are un început și un sfârșit bine delimitate. Nu este o activitate continuă.
- 3. Resurse dedicate.** Proiectul utilizează resurse specifice (umane, financiare, materiale) care sunt planificate și gestionate.
- 4. Unicitate.** Fiecare proiect este diferit de celelalte, chiar dacă obiectivele pot fi similare. Situațiile, echipele și condițiile sunt unice.
- 5. Planificare și organizare.** Orice proiect necesită o planificare detaliată, care include etapele, activitățile, termenele limită, resursele și responsabilitățile.
- 6. Echipa de proiect.** Proiectul este implementat de o echipă, de obicei condusă de un manager de proiect, care colaborează pentru atingerea obiectivelor.
- 7. Rezultate măsurabile.** Proiectul trebuie să aibă indicatori clari pentru a evalua succesul (de exemplu, rezultate livrabile specifice sau impact măsurabil).
- 8. Factori externi.** Un proiect este influențat de constrângeri externe, cum ar fi bugetul, legislația, resursele disponibile sau condițiile de piață.

Când alegeți tema proiectului va trebui să verificați dacă aceasta respectă toate cele 8 condiții de mai sus.

ALEGEREA TEMEI

Este etapa în cadrul căreia au loc următoarele activități:

- Se identifică o problemă sau o nevoie** referitoare la educația financiară. De exemplu, faptul că oamenii nu economisesc poate fi o problemă. Necesitatea de a evita fraudele poate fi o nevoie.
- Se stabilește echipa de proiect și managerul de proiect.** Proiectul se va desfășura în echipe de 5 până la 10 elevi în funcție de complexitatea acestuia. Fiecare proiect va avea un manager de proiect și câte un responsabil pentru comunicare, buget, riscuri și promovare.
- Se alege titlul proiectului,** se formulează sloganul sau motto-ul și se propune un logo sau un simbol pentru proiect.
- Se stabilește scopul proiectului,** adică ce își propune proiectul să facă, în ce constă proiectul.
- Se desemnează beneficiarii proiectului,** adică persoanele care vor fi influențate sau vor beneficia de rezultatele proiectului.

Exemplu practic

● Identificarea problemei sau definirea nevoii

Deși asigurarea împotriva dezastrelor naturale PAD este obligatorie conform Legii nr. 260/2008, foarte mulți români nu au încheiat o asemenea asigurare, pentru că nu știu de existența și de obligativitatea ei.

● Stabilirea echipei de proiect

Din echipa de proiect vor face parte următorii elevi:,,,

Manager de proiect va fi

● Titlul și logo-ul proiectului

Titlu: „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!”

Logo-ul va fi reprezentat de o casă acoperită de o umbrelă.

● Scopul proiectului

Realizarea unui interviu cu un specialist din domeniul asigurărilor, care să ofere detalii despre modul de funcționare și utilitatea asigurării PAD și să furnizeze exemple concrete în care aceasta a fost utilă.

● Beneficiarii proiectului

Beneficiarii proiectului vor fi toți elevii de gimnaziu din cadrul școlii.

● Verificarea ideii de proiect

Atenție! Din completarea listei de verificare a proiectului rezultă că avem precizat scopul, dar nu și obiectivul. Prin urmare, obiectivul nu este clar definit, deci va trebui să îl rescriem.

CARACTERISTICA	DA	NU
Obiectiv clar definit		X
Durată limitată de timp	X	
Resurse dedicate	X	
Unicitate	X	
Planificare și organizare	X	
Echipă de proiect	X	
Rezultate măsurabile	X	
Factori externi	X	

Exemple de idei de proiecte

Pentru a vă ajuta în alegerea ideii de proiect, propunem mai jos 10 exemple. Bineînțeles, voi puteți opta pentru o idee proprie, dar aceasta trebuie să îndeplinească două condiții:

a) Să fie proiect (să puteți răspunde cu „DA” la toate întrebările din lista de verificare prezentată în tabelul de la pagina 80);

b) Să se refere la o problemă sau la o nevoie din domeniul educației financiare. De exemplu, organizarea unei excursii la Castelul Peleş este un proiect, dar nu are legătură cu educația financiară.

Iată cele 10 propuneri:

1. Organizarea unei vizite la Banca Națională a României.
2. Conceperea și înregistrarea unui video informativ, care să promoveze una din temele de mai jos:
 - a) economisirea;
 - b) întocmirea unui buget;
 - c) evitarea fraudelor financiare;
 - d) reducerea risipei de bani.
3. Organizarea unui târg:
 - a) cu produse *hand made* de Crăciun sau de 1 și 8 martie;
 - b) de carte;
 - c) de jucării de 1 iunie.
4. Organizarea unui eveniment de colectare și reciclare a pet-urilor, pentru a preveni risipa de resurse și poluarea.
5. Susținerea unui workshop de educație financiară la o clasă a V-a de la noi din școală.
6. Organizarea unui eveniment de educație financiară cu ocazia Global Money Week.
7. Conceperea unei reviste de educație financiară.
8. Publicarea unui articol de educație financiară în revista școlii.
9. Conceperea de filme documentare privind:
 - a) istoria și evoluția banilor în lume;
 - b) istoria și evoluția banilor în spațiul românesc.
10. Sondaj de opinie cu rude și cunoscuți prin care să verificăm:
 - ce produse și servicii bancare folosesc;
 - dacă țin un buget de venituri și cheltuieli;
 - dacă economisesc (ce procent și cât de frecvent);
 - dacă dețin asigurări;
 - dacă dețin depozite bancare;
 - dacă au investiții (acțiuni, obligațiuni, titluri de stat).

ELABORAREA FIȘEI DE PROIECT

Planificarea

După alegerea temei de proiect, stabilirea echipei, identificarea problemei și stabilirea scopului proiectului urmează etapa de planificare a proiectului și de elaborare a fișei de proiect.

Modelul fișei de proiect îl găsiți la finalul acestei lecții. Vă recomandăm să o copiați în caiet și să completați rubricile pe măsură ce parcurgeți secțiunile următoare.

a) Identificarea persoanelor interesate de proiect. Pe lângă echipa care îl implementează, proiectul mai poate prezenta interes și pentru alte persoane sau pot exista persoane afectate de proiect, în mod pozitiv sau negativ. De exemplu, bibliotecara/ul școlii, dacă proiectul presupune documentarea voastră la bibliotecă; sau un partener extern, din afara școlii, dacă vă este necesar în realizarea proiectului; sau profesorul de istorie, dacă din proiect face parte scrierea unui articol despre istoria banilor. Toate aceste persoane vor fi trecute în lista persoanelor interesate. Pentru fiecare persoană se vor detalia interesul și impactul, se va specifica modul de abordare a persoanei și se va stabili responsabilul care va comunica cu persoana respectivă. Comunicarea cu persoanele interesate se va desfășura pe toată durata proiectului, pentru a-i obține susținerea.

Exemplu practic

Pentru proiectul „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!” pe care l-am propus în lecția precedentă, tabelul cu identificarea persoanelor interesate arată astfel:

Impact/Interes	POZITIV	NEGATIV
MARE	Specialist în asigurări	
MIC	Bibliotecar	Diriginte Părinți

Specialistul în asigurări are un impact mare pentru proiect, fiind persoana căreia îi luăm interviul. În funcție de disponibilitatea lui de a discuta cu noi, putem măsura succesul proiectului. Interesul specialistului ar trebui să fie unul pozitiv, pentru că își dorește clienți mai informați.

Bibliotecarul se bucură când oamenii citesc, deci interesul lui este pozitiv. Impactul este mic pentru că, dacă nu ne putem documenta la biblioteca școlii, vom putea obține informații din alte surse.

Dirigintele ar putea avea un interes negativ, dacă luăm în considerare că programul de lucru al specialistului este între orele 9-17 și se suprapune cu programul școlar. Este posibil ca dirigintele să fie împotriva proiectului, pentru că se așteaptă să ne afecteze activitatea la celelalte ore.

Nr. crt.	Persoana	Descriere interes	Descriere impact	Mod de abordare	Responsabil comunicare
P1	Specialist	Pozitiv: își dorește clienți informați, care să încheie asigurări.	Mare: de implicarea specialistului depinde succesul proiectului.	Inițial prin e-mail și ulterior prin telefon sau pe whatsapp	Managerul de proiect
P2	Bibliotecar	Pozitiv: își dorește ca elevii să citească.	Mic: chiar dacă nu ne putem documenta la bibliotecă, ne putem documenta în alte locuri.	Discuție față în față	Elevul 1
P3	Diriginte	Negativ: posibil să creadă că proiectul ne va afecta activitatea la celelalte ore.	Mic: putem programa activitățile în afara orelor de curs.	Discuții față în față la orele de dirigenție	Elevul 2
P4	Părinți	Negativ: posibil să creadă că proiectul ne va afecta activitatea la celelalte ore.	Mic: putem programa activitățile în afara orelor de curs.	Discuții față în față	Fiecare elev din echipă

b) Redactarea planului proiectului

Planul proiectului reprezintă o listă cu acțiunile desfășurate în proiect, pe care va trebui să le detaliez în ceea ce privește:

- numărul acțiunii (notat de la A1 la Ax);
- descrierea acțiunii (ce anume ar trebui făcut);
- data de început a acțiunii (ziua când începe acțiunea);
- data de sfârșit a acțiunii (ziua când se finalizează acțiunea);
- resursele necesare pentru îndeplinirea acțiunii (resurse materiale, financiare, umane);
- responsabil (persoana care răspunde de îndeplinirea acțiunii).

Chiar dacă la îndeplinirea acțiunii participă mai multe persoane, fiecare acțiune va avea un singur responsabil, care raportează către managerul de proiect.

Rubrica „Observații” nu se va completa în această etapă, urmând a se reveni asupra ei în etapa de implementare a proiectului.

Exemplu practic

Pentru proiectul „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!” propus în lecția precedentă, planul proiectului arată ca în tabelul de la pagina 84.

Pentru acțiunea A3 vom avea nevoie de un profesor de limba română, pentru a verifica și corecta mesajul nostru. Acesta va fi trecut în lista persoanelor interesate, precum și în tabelul care stabilește

comunicarea cu persoanele implicate în proiect. Resursa laptop ar putea fi obținută beneficiind de sprijinul laboratorului de informatică.

La realizarea interviului (A7) vor participa mai mulți elevi, dar responsabil este managerul de proiect. La A6 și A7 pentru data de început și data de sfârșit tabelul prezintă prescurtarea DI (data interviului), care urmează să fie stabilită împreună cu specialistul. Toate datele ulterioare sunt calculate în funcție de data interviului, la care se adaugă un număr de zile.

Nr. crt.	Descriere acțiune	Data început	Data sfârșit	Resurse necesare	Responsabil	Obs.
A1	Identificarea specialistului în asigurări	12.03	16.03	- Internet - Email	Responsabil comunicare	
A2	Conceperea emailului	12.03	13.03	- Laptop (laborator) - Profesor limba română	Responsabil comunicare	
A3	Contactarea specialistului	14.03	16.03	- Internet - Email	Responsabil comunicare	
A4	Concepere întrebări pentru interviu	18.03	20.03	- Laptop (laborator) - Profesor limba română	Responsabil comunicare	
A5	Stabilirea intervalului pentru interviu	22.03	22.03	- Specialist asigurări	Managerul de proiect	
A6	Deplasare pentru interviu	DI	DI	- Autobuz	Echipa	
A7	Realizarea interviului	DI	DI	- Specialist asigurări	Managerul de proiect	
A8	Redactarea raportului de interviu	DI+1	DI+3	- Laptop (laborator) - Profesor limba română	Responsabil comunicare	
A9	Trimiterea raportului către revista școlii	DI+4	DI+5	- Laptop - Internet	Responsabil comunicare	
A10	Gestiunea bugetului proiectului	12.03	DI+10	- Bani	Responsabil buget	
A11	Promovarea proiectului	12.03	DI+10	- Coli	Responsabil promovare	
A12	Managementul riscurilor	12.03	DI+10	- Laptop	Responsabil riscuri	
A13	Evaluarea proiectului	12.03	DI+10	- Laptop - Coli - Markere	Echipa	

c) Întocmirea bugetului proiectului

Fiecare proiect are nevoie de resurse financiare, mai mici sau mai mari, pentru a putea fi implementat.

În această etapă, echipa de proiect va completa în fișa proiectului costurile acestuia, specificând destinația și veniturile necesare, precum și sursele de obținere. Se vor completa costurile și veniturile estimate.

Coloanele „venit real” și „observații” nu se vor completa în această etapă, urmând a se reveni asupra lor în etapa de implementare a proiectului.

Exemplu practic

Pentru proiectul „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!” bugetul arată ca în tabelul următor.

Avem nevoie de bilete pentru transportul în comun, pentru a merge la biroul specialistului, și de markere și coli pentru activitățile din proiect. Plănuim să obținem o parte din sumă de la Asociația de Părinți și să suplimentăm diferența din contribuții proprii.

Nr.	Categoria de cost	Cost estimat	Cost real	Observații
C1	Bilete transport în comun	12 bilete x 3 lei = 36 lei		
C2	Top coli A4	20 lei		
C3	Set markere (5 buc.)	15 lei		
	TOTAL	71 lei		

Nr.	Sursa de venit	Venit estimat	Venit real	Observații
V1	Asociația părinților	50 lei		
V2	Contribuții proprii echipa de proiect	21 lei		
	TOTAL	71 lei		

d) Identificarea și managementul riscurilor

Orice proiect se poate confrunta cu riscuri. Riscul reprezintă efectul incertitudinii asupra proiectului. Managementul riscurilor presupune planificarea, analiza, monitorizarea și controlul riscurilor.

Planificarea riscurilor înseamnă identificarea tuturor situațiilor care ar putea afecta proiectul atât negativ (amenințări), cât și pozitiv (oportunități), luând în considerare:

- **scopul:** proiectul să nu obțină ce și-a propus sau să obțină un rezultat mai bun decât cel planificat;
- **termenul:** proiectul să se termine mai târziu sau mai devreme comparativ cu data stabilită;
- **bugetul:** proiectul să depășească costurile sau să nu obțină suficiente venituri ori să aibă costuri mai mici sau venituri mai mari decât cele prognozate;

Pentru identificarea riscurilor se va evalua fiecare activitate din plan.

Analiza riscurilor presupune:

- **estimarea probabilității** de apariție și manifestare a riscului (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă că riscul este foarte puțin probabil să apară, iar 5 înseamnă că riscul este foarte probabil să se manifeste);
- **estimarea impactului** (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă că riscul are impact foarte mic asupra proiectului, iar 5 înseamnă că riscul are impact foarte mare asupra proiectului).
- **calculul inerenței:** inerența este produsul dintre probabilitate și impact.

Monitorizarea și controlul riscurilor înseamnă:

- **înscriserea riscurilor** în matricea riscurilor, în funcție de inerență (probabilitate și impact). De exemplu, un risc cu o probabilitate de apariție de 4 și un impact de 4 s-ar încadra în dreptunghiul marcat cu X.

- **alegerea variantei de tratare a riscului** în cazul în care acesta apare. Se aplică pentru riscurile din zona roșie a matricei și presupune stabilirea acțiunii care trebuie urmată în cazul în care riscul se manifestă.

Printre variantele de tratare a riscului se numără:

evitarea: echipa de proiect renunță la activitatea care poate provoca apariția riscului;

transferul: echipa de proiect alege să transfere riscul către altcineva. De exemplu, transferul riscului de accident către o firmă de asigurări;

atenuarea: echipa ia măsuri fie pentru reducerea probabilității de apariție a riscului, fie pentru reducerea impactului acestuia;

acceptarea: echipa de proiect decide că poate continua, asumându-și riscul și monitorizând probabilitatea de apariție și impactul;

încurajarea: în cazul oportunităților, echipa poate stimula probabilitatea sau impactul acestora.

Probabilitate	Riscul inerent = P x I				
5					
4				X	
3					
2					
1					
	1	2	3	4	5
	Impact				

Atenția care se acordă riscurilor diferă de culoarea din matrice pe care se situează acestea. Importanța acordată riscurilor se face după cum urmează:

- riscurile din zona roșie se monitorizează atent și constant;
- riscurile din zona galbenă se țin sub observație;
- riscurile din zona verde se monitorizează periodic.

Pentru un bun management al riscurilor se recomandă desemnarea unui responsabil cu gestiunea riscurilor.

Exemplu practic

Pentru proiectul „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!”, am identificat riscurile din tabelul de mai jos.

1. Pentru identificarea riscurilor am privit fiecare acțiune din plan și am anticipat ce s-ar putea întâmpla.

2. Am estimat probabilitățile și impactul și am calculat inerența.

3. Am stabilit o modalitate de abordare a riscului.

4. Am completat matricea riscurilor.

Probabilitate	Riscul inerent = P x I				
5			R5		
4					R4
3			R7	R8	R1
2		R2		R6	R3
1					
	1	2	3	4	5
	Impact				

Nr risc	Descriere risc	P	I	Inerență (PxI)	Abordare	Observații
R1	Nu găsim specialist în asigurări dispus să acorde interviu.	3	5	15	Atenuare: vom face o listă inițială cu 5 specialiști	
R2	Nu găsim profesor de limba română dispus să ne ajute.	2	2	4	Acceptare: vom aborda toți profesorii de limba română din școală	
R3	Specialistul nu răspunde la email.	2	5	10	Atenuare: îi vom scrie pe whatsapp sau îl vom suna	
R4	Întârzie autobuzul care ne duce la locul interviului.	4	5	20	Transfer: vom renunța la autobuz și vom lua un taxi	
R5	Cheltuielile sunt mai mari decât am planificat.	5	3	15	Atenuare: vom constitui o rezervă de 29 de lei	
R6	Veniturile sunt mai mici decât am planificat.	2	4	10	Atenuare: vom solicita 100 de lei de la Asociația de Părinți	
R7	Veniturile sunt mai mari decât am planificat.	3	3	9	Încurajare: vom discuta cu părinții pentru suplimentarea veniturilor	
R8	Raportul de interviu nu îndeplinește standardele de calitate.	3	4	15	Atenuare: vom alocă un alt membru al echipei pentru verificarea raportului	

MODEL DE FIȘĂ DE PROIECT

Copiați în caiet fișa de mai jos înscriind fiecare secțiune pe o foaie distinctă. Apoi reluați lecția „Alegerea temei” și lecția „Elaborarea fișei de proiect” și completați detaliile pentru fiecare secțiune în parte.

Pe parcursul implementării proiectului reveniți la fișa de proiect și completați rubricile cu *Observații* din toate tabelele și rubricile *Cost real* și *Venit real* din secțiunea de buget.

Titlul proiectului:	Logo proiect:																													
Scurta descriere a proiectului, a nevoii pe care o satisface sau a problemei pe care o rezolvă																														
Echipa de proiect	Manager de proiect: Membrii echipei de proiect: <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>1. Responsabil comunicare:</td><td>6.</td></tr> <tr> <td>2. Responsabil buget:</td><td>7.</td></tr> <tr> <td>3. Responsabil riscuri:</td><td>8.</td></tr> <tr> <td>4. Responsabil promovare</td><td>9.</td></tr> <tr> <td>5.</td><td>10.</td></tr> </table>			1. Responsabil comunicare:	6.	2. Responsabil buget:	7.	3. Responsabil riscuri:	8.	4. Responsabil promovare	9.	5.	10.																	
1. Responsabil comunicare:	6.																													
2. Responsabil buget:	7.																													
3. Responsabil riscuri:	8.																													
4. Responsabil promovare	9.																													
5.	10.																													
Scopul proiectului (ceea ce își propune proiectul să facă, în ce constă proiectul)																														
Beneficiarii proiectului (persoanele care vor fi influențate sau vor beneficia de rezultatele proiectului)																														
Verificarea ideii de proiect	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CARACTERISTICĂ</th><th>DA</th><th>NU</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td>Obiectiv clar definit</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Durată limitată de timp</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Resurse dedicate</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Unicitate</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Planificare și organizare</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Echipă de proiect</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Rezultate măsurabile</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Factori externi</td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>			CARACTERISTICĂ	DA	NU	Obiectiv clar definit			Durată limitată de timp			Resurse dedicate			Unicitate			Planificare și organizare			Echipă de proiect			Rezultate măsurabile			Factori externi		
	CARACTERISTICĂ	DA	NU																											
	Obiectiv clar definit																													
	Durată limitată de timp																													
	Resurse dedicate																													
	Unicitate																													
	Planificare și organizare																													
	Echipă de proiect																													
Rezultate măsurabile																														
Factori externi																														

Persoanele interesate de proiect	Impact/Interes		POZITIV		NEGATIV		
	MARE						
	MIC						
Comunicarea cu persoanele implicate în proiect	Nr. crt.	Persoana	Descriere interes	Descriere impact	Mod de abordare	Responsabil comunicare	
	P1						
	P2						
Planul proiectului	Nr. crt.	Descriere acțiune	Data început	Data sfârșit	Resurse necesare	Responsabil	Observații
	A1						
	A2						
Bugetul proiectului	Nr. crt.	Categoria de cost		Cost estimat	Cost real	Observații	
	C1						
	C2						
	Nr. crt.	Sursa de venit		Venit estimat	Venit real	Observații	
	V1						
	V2						
Riscuri	Nr. risc	Descriere risc	Probabilitate	Impact	Inerență risc (P*I)	Abordare	Observații
	R1						
	R2						
Matricea riscurilor	Probabilitate		Riscul inerent = P x I				
	5						
	4						
	3						
	2						
	1						
			1	2	3	4	5
			Impact				

IMPLEMENTAREA PROIECTULUI

Implementarea proiectului presupune ducerea la bun sfârșit a proiectului și atingerea obiectivelor pe care proiectul și le-a propus.

Indicații

Pentru proiectul ales, implementarea ar trebui să aibă loc în timpul orei de educație financiară, în săptămânile stabilite în planificare.

Pe parcursul implementării proiectului reveniți la fișa de proiect și completați rubricile cu „Observații” din toate tabelele, și rubricile „Cost real” și „Venit real” din secțiunea de buget.

Pe parcursul proiectului consemnați în caiet detaliile importante la fel ca în exemplul practic de mai jos.

Pași în implementarea proiectului

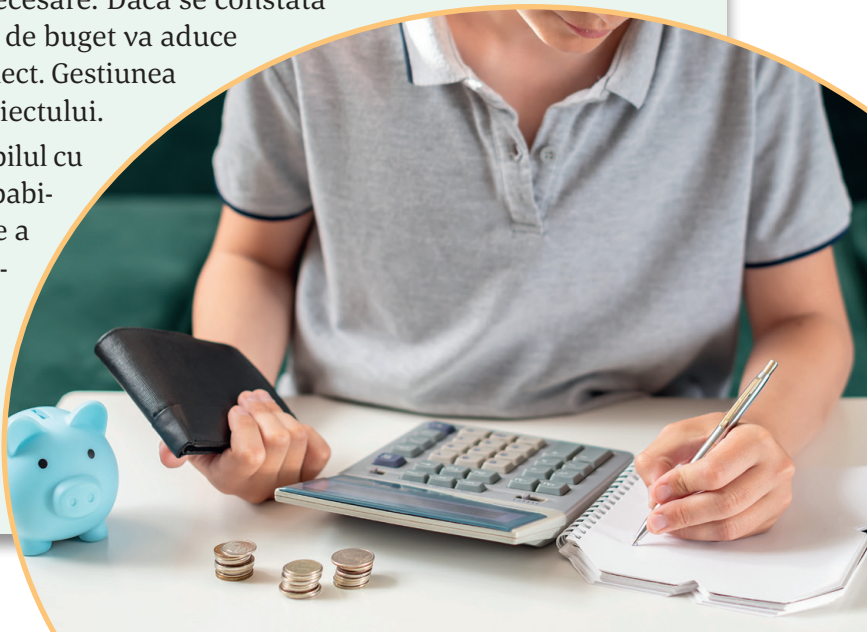
1. Abordarea persoanelor interesate de proiect, cărora li se prezintă scopul proiectului și fișa de proiect. Discuții cu persoanele interesate și notarea feedback-ului din partea acestora. Pe tot parcursul proiectului responsabilul de comunicare va ține legătura cu persoanele interesate și va prezenta ultimele noutăți. Dacă apar schimbări în atitudinea persoanelor interesate, responsabilul de comunicare va informa managerul de proiect.

2. Implementarea acțiunilor din plan la termenele stabilite și cu respectarea costurilor estimate. Responsabilii pentru fiecare acțiune din plan se vor asigura că aceasta este dusă la îndeplinire în intervalul stabilit și fără a depăși costurile. Dacă există riscul ca o activitate să întârzie sau să depășească bugetul, responsabilul va informa managerul de proiect.

3. Procurarea resurselor. Responsabilul de buget se va asigura că proiectul dispune de resursele umane, materiale și financiare menționate în planul de proiect. Dacă o resursă nu este disponibilă în cantitatea planificată și/sau la termenul stabilit, responsabilul va informa managerul de proiect.

4. Aprobarea cheltuielilor. Responsabilul de buget aprobă cheltuielile și pune la dispoziția membrilor echipei de proiect resursele necesare. Dacă se constată riscul depășirii cheltuielilor, responsabilul de buget va aduce acest fapt la cunoștința managerului de proiect. Gestiunea bugetului se va realiza pe tot parcursul proiectului.

5. Managementul riscurilor. Responsabilul cu managementul riscurilor va monitoriza probabilitatea de apariție a riscurilor (cu precădere a celor situate în zona roșie din matricea riscurilor). În cazul în care există pericolul ca un risc să se concretizeze, va lua măsurile stabilite în fișa de proiect. Dacă apar riscuri care nu au fost prevăzute în fișa de proiect, responsabilul cu managementul riscurilor va convoca întreaga echipă și vor

relua activitatea de identificare și managementul riscurilor (vezi lecția anterioară). Managementul riscului va fi o activitate continuă pe toată durata proiectului.

6. Promovarea proiectului. Rezultatele proiectului nu au relevanță dacă nu sunt comunicate corespunzător. Așadar, promovarea proiectului este o activitate care se va desfășura pe toată durata implementării proiectului. Dacă proiectul este unul de amploare, pe lângă planul de proiect se poate întocmi separat și un plan de comunicare.

Pentru promovarea proiectului se vor folosi atât mijloacele moderne de comunicare (rețelele sociale, emailul, whatsappul etc.), dar și metodele clasice (afișele la avizier, anunțurile la stația radio a școlii etc).

7. Monitorizarea și controlul proiectului. Pe tot parcursul proiectului, managerul de proiect va monitoriza și controla activitatea membrilor de proiect, luând măsuri dacă și când este cazul. Șansele ca realitatea să corespundă perfect cu planul sunt destul de reduse, rolul managerului de proiect fiind de a găsi soluții împreună cu echipa. De fiecare dată când lucrurile nu evoluează conform planului, acesta va trebui modificat sau refăcut pentru a reflecta noua realitate.

Tot în sarcina managerului de proiect intră și menținerea motivației echipei de proiect prin încurajări, recompense sau evenimente care să contribuie la cunoașterea membrilor și întărirea relațiilor dintre ei.

Exemplu practic

Pentru proiectul „Fii informat, fii asigurat, fii protejat!”, implementarea este detaliată mai jos. Toate aspectele consemnate aici au fost completate și în fișa de proiect în coloanele „Observații”, „Cost real”, „Venit real”.

1. Abordarea persoanelor interesate de proiect

- Am stat de vorbă cu specialistul în asigurări și am stabilit data interviului.
- Am discutat cu bibliotecarul, obținând sprijinul acestuia și recomandări de cărți despre managementul proiectelor.
- Am discutat cu doamna dirigintă, care a fost mult mai încântată de proiect decât ne așteptam noi. Din acest motiv, am mutat-o din secțiunea interes negativ și impact mic în secțiunea interes pozitiv și impact mare.
- Fiecare elev din echipă a discutat acasă cu părinții. Un singur elev a întâmpinat rezistență din partea părinților, dar intervenția doamnei diriginte a rezolvat situația.

2. Implementarea acțiunilor din plan la termenele stabilite și cu respectarea costurilor estimate. Acțiunile din plan s-au desfășurat conform calendarului stabilit, cu excepția zilei interviului, pe care a trebuit să-l mutăm în ziua următoare, din cauza unei ședințe care a apărut în calendarul specialistului. Deplasarea către locul interviului s-a făcut cu ajutorul unui părinte, care ne-a transportat cu mașina.

Raportul redactat în urma interviului a fost publicat în revista școlii și a fost un real succes. Mulți elevi au afirmat că a fost pentru prima dată când au auzit de o asigurare de tip PAD – Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale. Cei mai mulți dintre ei nu știau că aceasta este obligatorie.

3. Procurarea resurselor. Responsabilul de buget a reușit să obțină 100 de lei din partea Asociației de Părinți pentru achiziția markerelor și a colilor, pe care le-a cumpărat de la librăria de lângă școală. A solicitat bon fiscal și l-a înmănat președintelui asociației împreună cu suma de bani rămasă. Prețul total a fost de 38 de lei (în loc de 36 lei, cum era în plan).

4. Aprobarea cheltuielilor. Singurele cheltuieli necesare au rămas cele cu markerul și colile de hârtie, întrucât transportul nu a mai presupus costuri. Așadar, costurile totale au fost de 38 de lei în loc de 71 de lei, cât planificasem noi.

5. Managementul riscurilor. Responsabilul cu managementul riscurilor a monitorizat atent următoarele riscuri:

R1: Nu găsim specialist în asigurări dispus să acorde interviul.

Primul specialist abordat s-a arătat încântat de proiect, dar ne-a spus că nu are timp în săptămâna planificată. Ne-a oferit numărul unui coleg specialist, care a acceptat invitația noastră.

R4: Întârzie autobuzul care ne duce la locul interviului.

Un membru al echipei a identificat oportunitatea de a fi transportați de un părinte, lucru care s-a și întâmplat.

R5: Cheltuielile sunt mai mari decât am planificat.

Pentru că am beneficiat de transport gratuit, cheltuielile au fost mai mici.

6. Promovarea proiectului. Responsabilul cu promovarea a creat conturi pe tik-tok și instagram și a lipit afișe de promovare a proiectului la intrarea elevilor și la intrarea profesorilor. Deși ne-am dorit și un anunț la stația de amplificare a școlii, domnul director adjunct nu a fost de acord cu acest lucru.

7. Monitorizarea și controlul proiectului. Pe tot parcursul proiectului, managerul de proiect a monitorizat execuția. A fost o discuție în contradictoriu între managerul de proiect și responsabilul de comunicare, ca urmare a faptului că nu am reușit să facem promovarea proiectului la stația de amplificare a școlii. Discuția s-a încheiat printr-o strângere de mână. Și cu o porție de gogoși cumpărate de managerul de proiect din banii rămași de la Asociația de Părinți. 😊

EVALUAREA PROIECTULUI

După implementarea proiectului, are loc faza de evaluare, care se realizează în două etape. În prima etapă se evaluează proiectul, iar în a doua etapă se evaluează activitatea membrilor echipei de proiect.

În acest scop, vă punem la dispoziție două fișe de evaluare, pe care vă invităm să le copiați în caiete și să le completați după parcurgerea informațiilor de mai jos.

1. Evaluarea proiectului

Presupune verificarea modului de implementare a proiectului, aprecierea rezultatelor obținute și a măsurii în care proiectul și-a atins obiectivul. Această etapă cuprinde următoarele acțiuni:

- a) evaluarea modului în care a fost definită problema pe care proiectul și-a propus să o rezolve;
- b) evaluarea relevanței titlului proiectului, a logo-ului și a sloganului;
- c) evaluarea scopului proiectului din punct de vedere al definirii și al măsurii în care acesta a fost atins;
- d) evaluarea identificării beneficiarilor proiectului;
- e) evaluarea relației cu persoanele interesate;
- f) evaluarea planului proiectului;
- g) evaluarea bugetului proiectului;
- h) evaluarea activității de management al riscurilor (planificarea, analiza, monitorizarea și controlul riscurilor);
- i) evaluarea comunicării în cadrul proiectului;
- j) evaluarea implementării proiectului (eficiența echipei, respectarea termenelor limită);
- k) evaluarea activității de promovare;
- l) evaluarea rezultatelor obținute în urma implementării proiectului;
- m) evaluarea impactului proiectului.

2. Aprecierea activității elevilor

După evaluarea proiectului, recomandăm și o apreciere a activității fiecărui elev, care să fie realizată atât de elevul respectiv, cât și de colegii de proiect și de către cadrul didactic. Evaluarea va fi făcută pentru îmbunătățirea activității și nu în scopul notării.

Fișă de evaluare a proiectului

Copiați în caiete fișa de mai jos și completați-o conform cerințelor.

1. Notați fiecare criteriu pe o scală de la 5 (acord total) la 1 (dezacord total). Apoi adunați punctajele acordate fiecărui criteriu de toți membrii echipei și notați-le în coloana T (total). Dacă aveți observații, menționați-le în ultima coloană. Coloana CD este rezervată profesorului (cadrul didactic), care va nota conform propriei evaluări.

	Criteriul	5	4	3	2	1	T	CD	Obs.
1	Problema a fost definită în mod corect și complet								
2	Titlul proiectului, logo-ul și sloganul au fost relevante								
3	Scopul proiectului a fost formulat în mod adecvat								
4	Beneficiarii proiectului au fost identificați corect								
5	Identificarea persoanelor interesate și comunicarea cu acestea au fost eficiente								
6	Planul proiectului a fost complet și corect întocmit								
7	Bugetul proiectului a fost estimat corespunzător								
8	Proiectul a atras suficiente resurse								
9	Proiectul s-a încadrat în costurile planificate								
10	Riscurile au fost planificate și analizate corespunzător								
11	Riscurile au fost monitorizate și controlate în mod corect								
12	Comunicarea în cadrul proiectului a fost eficientă								
13	Proiectul a fost dus la bun sfârșit								
14	Termenele au fost respectate								
15	Echipa a fost eficientă								
16	Activitatea de promovare a proiectului a fost eficientă								
17	Proiectul și-a atins obiectivele								
18	Beneficiarii au avut de câștigat de pe urma proiectului								
19	Rezultatele obținute sunt bune								
20	Impactul proiectului a fost unul pozitiv								

2. Cele trei lucruri care cred că au funcționat bine în cadrul proiectului au fost:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

3. Trei lucruri care ar putea fi îmbunătățite într-un proiect viitor sunt:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

Fișă de apreciere a activității elevului

Copiați în caiet fișa de mai jos.

1. Autoevaluați-vă la fiecare criteriu și rugați colegii din echipa de proiect (rubrica Colegi) și cadrul didactic (rubrica CD) să facă același lucru. Bifați cu X calificativul pe care considerați că l-ați obținut: Insuficient (I), Satisfăcător (S), Bine (B), Foarte bine (FB). Colegii și cadrul didactic vor menționa litera corespunzătoare calificativului, pe care apoi o veți trece în rubrica aferentă.

	Criteriul	I	S	B	FB	CD	Colegi
1	Implicarea în proiect						
2	Îndeplinirea sarcinilor și responsabilităților						
3	Modul în care am interacționat cu colegii de echipă						
4	Abilitatea de a găsi soluții și rezolvări						
5	Capacitatea de a mă concentra asupra obiectivului						

2. Cele trei lucruri care cred că au funcționat bine în cadrul proiectului au fost:

- _____
- _____
- _____

3. Trei lucruri care ar putea fi îmbunătățite într-un proiect viitor sunt:

- _____
- _____
- _____

4. În cadrul proiectului nu mi-a plăcut:

- _____
- _____
- _____

5. De pe urma proiectului am învățat:

- _____
- _____
- _____

6. Educația financiară este importantă deoarece:

- _____
- _____
- _____

7. Nu m-ați întrebat, dar aș vrea să spun: _____.

Recapitulare finală

1. Ghici ghicitoare ce-i!

Varianta 1: lucru individual

1. Citește ghicitorile de mai jos și încearcă să intuiești răspunsul, pe baza cunoștințelor acumulate în acest an de studiu.

2. Caută răspunsul în diagrama de la pagina 98 (îl poți găsi pe orizontală, pe verticală sau pe diagonală).

3. Caută în manual sau în caiet definiția aferentă răspunsului și citește-o cu voce tare colegilor tăi.

Varianta 2: lucru pe echipe

1. Împărțiți-vă în două echipe.

2. Citiți ghicitorile de mai jos și încercați să intuiți răspunsul, pe baza cunoștințelor acumulate în acest an de studiu.

3. Căutați răspunsul în diagrama de la pagina 98 (îl puteți găsi pe orizontală, pe verticală sau pe diagonală).

4. Căutați în manual sau în caiet definiția aferentă răspunsului și notați în caiete pagina la care ați găsit-o. Echipa care termină prima câștigă.

5. Câte un elev din fiecare echipă va citi câte o definiție descoperită.

1

Nu-i pușculiță nici borcan,
Îl folosim să păstrăm bani,
Nu-i buzunar, nici portofel,
Dar putem pune bani în el.

2

Mere, tancuri, avioane,
Biciclete, telefoane,
Toate sunt la fel numite
Chiar dacă sunt diferite.

3

O instalezi în telefon
C-o apăsare de buton
Și țiine minte câți bani ai,
De unde-i iei și pe ce-i dai.

4

Pe cutia cu ecran
De la care cerem bani
Scrie-n unele momente
„Fonduri insuficiente”.

5

Când vrei ceva neapărat,
Dar nu ai bani și te-mprumuți
Un lucru musai să nu uiți:
Vei da mai mult decât ai luat.

6

Pentru portofelul tău
Și-n mod cert și pentru tine
Dacă o plătești, e rău,
Dacă o primești, e bine.

Recapitulare finală

7

Notezi cât crezi c-o să ai,
Iar apoi cât ai primit,
Scrii cât ți-ai dori să dai,
Apoi cât ai cheltuit.

8

Se adună leu cu leu.
Te ajută când ți-e greu.
Iar la muncă de le pui,
Ar putea să facă pui.

9

Unele-s imperative,
Altele sunt impulsive,
Unele sunt importante,
Altele sunt chiar presante.

10

Ceea ce tu primești la schimb,
Pentru pricepere sau timp,
O parte economisești
Și ce rămâne risipești.

11

Una dacă ai măcar
Ești al firmei proprietar,
Iar în unele momente
Îți dă firma dividende.

12

Când îi ai
Vrei să-i dai.
Când îi dai
Vrei să-i ai.

13

Unele-s facultative,
Altele obligatorii,
Când le faci găsești motive
Și-ți mănâncă bănișorii.

14

Dacă vrei, un an sau doi,
Îți lași banii undeva
Și când îi iei înapoi
Mai primești în plus câțiva.

15

O termită nevăzută
Mușcă fără încetare
Din bancnota de o sută
Și-i reduce din valoare.

16

Ai dori să faci mai multe,
Dar e clar că n-ai de unde.
Faci și tu câte se poate,
N-ai resurse pentru toate.

17

De plastic sau de hârtie
Ar putea orice să fie.
Se transformă în servicii,
În produse sau în vicii.

18

Cerculețe de metal,
Albe, roșii, galben pal,
Bucurii pentru copii,
În borcane să le ții.

19

Le vrei, dar nu le poți atinge.
Le ai, dar nu le poți stoca.
Nevoia de consum se stinge
Când alții ți le vor presta.

20

Un dreptunghi micuț de plastic
Dotat cu un cip fantastic
Ține loc de portofel
Și putem plăti cu el.

21

Formă clasică de plată,
Folosită-n lumea toată,
Pe la târguri sau în piață,
Sinonimă cu „bani gheață”.

Recapitulare finală

B	S	C	P	B	A	N	C	O	M	A	T	C
A	V	E	R	R	D	D	O	B	A	N	D	A
N	E	C	R	I	O	M	N	A	N	A	A	P
B	N	C	B	V	R	D	T	N	A	S	C	L
A	I	B	A	A	I	A	U	C	C	I	T	I
N	T	M	U	R	N	C	T	S	R	G	I	C
C	U	C	O	G	T	I	I	R	E	U	U	A
N	R	M	R	N	E	V	O	I	D	R	N	T
O	I	N	F	L	A	T	I	E	I	A	E	I
T	E	C	O	N	O	M	I	I	T	R	O	E
A	C	A	R	D	D	E	P	O	Z	I	T	A
C	H	E	L	T	U	I	E	L	I	C	A	R
N	U	M	E	R	A	R	M	O	N	E	D	E

2. Conferință de presă

1. Împărțiți-vă în două echipe. Fiecare echipă va susține, pe rând, câte o conferință de presă de 15 minute.
2. În fiecare echipă se oferă voluntari cinci elevi (sau sunt aleși de profesor), care vor avea următoarele roluri:
 - a. Primul elev va juca rolul unui comisar de la Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului.
 - b. Al doilea elev va fi un antreprenor de succes.
 - c. Al treilea elev va fi un director de bancă.
 - d. Al patrulea elev va fi un consultant financiar specializat în bugete, venituri și cheltuieli.
 - e. Al cincilea elev va fi un broker de asigurări.
3. Cei cinci elevi vor avea 10 minute la dispoziție să își noteze câteva idei, studiind capitolele din zona lor de interes și vor pregăti o scurtă intervenție (de un minut) pentru conferința de presă.
4. Ceilalți elevi din echipa respectivă vor juca rolul jurnaliștilor și vor avea 10 minute la dispoziție pentru a pregăti o întrebare pentru un specialist și răspunsul aferent așteptat (jurnaliștii vor stabili de comun acord cine pregătește întrebarea pentru fiecare specialist).
5. Se vor așeza scaune în fața clasei pentru cei 5 specialiști din prima echipă. Fiecare va avea 1-2 minute la dispoziție pentru a susține partea lui de discurs.
6. Jurnaliștii vor adresa întrebările pe rând. Dacă specialistul nu cunoaște răspunsul, acesta va fi oferit de jurnalist.

Recapitulare finală

3. Completați rebusul de mai jos.

Orizontal

1. Instrument financiar care permite gestionarea banilor și efectuarea de plăți.
3. Sumă de bani plătită pentru creditele luate de la bancă sau încasată pentru banii depuși la bancă.
9. Simbol monetar pentru leu.
10. Sumă plătită unei bănci pentru administrarea contului sau alte servicii.

Vertical

1. Sumă de bani depusă la bancă pentru care deponentul primește dobândă.
2. Bancnotă din Statele Unite ale Americii.
3. Monede și bancnote.
5. Sume de bani plătite pentru întârzierea achitării datoriilor sau a amenzilor.
7. Bancomat.
9. Bani lichizi.
10. A suta parte dintr-un leu.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

4. Completează spațiile punctate cu termenul corespunzător din lista alăturată: economisire, economii, cont, aplicații, fixă, conturi, digitale.

Platformele care îți permit să economisești bani în mod automat, pe baza unor reguli stabilite de tine se numesc de economisire automată. Conturile de pentru copii sunt create special pentru tineri și adolescenți pentru a-i ajuta să înceapă să economisească de la o vârstă fragedă. Depozitele la termen sunt o formă de prin care depui o sumă de bani într-un pe o perioadă de timp, de obicei câteva luni sau câțiva ani.

Evaluare finală

I. Stabiliți valoarea de adevăr a fiecăreia dintre afirmațiile de mai jos și notați în caiete A dacă o considerați adevărată sau F dacă o considerați falsă. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

1. Consumator devine orice persoană care achiziționează un produs sau un serviciu.

2. Un buget este o listă cu prețurile produselor și serviciilor necesară pentru comparația între oferte.

3. Modalitățile de plată acceptate în zilele noastre sunt trocul, plata cu numerar, plata cu cardul, plata prin internet banking sau mobile banking.

4. Funcțiile banilor sunt: unitate de măsură, mijloc de schimb, mijloc de plată, mijloc de economisire.

II. Copiați pe caiet elementele de pe cele două coloane și uniți prin săgeți noțiunile corespunzătoare. (4 x 0,5 p. = 2 p.)

a Acțiuni

A Instrumente prin care statul se împrumută de la populație.

b Titluri de stat

B Împrumuturi între mai mulți creditori (deținătorii de capital care le cumpără) și un debitor (firma care le emite).

c Investiții imobiliare

C Dreptul de proprietate al posesorului acestora asupra unei cote-părți din societatea comercială.

d Obligațiuni

D Clădirile cumpărate pentru a fi închiriate.

III. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos scrieți pe caiet litera aferentă variantei corecte.

(3 x 0,5 p. = 1,5 p.)

1. Contul Junior Centenar:

- a) este un cont care poate fi deschis de către orice persoană cu domiciliul sau reședința în România;
- b) presupune acordarea de către stat a unei prime anuale de 1200 de lei pentru orice depunere anuală minimă de 600 de lei și o dobândă de 3% pe an la sumele depuse;
- c) este destinat persoanelor cu vârsta sub 18 ani și poate fi prelungit și după împlinirea acestei vârste;
- d) presupune acordarea de către stat a unei prime anuale de 600 de lei pentru orice depunere anuală minimă de 1200 de lei și o dobândă de 3% pe an la sumele depuse.

Evaluare finală

2. Asigurarea este un contract prin care o persoană plătește o sumă de bani (numită primă de asigurare) unei companii de asigurări care:

- a) investește această sumă pe piața de capital după reținerea unor taxe și comisioane;
- b) oferă o dobândă pentru suma plătită, aceasta putând fi retrasă după expirarea perioadei depozitului;
- c) se angajează să acopere anumite riscuri, cum ar fi un accident, o boală sau daune materiale, oferind compensații financiare în caz de incidente;
- d) o depune în contul de pensii al plătitorului.

3. În România asigurările cu caracter obligatoriu sunt:

- a) RCA – Asigurarea de Răspundere Civilă Auto și asigurarea de viață;
- b) PAD – Polița de asigurare împotriva dezastrelor naturale și RCA – Asigurarea de Răspundere Civilă Auto;
- c) RCA – Asigurarea de Răspundere Civilă Auto și CASCO;
- d) RCA – Asigurarea de Răspundere Civilă Auto și asigurarea de călătorie.

IV. Copiați pe caiet afirmațiile de mai jos, completând în spațiile punctate cuvintele corespunzătoare, alegând din următoarea serie: *informare, fizică, cumpărare*.

(3 x 0,5 p. = 1,5 p.)

- 1. Valoarea banilor este dată de puterea lor de, adică de cât de multe bunuri și servicii poți cumpăra cu o anumită sumă de bani.
- 2. Unul dintre riscurile în relația cu instituțiile financiare este lipsa de a consumatorilor.
- 3. Banii pot exista în formă, sub formă de monede și bancnote sau în formă digitală.

V. Redactați un eseu în care să menționați minimum trei avantaje și minimum un dezavantaj al asigurărilor.

(4 x 0,5 p. = 2 p.)

Se acordă 1 punct din oficiu.

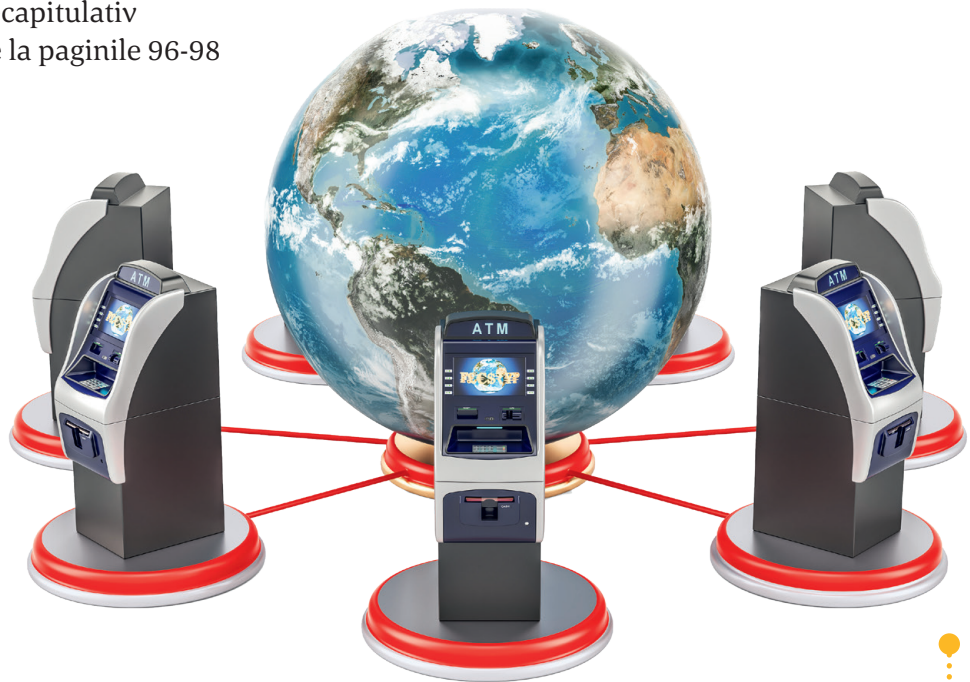
Autoevaluare

- 1. După ce ai finalizat testul, corectează răspunsurile folosind notițele din caiet sau manualul.
- 2. Oferă caietul profesorului, pentru verificare.

Ghici ghicitoare ce-i!

Rezolvarea exercițiului recapitulativ
„Ghici ghicitoare ce-i!” de la paginile 96-98

1. CONT
2. PRODUSE
3. APLICATIE
(de internet banking)
4. BANCOMAT
5. CREDIT
6. DOBÂNDĂ
7. BUGET
8. ECONOMII
9. NEVOI SI DORINTE
10. VENITURI
11. ACȚIUNE
12. BANI
13. ASIGURĂRI
14. DEPOZIT (bancar)
15. INFLAȚIE
16. CHELTUIELI
17. BANCNOTA
18. MONEDE
19. SERVICII
20. CARD
21. NUMERAR

B	S	C	P	B	A	N	C	O	M	A	T	C
A	V	E	R	R	D	D	O	B	A	N	D	A
N	E	C	R	I	O	M	N	A	N	A	A	P
B	N	C	B	V	R	D	T	N	A	S	C	L
A	I	B	A	A	I	A	U	C	C	I	T	I
N	T	M	U	R	N	C	T	S	R	G	I	C
C	U	C	O	G	T	I	I	R	E	U	U	A
N	R	M	R	N	E	V	O	I	D	R	N	T
O	I	N	F	L	A	T	I	E	I	A	E	I
T	E	C	O	N	O	M	I	I	T	R	O	E
A	C	A	R	D	D	E	P	O	Z	I	T	A
C	H	E	L	T	U	I	E	L	I	C	A	R
N	U	M	E	R	A	R	M	O	N	E	D	E

10 sfaturi financiare

1 Gândește și planifică pe termen lung.

Nu te poți îmbogăți peste noapte, dar o poți face în câțiva ani, dacă ești disciplinat financiar.

2 Rolul banilor este să producă alți bani.

Străduiește-te să te abții de la cheltuielile care nu sunt necesare.

3 Cheltuește întotdeauna mai puțin decât câștigi.

Ține evidența veniturilor și cheltuielilor tale. Poți instala gratuit pe telefon sau în calculator aplicația My Pocket Planner.

4 Economisește minimum 10% din cât câștigi și acoperă-ți cheltuielile din diferența de 90%.

Economisirea ar trebui să fie primul lucru pe care să îl faci când primești bani. În felul acesta te plătești pe tine mai întâi.

5 Creează-ți un fond de urgență pentru situații neprevăzute.

Dar nu îl folosi decât atunci când ai o problemă. Crăciunul nu este o urgență. Și nici cumpărarea unui telefon nou, dacă cel vechi încă funcționează.

6 Datoriile bune sunt cele care te ajută să îți crești venitul sau să îți reduci cheltuielile. Datoriile rele sunt cele care îți scot bani din buzunar. Evită-le!

Dacă împrumuți bani ca să îți cumperi haine, ai o datorie rea. Dacă împrumuți bani ca să îți cumperi o bicicletă cu care să faci livrări pentru a obține venituri, ai o datorie bună.

7 Venitul activ este cel pentru care muncești. Venitul pasiv este cel produs de banii tăi.

Folosește o parte din venitul activ pentru investiții care să îți genereze venit pasiv.

8 Nu investi în ceva ce nu înțelegi.

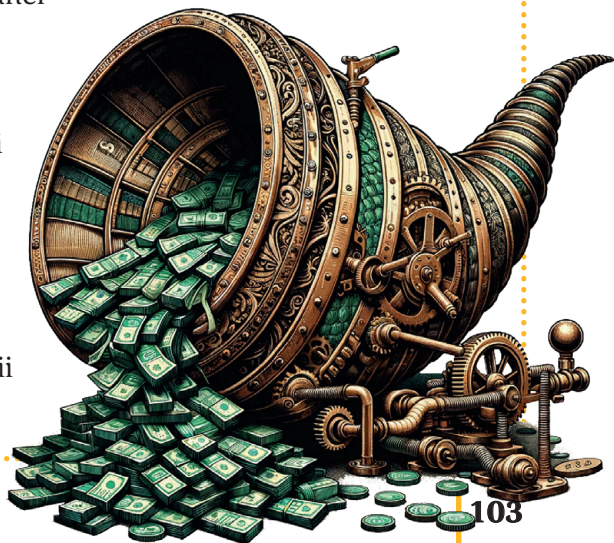
Dacă o propunere/ofertă este prea frumoasă ca să fie adevărat, atunci sigur nu este adevărată. Documentează-te în privința riscurilor și beneficiilor unei investiții. Nu îți asuma riscuri naive.

9 Împarte și cu ceilalți.

Indiferent cât de puțin ai, sunt alții mai puțin norocoși decât tine. Donează din banii sau din timpul tău pentru a aduce bucurie altora. Și vei fi la rândul tău fericit.

10 Învăță continuu.

Citește cărți de educație financiară, mergi la cursuri sau vizionează podcasturi despre bani. Dar alege-ți mentorii cu grijă. Nu tot ce strălucește este aur.

Mic dicționar de termeni economico-financiar

- A** **ACȚIUNI** – Instrumente financiare care atestă deținerea unei părți dintr-o companie și care generează dividende
- ASIGURARE** – Instrument de protecție financiară în cazul unor riscuri, în schimbul plății unei prime de asigurare
- B** **BUGET** – Estimarea veniturilor și a cheltuielilor pentru o perioadă de timp și distribuirea acestora pe categorii și destinații
- C** **CARDUL DE CREDIT** – Instrument de plată, prin care banca îți poate împrumuta o sumă de bani în schimbul unor dobânzi, taxe și comisioane
- CARDUL DE DEBIT** – Instrument de plată, atașat la contul curent, care îți oferă acces la banii depuși în contul tău
- CONT BANCAR** – Instrument ce permite efectuarea de plăți, încasări, depuneri și retrageri
- CREDIT BANCAR** – Sumă împrumutată de la bancă pentru care beneficiarul plătește dobândă
- CRIPATOMONEDĂ** – Monedă digitală, virtuală, nebanară, folosită ca mijloc de plată sau în scop speculativ
- D** **DATORII BUNE** – Împrumuturi făcute cu scopul de a genera venituri suplimentare sau de a obține o reducere a cheltuielilor
- DATORII RELE** – Împrumuturi făcute pentru achiziții care nu generează venituri suplimentare nici reduceri de cheltuieli
- DEPOZIT BANCAR** – Sume depuse spre păstrare la bancă pentru care banca plătește o dobândă
- DOBÂNDĂ** – prețul care trebuie plătit pentru a beneficia și a utiliza o sumă de bani pentru o anumită perioadă
- E** **ECONOMISIRE** – Proces prin care o parte din venit este păstrată pentru evenimente neprevăzute sau pentru investiții
- I** **IMPOZIT** – Prelevare obligatorie, fără prestație și nerambursabilă, efectuată de către administrația publică pentru satisfacerea necesităților de interes general
- INDEPENDENȚĂ FINANCIARĂ** – Situație în care venitul generat de investițiile unei persoane (venitul activ) îi acoperă acesteia cheltuielile
- INVESTIȚII IMOBILIARE** – Deținerea unor imobile (terenuri sau clădiri) pentru a încasa venituri din închirierea lor sau de a le revinde
- O** **ONORARIU** – Sumă de bani primită de liber profesionist de la client pentru munca depusă
- OBLIGAȚIUNI** – Instrumente financiare prin intermediul cărora se împrumută firmele și care generează dobândă
- P** **PENSIE PILON I** – Sumă de bani primită din contribuțiile achitate de către persoane care au contribuit anterior și au împlinit vârsta de pensionare
- PENSIE PILON II** – Sumă de bani primită în urma depunerilor unei părți din contribuțiile obligatorii la un fond de pensii privat
- PENSIE PILON III** – Sumă de bani primită în urma depunerilor făcute la un fond de pensii administrat privat
- PLANIFICARE FINANCIARĂ** – Evaluarea situației financiare actuale, stabilirea obiectivelor financiare și conceperea unui plan pentru atingerea lor
- R** **RAMBURSARE ANTICIPATĂ** – Achitarea în avans a unei sume din soldul creditului, oricând, înaintea scadenței finale
- RENTĂ** – Venit periodic generat de cedarea dreptului de folosință a unui teren
- S** **SALARIU** – Sumă de bani primită de angajat de la angajator pentru munca depusă
- SUBVENȚII** – Finanțări nerambursabile primite de la stat pentru a încuraja un comportament sau a compensa un risc
- T** **TAXĂ** – Sumă plătită pentru serviciile prestate de către stat
- TITLURI DE STAT** – Instrumente financiare prin intermediul cărora se împrumută statul. Generează dobândă (cupon)
- V** **VENIT PASIV** – Câștig generat de activități pe care nu le desfășurăm direct ca rezultat al unor investiții anterioare
- VENIT ACTIV** – Câștigul dobândit în urma prestării în mod direct a unui efort constant

Educație socială

Irina Chițu
Liviu Drăghici
Isabelle Oprea
Ștefania Petrescu

CORINT
LOGISTIC

